

Adviesrapport

Afstudeerproject Indonesië

Anniek van Steenoven : 2031213
Janiek Tolhoek : 2031158
Anke Goetheer : 2028576

Opleiding : SPH
Klas : HS4SPHBUI
Datum : 24 juni 2012

Begeleider : Maryke Wiegand
Beoordelaar : Joyce Koolen

Voorwoord

Voor u ligt het adviesrapport van Anniek van Steenoven, Janiek Tolhoek en Anke Goetheer. Dit adviesrapport bestaat uit de theoretische methodische onderbouwing en het praktijkproduct. Wij zijn vierdejaars studenten en volgen de opleiding SPH. Ons afstudeerproject heeft plaatsgevonden te Lombok, Indonesië.

Bij dit project hebben wij onderzoek verricht voor de SLB school Pembina NTB. De afkorting SLB staat voor: Sekolah Luar Biasa (SLB) oftewel: speciaal onderwijs in Indonesië. Dit is een school voor kinderen die één of meerdere beperkingen hebben. De volgende beperkingen komen voor: visuele, auditieve, lichamelijke en cognitieve beperkingen en autistische spectrumstoornissen.

Uit voorgaand onderzoek van studenten bleek dat de leraren op de SLB school over weinig kennis beschikken met betrekking tot belonen. De vervolgvraag aan ons was om het introduceren van een bruikbaar en geschikt beloningssysteem. Middels vooronderzoek in Nederland, observaties en gesprekken binnen de SLB school zijn we gekomen tot een keuze voor een geschikt beloningssysteem, en hebben we dit op de SLB school geïntroduceerd. In dit verslag kunt u lezen hoe we hiertoe gekomen zijn.

Er is een wijziging opgetreden in de samenstelling van onze afstudeergroep. Mandy de Jong heeft één dag voor vertrek besloten om niet meer mee te gaan naar Indonesië i.v.m. persoonlijke omstandigheden. Het bestaande project was afgestemd op vier personen, dit is gewijzigd naar drie. De vier deelvragen hebben we behouden, waarvan wij er één gezamenlijk uitgewerkt hebben. We hopen op uw begrip voor deze omstandigheden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	Blz. 1
Theoretische en methodische onderbouwing	
1. Inleiding	Blz. 4
1.1 Aanleiding tot het onderzoek	Blz. 4
1.2 Probleembeschrijving	Blz. 4
1.3 Doelstelling	Blz. 4
1.4 De probleemstelling en deelvragen	Blz. 4
2. Methode	Blz. 5
2.1 Onderzoeksgroep	Blz. 5
2.2 Onderzoeksonwerp	Blz. 5
2.3 Meetinstrumenten	Blz. 6
2.4 Onderbouwing van validiteit en betrouwbaarheid	Blz. 7
3. Beantwoording van de deelvragen	Blz. 8
3.1 Deelvraag 1	Blz. 8
3.2 Hoe gaan ze in Nederland op het speciaal onderwijs om met straffen en belonen?	Blz. 8
3.3 Hoe gaan ze in Lombok om met straffen en belonen in het speciaal onderwijs?	Blz. 9
3.4 Wat zijn de verschillen tussen Nederland en Lombok?	Blz. 10
3.5 Is straffen en belonen cultuur onderhevig?	Blz. 11
4. Deelvraag 2	Blz. 13
4.1 Wat is een beloningssysteem?	Blz. 13
4.2 Wat zijn de voor- en nadelen van een beloningssysteem?	Blz. 14
4.3 Welke verschillende soorten beloningssystemen zijn er?	Blz. 14
4.4 Hoe ziet het beloningssysteem eruit die wij introduceren op de SLB school in Lombok?	Blz. 15
4.5 Wat is het verschil tussen straffen en belonen bij "normale" kinderen en kinderen met een beperking?	Blz. 16
5. Deelvraag 3	Blz. 17
5.1 Hoe ervaren de leraren hun manier van werken m.b.t. belonen en straffen?	Blz. 17
5.2 Wat is de achterliggende gedachtegang van hun manier van werken?	Blz. 18
5.3 Wat is het streven van de leraren van de SLB school?	Blz. 18
6. Deelvraag 4	Blz. 19
6.1 Beschikken de leraren over de juiste kennis/vaardigheden en materialen om een beloningssysteem toe te passen?	Blz. 19
6.2 Welk effect heeft het beloningssysteem op de leerlingen?	Blz. 19
6.3 Welk effect heeft het beloningssysteem op de leraren?	Blz. 21
6.4 Wat is er tot nu toe bereikt m.b.t. het beloningssysteem?	Blz. 22
Praktijkproduct	
1. Inleiding	Blz. 23
2. Samenvatting	Blz. 24
2.1 Samenvatting vertaald naar het Engels	Blz. 25
3. Verkorte weergave van de deelvragen van het onderzoek	Blz. 26
3.1 Deelvraag 1	Blz. 26
3.2 Deelvraag 2	Blz. 27
3.3 Deelvraag 3	Blz. 28
3.4 Deelvraag 4	Blz. 29
4. Antwoord op de probleemstelling	Blz. 30
5. Conclusie	Blz. 31

6. Aanbevelingen

- 6.1 Aanbevelingen in het Nederlands
- 6.2 Aanbevelingen vertaald in het Engels

Blz. 32

Blz. 32

Blz. 34

Literatuurlijst

Blz. 35

Bijlage

- Bijlage 1: uitwerking interviews op SLB school
- Bijlage 2: uitgewerkte observaties en ABC-schalen
- Bijlage 3: werkplan
- Bijlage 4: uitwerking interviews vooronderzoek

Blz. 37

Blz. 37

Blz. 51

Blz. 86

Blz. 87

Theoretische en methodische onderbouwing

1. Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek en probleembeschrijving

Tijdens dit project doen we onderzoek voor de SLB school Pembina NTB in Lombok. De afkorting SLB staat voor: Sekolah Luar Biasa (SLB) oftewel speciaal onderwijs in Indonesië. Op de SLB school hebben vorig jaar studenten van Avans Hogeschool stage gelopen. Het is hen opgevallen dat de leraren over weinig kennis beschikten met betrekking tot belonen. Ze hebben gesignaleerd dat leraren de leerlingen te veel straffen en weinig belonen.

Nadat dit was gesignaleerd hebben de studenten van Avans dit besproken met de leraren van de SLB school. De leraren gaven aan dat zij dit als probleem ervaren; de leerlingen waren ongemotiveerd, kwamen afspraken niet na et cetera.

Door onvoldoende kennis op dit gebied kunnen leraren dit moeilijk realiseren.

We kunnen hieruit concluderen dat de leraren openstaan voor meer informatie en dat dit een goede reden is om ons onderzoek van start te laten gaan.

Aansluiten op hun wensen, behoeftes en verwachtingen is hierbij noodzakelijk omdat we ons in een andere cultuur bevinden waardoor we te maken krijgen met cultuurverschillen.

1.2 Doelstelling

We willen leraren handvaten aanreiken om op een positieve manier gewenst gedrag te bereiken bij de leerlingen.

Onze doelstelling is om een geschikt beloningssysteem aan te bieden en te introduceren dat voor de leraren gemakkelijk te hanteren is, ook wanneer wij weer weg zijn.

1.3 De probleemstelling en deelvragen

Uit bovenstaande tekst is de volgende probleemstelling naar voren gekomen:

Onder welke voorwaarden is een beloningssysteem toepasbaar binnen de opleidingscontext van de SLB school Pembina NTB te Lombok?

Om antwoord te kunnen geven op onze probleemstelling, hebben we de probleemstelling opgedeeld in vier deelvragen:

- Op welke wijze wordt er in Lombok omgegaan met straffen en belonen in vergelijking met het speciaal onderwijs in Nederland?
- Wat is de meerwaarde van het hanteren van een beloningssysteem in het speciaal onderwijs?
- Wat is de huidige en gewenste situatie met betrekking tot straffen en belonen op de SLB school?
- Wat is het effect van het door ons geïntroduceerde beloningssysteem?

2. Methode

2.1 Onderzoeksgroep

SLB Pembina NTB is een school voor kinderen met één of meerdere beperkingen. De leerlingen die hier onderwijs volgen zijn blind, doof, lichamelijk beperkt, verstandelijk beperkt en/of autistisch.

De volgende doelgroep wordt betrokken in ons onderzoek:

Klas 1 van Ibu Intan (autistenklas)

In deze klas zitten 5 kinderen waarvan 1 meisj. De leeftijd van deze kinderen is 9, 10, 11, 14 en 15. In de ochtend hebben 4 kinderen samen les. 's Middags heeft 1 kind individueel les omdat het zich moeilijk met andere kinderen mengt.

Bij slechts 3 kinderen is een IQ test afgenomen, 2 hiervan hebben een IQ tussen de 80 en 89. De andere heeft een IQ van tussen de 70 en 79.

Klas 1 + 2 (gemengd in 1 klas) van Ibu Evrin (tuna grahita oftewel verstandelijk beperkten)

In deze klas zitten 7 kinderen waarvan 1 meisje. De leeftijd van deze kinderen ligt tussen de 8 en 12 jaar. Van deze kinderen heeft 1 kind het downsyndroom, de rest heeft een licht verstandelijke beperking. Bij deze kinderen is er geen IQ test afgenomen. Volgens de lerares ligt het IQ rond en onder het gemiddelde.

Klas 1 + 2 (gemengd in 1 klas) van Ibu Nur Aini (tuna rungu oftewel gehoorsbeperking)

In deze klas zitten 8 kinderen waarvan 6 meisjes. Eén kind kan nog gedeeltelijk horen, de rest is volledig doof. De leeftijd van deze kinderen is 8 (3 kinderen), 9 (2 kinderen), 10, 13 en 14. Van deze kinderen is 1 kind doof geworden door een ongeluk, de rest is al vanaf de geboorte doof. Bij deze kinderen wordt normaal geen IQ test afgenomen, alleen een gehoortest.

Om onze probleemstelling helder te krijgen hebben wij in ons vooronderzoek interviews afgenomen met verschillende deskundigen in Nederland. Deze interviews boden ons handvaten en sturing om ons onderzoek vorm te geven.

Voor de uitwerking van de desbetreffende interviews verwijzen wij u door naar bijlage 4.

De volgende professionals hebben wij benaderd:

- Orthopedagoog J. Openneer, ontwikkelingsbegeleidster bij Visio te Goes.
- H. Verhoog afgestudeerd aan Universiteit van Amsterdam (orthopedagogiek). Werkzaam bij het ABC te Amsterdam als leerling-consulent/orthopedagoog en op het Rijnlands lyceum te Oegstgeest als orthopedagoog/zorgcoördinator.
- Lerares S. Vos, speciaal basisonderwijs de Tweern te Goes (kinderen met specifieke leer- en/of sociaal emotionele hulpvragen, die niet op een reguliere basisschool kunnen worden begeleid).
- Lerares C.J. de Jonge – Stols, mytyschool de Sprienke te Goes (kinderen in de leeftijd van 4 - 20 jaar, met één of meerdere beperkingen of langdurige zieken).

In Lombok hebben we de volgende professionals geïnterviewd:

- Vier leraren die afgestudeerd zijn aan de Universiteit voor speciaal onderwijs, allen werkzaam op de SLB school te Lombok.
- M. Schreurs afgestudeerd aan de opleiding SPH, werkzaam als projectleidster bij Stichting LombokCare.

2.2 Onderzoeksontwerp

We hebben ons project vormgegeven aan de hand van een kwalitatieve onderzoeksmethode. Deze methode is praktijkgericht en gaf ons handvaten om ons gehele onderzoek vorm te geven.

We waren ons ervan bewust dat er door het gebruik van deze methode geen statistische gegevens vastgelegd kunnen worden. Deze onderzoeksmethode gaf alleen een indicatie van wat er leeft onder de leraren en leerlingen, dit sluit aan bij ons onderzoek. Wij wilden graag in kaart brengen hoe het beloningssysteem ervaren en toegepast werd door de leraren.

In de voorbereidingsfase hebben wij ons gericht op literatuuronderzoek en het afnemen en analyseren van halfgestructureerde interviews met deskundigen in Nederland. We hebben voor deze methode gekozen omdat het structuur biedt en de leraren zo voldoende inbreng hadden gedurende het gesprek.

In de onderzoeksfase hebben wij ons gericht op het observeren van de leraren en de leerlingen. De eerste twee weken hebben wij continu geobserveerd in alle drie de klassen, dit om een goed beeld te vormen over de manier van straffen en belonen binnen de SLB school. Er vonden in de eerste twee weken half participerende observaties plaats. We hebben voor deze observatiemethode gekozen omdat wij op deze manier goed konden waarnemen wat er gebeurde, direct konden registreren wat er plaatsvond en zowel de situatie als sfeer konden wij op deze manier goed ervaren.

Bij deze observatie ben je in de ruimte en in de situatie waarin geobserveerd wordt zelf aanwezig, maar je werkt zelf niet met de geobserveerde mensen mee. Je zit bijvoorbeeld aan de kant, kijkt en registreert (Timmers-Huigens, 1999).

Het nadeel van deze methode is dat onze aanwezigheid de geobserveerde kan beïnvloeden.

In de uitvoeringsfase hebben wij vanaf de derde week op de SLB school gekozen voor een participerende observatiemethode. Tijdens deze weken hebben wij een coachende rol aangenomen om de leraren te begeleiden bij het toepassen van het beloningssysteem. We hebben geobserveerd hoe de leraren het beloningssysteem toepasten en hoe de leerlingen hierop reageerden. Op grond hiervan hebben we voor een participerende observatiemethode gekozen. Bij deze methode is de observator namelijk direct bij de situatie betrokken. De observator kan de situatie sturen en zo optimaal mogelijk vormen.

Het nadeel is dat je te veel betrokken kan zijn en het gedrag van de ander hierdoor kan beïnvloeden. Ook als er achteraf wordt geregistreerd kunnen bepaalde zaken vergeten worden of geïnterpreteerd zijn (Timmers-Huigens, 1999).

De observaties hebben op vaste tijden plaatsgevonden. We waren vijf weken lang van maandag tot en met donderdag van 08.00 tot 12.00 uur aanwezig op de SLB school.

Om onze ervaringen en interpretaties terug te koppelen met de leraren maakten we gebruik van een vaste tolk. Daarnaast hebben we half gestructureerde interviews afgenomen bij drie leraren om een beeld te krijgen over hoe zij omgaan met straffen en belonen en hoe ze het beloningssysteem ervaren.

Voor de interviews hebben we eerst de vragen opgesteld en was er gelegenheid voor eigen inbreng van de leraren. Wij vonden het belangrijk dat we tijdens ons onderzoek de visie van het beloningssysteem duidelijk overbrachten op de leraren. We hebben benadrukt dat we puur een beeld wilden krijgen over hoe zij omgaan met belonen en straffen, en dat wij hen niet wilden corrigeren. Door het korte tijdsbestek (vijf weken) was het niet haalbaar om bij meerdere leraren een interview af te nemen. Voor de uitwerking van de interviews op de SLB school verwijzen we u door naar bijlage 1.

2.3 Meetinstrumenten

Gedurende de periode in Lombok hebben we een logboek bijgehouden waarin alle observaties, ABC-schalen en interviews zijn verwerkt. De uitgewerkte observaties en ABC-schalen zijn te vinden in bijlage 2.

Aan de hand van ABC-schalen hebben we het geobserveerde gedrag weergegeven. Dit is een duidelijk en concreet schema. We wilden voornamelijk de consequentie in kaart brengen omdat dit ons uitgangspunt was voor ons onderzoek.

ABC-schalen:

- Kolom A: al het voorafgaande;
- Kolom B: het gedrag;
- Kolom C: de gevolgen/consequenties (Jeninga, 2004, p. 60).

Om iets achter de hand te hebben waar de leraren op terug kunnen vallen, hebben wij een werkplan opgesteld aan de hand van de volgende literatuur: "Pittige jaren, praktische gids bij het opvoeden van jonge kinderen" van Webster-Stratton. Orthopedagoog J. Openneer gaf dit werkplan tijdens het interview als advies aan ons mee. We vinden dit een duidelijk en eenvoudig schema. In een paar woorden staat er omschreven wat de leraar moet doen wanneer hij het beloningssysteem gaat toepassen op een kind.

Het werkplan is zowel in het Engels als in het Indonesisch opgesteld zodat het voor iedereen bruikbaar is op de SLB school. U kunt het werkplan vinden in bijlage 3.

2.4 Onderbouwing van validiteit en betrouwbaarheid

Ons onderzoek heeft op één SLB school plaatsgevonden. Vergelijken met andere onderwijsinstellingen in Lombok was niet mogelijk. Het project vond plaats in drie verschillende klassen. Om de betrouwbaarheid van de bevindingen en/of uitkomsten hiervan te vergroten hebben wij ons opgesplitst. We hebben individueel de klassen geobserveerd en hierin gerouleerd. Op deze manier hebben wij het vanuit verschillende invalshoeken (triangulatie) bekeken.

De afgenomen observaties zijn subjectief van aard. Je kunt snel geneigd zijn om je eigen interpretaties hierin mee te nemen. Het is van belang om van tevoren te weten waarop je gaat focussen. Daarom hebben we voor een gestructureerde observatie gekozen waarin we onze bevindingen weergegeven hebben in ABC-schalen.

We zijn ons ervan bewust dat onze aanwezigheid de geobserveerde (leraren en leerlingen) kan hebben beïnvloed.

Aan de hand van een peer-consultation hebben wij elkaars bevindingen kritisch beoordeeld. Het voordeel hiervan is dat het de betrouwbaarheid van je onderzoek vergroot (Verhoeven, 2010, p. 308). Om ervoor te zorgen dat ons onderzoek betrouwbaar is en dat de kwaliteit hoog genoeg is hebben wij gezorgd voor een goede registratie van al onze stappen; dit staat vermeld in een logboek.

Om onze validiteit te vergroten hebben we bij iedere leraar dezelfde interviewvragen afgenomen en evenveel tijd ingepland voor ieder interview. Vanwege de taalbarrière hebben we gebruik gemaakt van één vaste tolk. Deze tolk is werkzaam op de SLB school en was iedere dag aanwezig. Dit was voor ons een goede reden om haar als tolk in te zetten. Tevens beheerste zij de Engelse taal voldoende.

We waren ons ervan bewust dat het inzetten van een tolk ons interview minder betrouwbaar kon maken, maar omdat wij niet de Indonesische taal beheersen was er geen andere mogelijkheid. Door gebruik te maken van een tolk hebben we miscommunicatie proberen tegen te gaan.

3. Beantwoording van de deelvragen

3.1 Deelvraag 1

Op welke wijze wordt er in Lombok omgegaan met straffen en belonen in vergelijking met het speciaal onderwijs in Nederland?

Onderzoeksvragen

3.2 Hoe gaan ze in Nederland op het speciaal onderwijs om met straffen en belonen?

In ons vooronderzoek hebben we verschillende deskundigen benaderd en zijn met hen in gesprek gegaan over straffen en belonen. Tijdens de gesprekken viel het op dat de benaderde onderwijsinstellingen/deskundigen veelal gebruik maken van beloningssystemen.

Het is ons opgevallen dat er binnen de benaderde onderwijsinstellingen het negeren van negatief gedrag belangrijk is. Kinderen leren door positieve ervaringen.

In het algemeen staat het benaderen van positief gedrag bij kinderen centraal binnen de benaderde onderwijsinstellingen. Aan het negatieve gedrag wordt minder aandacht besteed, negeren blijkt vaak het meest effectief. Door het gedrag te negeren zien leraren dat het gedrag sneller uitdooft.

Uit de volgende literatuur kunnen wij opmaken dat ongewenst gedrag vaak uit te bannen is door het systematisch te negeren. Negeren is één van de meest effectieve opvoedingsvaardigheden. Het gedrag van het kind wordt in stand gehouden door de aandacht die het krijgt. Zelfs negatieve aandacht kan voor het kind belonend werken. Als het negeren consequent gedaan wordt houdt het kind uiteindelijk op en als het vervolgens meer goedkeuring en aandacht krijgt voor gewenst gedrag, leert het dat het meer oplevert wanneer het zich goed gedraagt dan wanneer het zich misdraagt. Terwijl negeren zeer effectief is, is het misschien wel de moeilijkste opvoedingsvaardigheid om uit te voeren (Webster-Stratton, 2007, p. 85).

De kinderen op het speciaal onderwijs worden op een andere manier benaderd dan binnen het reguliere onderwijs. Dit komt door het IQ en de ontwikkelingsleeftijd van de kinderen. De beleving van het kind bepaalt of iets als straf wordt ervaren. Het is belangrijk om als professional ervoor te zorgen dat je consequent bent in het hanteren van regels (Spanjaard & Slot, 2009, p. 256-257). Kinderen weten hierdoor waar ze aan toe zijn. Ook moet je als professional het goede voorbeeld geven omdat kinderen gedrag imiteren. Vaak kijken kinderen ook tegen hun leraar of lerares op dus is het essentieel om hier bewust van te zijn. Het effect van straffen is vaak gering. Kinderen blijken makkelijk weer in dezelfde fouten te vervallen; dan heeft straf dus niets bijgedragen aan hun ontwikkeling. Het is daarom beter om over consequenties van ongewenst gedrag te spreken (Munnik & Vreugdenhil, 2007, p. 99).

Spanjaard & Slot (2009) zeggen dat het belangrijk is om een concrete beschrijving te geven van het gedrag van het kind. Kinderen leren gemakkelijker vaardigheden als groepsleiders concrete taal gebruiken zonder abstracte of wollige termen. Om kinderen te motiveren en hun bewust te maken van hun vaardigheden is het nodig de nadruk te leggen op dat wat ze goed doen. Kinderen leren meer van een aanwijzing die hen duidelijk maakt wat ze wel moeten doen dan van een negatief geformuleerde aanwijzing. Aansluiten op het vaardigheidsniveau van het kind is essentieel. Het meest effectief is een benadering waarbij kinderen steeds weer worden uitgedaagd zich verder te ontwikkelen. Het is belangrijk om de positieve kernovertuigingen te stimuleren omdat wanneer je alleen aandacht besteedt aan de negatieve kernovertuigingen het negatieve gedrag wordt versterkt (Spanjaard & Slot, 2009, p. 187 t/m 191).

Om kinderen te motiveren en hen bewust te maken van hun vaardigheden is het nodig de nadruk te leggen op wat ze goed doen. Het is echter ook belangrijk goed te letten op het verschil tussen negatieve en positieve formuleringen. Kinderen leren meer van een aanwijzing die hen duidelijk maakt wat ze wel moeten doen dan van een negatief geformuleerde aanwijzing (Slot & Spanjaard, 2009, p. 189). De benaderde deskundigen zijn van mening dat kinderen meer gemotiveerd zijn om iets te veranderen als ze er zelf bij worden betrokken. Ook geven zij aan dat het belangrijk is om als professional structuur in de klas aan te brengen. Dit geeft de kinderen rust en zorgt voor minder prikkels. Je kan structuur in tijd aanbrengen zoals op bepaalde tijden eten, op vaste tijden spelen enzovoorts. Maar ook structuur aanbrengen in de ruimte zoals je maakt huiswerk aan je

tafel, voetballen doe je buiten enzovoorts. Hierdoor wordt het voor een kind geordend en overzichtelijk. C.J. de Jonge- Stols (2012) vindt dat een pictogrammenbord hulpmiddel kan zijn, dit wordt ook vaak gebruikt in het speciaal onderwijs. Door gebruik te maken van een pictogrammenbord weten kinderen wat er van hen verwacht wordt en dat geeft rust.

Bij het opzetten van een beloningssysteem is het van belang om de beloning af te stemmen op het kind. In het algemeen worden er vier soorten (ook wel versterkers genoemd) onderscheiden:

1. Sociale versterkers: het schenken van aandacht (verbaal en/of non-verbaal) door bijvoorbeeld een compliment, knipoog, het geven van een beurt etc.
2. Materiële versterkers: tastbare versterkers, zoals een snoepje, een sticker etc.
3. Activiteitenversterkers: prettige activiteiten die als versterker dienen, zoals buiten mogen spelen na het afronden van een taak.
4. Ruilversterkers: allerlei dingen die op zich geen positieve waarde hebben voor het kind maar ingeruild kunnen worden tegen leuke dingen of activiteiten, bijvoorbeeld een cadeautje uitzoeken na tien stickers te hebben verdiend (Sipman, 2009, p. 82).

Het is belangrijk om een kind niet een al te lange periode te laten werken voordat de beloning plaatsvindt. Hierdoor wordt het overzichtelijker voor het kind en de leraren merken dat ze hierdoor meer gemotiveerd raken. De tijdsduur voordat er een beloning plaatsvindt is per kind verschillend.

Na een bepaalde tijd is het de bedoeling dat het beloningssysteem geleidelijk wordt afgebouwd en een sociale goedkeuring hiervoor in de plaats komt. Als professional moet je er wel op blijven letten dat je het positieve gedrag blijft bekrachtigen (Sipman, 2009, p. 83/84). Uiteindelijk is de goedkeuring van de ouders/professionals voldoende om het gedrag in stand te houden.

Het is ons opgevallen dat iedereen zijn eigen draai geeft aan het beloningssysteem. De één maakt bijvoorbeeld gebruik van een stickersysteem de ander van smileys. Een beloningssysteem is gericht op één kind. Vervolgens wordt het systeem afgestemd op de leeftijd en het IQ van het kind. Dit vraagt creativiteit van de deskundigen omdat ieder kind op een andere manier geprikkeld wordt.

3.3 Hoe gaan ze in Lombok om met straffen en belonen in het speciaal onderwijs?

In Lombok is er een verschil te zien tussen straffen en belonen in het reguliere en speciaal onderwijs. Het grootste verschil is dat ze op het reguliere onderwijs meer straffen en minder aandacht besteden aan belonen dan op het speciaal onderwijs. Voor ons vertrek naar Lombok hadden wij dit niet verwacht omdat we te horen hadden gekregen dat ze voornamelijk de kinderen straffen. Deze informatie hadden wij verkregen van vorige SPH studenten van Avans Hogeschool te Den Bosch die een project op deze school hadden uitgevoerd.

Uit onze interviews en observaties is gebleken dat de leraren op de SLB school over weinig kennis beschikken m.b.t. het straffen en belonen van leerlingen. De leraren gaven aan dat er tijdens hun opleiding weinig aandacht aan was besteed.

Op de SLB school vindt positieve bekrachtiging plaats door een 'high five' te geven, duim op te steken en/of 'goed zo' te zeggen. Ze geven hierbij geen uitleg waarom het gedrag van de leerling goed of fout is. Het viel ons op dat iedere leerling op een andere manier gestraft en beloond wordt; er is geen eenduidige aanpak.

Op de SLB school worden de leerlingen in principe niet fysiek gestraft. De leraren gaven aan dat zij wel eens een corrigerende tik geven en een draai om de oren. Een boze gezichtsuitdrukking kan ook veel effect hebben op het kind. Verder straffen ze door een kind een aantal minuten in de hoek te zetten en/of het kind uit de klas te sturen.

Het is opvallen dat wanneer een kind negatief gedrag vertoont de leraar geen toelichting geeft bij dit ongewenste gedrag. Wanneer kinderen huilden werden ze direct getroost. Een leraar van de SLB school vertelde dat het niet wenselijk is om in de Indonesische cultuur een kind niet te troosten als het huilt. Kinderen zijn in deze cultuur erg belangrijk. De bevolking ziet het als een geschenk van God.

3.4 Wat zijn de verschillen tussen Nederland en Lombok?

In Lombok werden wij geconfronteerd met veel verschillen op het gebied van onderwijs, omgangsvormen en normen en waarden in vergelijking tot Nederland.

Endt- Meijling (2009) zegt dat er grote verschillen te zien zijn in de machtsverhoudingen. Mensen in Lombok zijn vaak afhankelijk van verschillende sociale netwerken die hun basisbehoeften aanvullen zoals voedsel, onderdak, verzorging, veiligheid, sociale erkenning en zelfontplooiing. In de westerse samenleving moet men het echter vooral hebben van de werkgever en de overheid. In Indonesië is het gezinsinkomen niet toereikend om in het levensonderhoud te voorzien. Het onderhouden van een goede relatie met familie, stamgenoten en anderen (zoals buitenlanders) die kunnen bijdragen aan de primaire levensbehoeften, is hier van levensbelang. Presteren op het werk levert maar weinig status en extra geld op (Endt- Meijling, 2009, p. 50).

M. Schreurs (2012) gaf aan dat het hebben van een beperking in Lombok een taboe is; de bevolking denkt dat het een straf van God is. Mensen met een beperking zul je daarom niet vaak in het openbaar zien. Ze worden alleen naar school gebracht, de rest van de dag blijven ze binnen. De bevolking weet niet wat een beperking inhoudt en dit schrikt ze af, ze schamen zich ervoor. Een voorbeeld van gebrek aan kennis is dat mensen met een lichamelijk beperking meegenomen worden naar een masseur, ze denken op deze manier de beperking te kunnen verhelpen. In vergelijking met Nederland is hier een groot verschil in te zien. In Nederland beschikken we over voldoende kennis en betrekken we juist de mensen met een beperking in de samenleving.

Als sociaal agogisch werker ondersteun ik maatschappelijke activiteiten die gericht zijn op de emancipatie van geestelijk, lichamelijk en maatschappelijk gehandicapte mensen (Phorza, 2009, p. 22).

In niet Westerse culturen zijn er vaak duidelijk omschreven rollenpatronen. Bovendien moeten veel ouders in niet Westerse landen alle energie aanwenden om in het levensonderhoud van hun gezin te voorzien. Kinderen worden hierbij op jonge leeftijd ingeschakeld. Het uiteindelijke doel van de opvoeding is om van kinderen competente leden van de samenleving te maken. De eisen waaraan een competent persoon moet voldoen verschillen per samenleving en cultuur (Eldering, 2002, p.10).

Het grote verschil tussen Nederland en Lombok is dat wij in een ik-cultuur leven en de mensen in Lombok in een wij-cultuur. In een ik-cultuur staat de mens als individu centraal. De persoonlijke belangen zijn belangrijker dan de collectieve belangen van de groep waartoe hij behoort. In een ik-cultuur heeft iedereen min of meer gelijke rechten, onafhankelijk van afkomst, leeftijd of geslacht. In een wij-cultuur wordt het leefpatroon van het individu in belangrijke mate bepaald door de normen van de groep. Voor elke belangrijke gebeurtenis of situatie in het leven bestaan gedragsregels (Graste & Bauduin, 2000, p. 250/251).

De leraren op de SLB school vertelden dat er in Indonesië een duidelijke hiërarchie te zien is. Degene die hoger in de hiërarchie staat (iemand die ouder zijn dan jou) wordt niet tegengesproken, ook al is men het niet met hem eens. Zelfs het stellen van vragen is ongeleefd. Binnen de SLB school wordt er daarom niet aan supervisie of intervisie gedaan. Uit de afgenomen interviews in Nederland kwamen we tot de conclusie dat zij hier juist veel aandacht aan besteden binnen organisaties. Vergaderingen vinden structureel plaats en er wordt veel tijd geïnvesteerd in het team (teambuilding). Het viel ons op dat er in vergelijking met Nederland meer ongeplande, informele gesprekken plaatsvonden. Ze leven van dag tot dag en plannen niet vooruit.

Een ander groot verschil is dat je de mensen in Lombok niet op dezelfde manier kunt benaderen als in Nederland. Nederlanders zijn veel directer en mensen in Lombok voelen zich dan aangevallen, in een hoekje gedreven of gecommandeerd. Mensen zullen in Lombok bijvoorbeeld ook niet snel 'nee' zeggen op iets wat je aan hen vraagt omdat ze dat niet gepast vinden. Tijdens ons verblijf in Lombok hebben wij hier rekening mee moeten houden uit respect voor hun normen en waarden. We zijn hier achter gekomen door de gesprekken met desbetreffende leraren van de SLB school.

Voordat wij naar Indonesië gingen hebben wij ons verdiept in de cultuur. Interculturele communicatie is via vier stappen aan te leren:

1. Bewustwording; je moet je bewust zijn van je eigen waarden en normen.
2. Verzamelen van kennis; men moet kennis opdoen over waarden, rituelen, symbolen en praktijken van die andere cultuur.
3. De verschillen tussen de waarden van verschillende culturen begrijpen.
4. Het aanleren van vaardigheden; je moet symbolen van andere culturen leren gebruiken en de rituelen daarvan kunnen beoefenen (Endt-Meijling, 2009, p. 115).

Om ons doel te kunnen behalen hebben wij ons aan moeten passen aan hun gewoontes, gebruiken, normen en waarden. Dit heeft ervoor gezorgd dat wij door de samenleving in Lombok werden geaccepteerd.

In vergelijking met Lombok worden er op het speciaal onderwijs in Nederland veel regels opgesteld. De SLB school beschikt naar ons idee over weinig regels. Er waren er wel een aantal zoals: het is verplicht om een schooluniform te dragen en bij binnenkomst de leraar te begroeten door hem een hand te geven. Het is toegestaan dat de kinderen een paar dagen afwezig zijn zonder hiervoor een geldende reden te hebben.

Het hebben van regels heeft een aantal functies:

1. Regels bevorderen de veiligheid.
2. Regels zijn erop gericht de belangen van allen te waarborgen.
3. Regels bevorderen de overzichtelijkheid van de dagelijkse routine.
4. Regels bevorderen een adequaat functioneren in de samenleving.
5. Regels ondersteunen de uitvoering van de behandeling.
6. Regels bevorderen een prettige sfeer in huis.
7. Regels bevorderen de privacy (Slot & Spanjaard, 2009, p. 257).

Regels bieden structuur en op de SLB school was duidelijk zichtbaar dat hier geen gebruik van werd gemaakt. Binnen de onderwijsinstellingen in Nederland is dit wel terug te zien.

In tegenstelling tot de Nederlandse opvoeding is de Indonesische cultuur redelijk streng. Er wordt veel aandacht besteed aan plichtsbesef, presentatie, motivatie en discipline. Jarenlang was de traditionele ongelijkheid tussen man en vrouw aanwezig, maar onder invloed van onder andere de Nederlanders veranderde dit (Indonesië: Molukken volken).

3.5 Is straffen en belonen cultuur onderhevig?

Cultuur wordt zichtbaar in het dagelijks handelen van mensen: in hun communicatie, hun arbeid en in hun sociale activiteiten. Cultuur is te omschrijven als de gemeenschappelijke wereld van ervaringen, waarden, symbolen, praktijken en kennis die een bepaald sociaal systeem kenmerkt (Hoffman, 2002, p. 13).

Cultuur is niet aangeboren of aangeleerd. Tijdens de opvoeding worden kinderen ingewijd in de cultuur van de groep waartoe zij behoren (enculturatie). Tijdens het enculturatieproces leren kinderen hoe hun wereld in elkaar zit, wie zij zijn, hoe zij zich moeten gedragen en welke zaken belangrijk zijn in het leven (Eldering, 2002, p. 47).

Het viel ons op dat de sociale en culturele context grote invloed heeft op de opvoeding en ontwikkeling van kinderen. In elk gezin zijn er geldende regels aanwezig maar ieder gezin gaat hier verschillend mee om. De leeftijd van een kind speelt hier een belangrijke rol in.

De manier waarop wij de wereld begrijpen en de begrippen die wij daarbij gebruiken zijn historisch en cultureel bepaald. Dit betekent dat de tijd en de cultuur waarin iemand opgroeit (mede) bepalen wat hij wel en niet ziet, wat hij wel en niet kan verklaren. Het sociaalconstructivisme biedt een interpretatiekader waarmee het gedrag voor mensen uit een andere cultuur of andere tijd gemakkelijker begrepen kan worden. Als (Westers) hulpverlener is het belangrijk om open te staan voor de (alternatieve) verklaringen die voor niet Westerse mensen problemen geeft (Rigter, 2008, p. 212/213).

Uit bovenstaande tekst kunnen wij concluderen dat straffen en belonen cultuur onderhevig is. Cultuur is medebepalend voor de opvoedingsstijl en hoe je als individu in de samenleving staat. Van kleins af aan worden normen en waarden aangeleerd en zijn daarom moeilijk te veranderen. De manier van straffen en belonen hangt af van je opvoedmethode. Dit wordt bepaald door je persoonlijkheid, de cultuur, de situatie waarin je zit en het doel dat je wilt bereiken.

Deze factoren bepalen in grote lijnen hoe je reageert op bepaalde situaties binnen de opvoeding. Straffen en belonen helpt het kind de regels van het gezin en de samenleving aan te leren. Zowel gewenst als ongewenst gedrag zijn afhankelijk van de cultuur waarin het kind leeft.

Tijdens ons verblijf in Lombok maakten we kennis met een heel andere cultuur dan in Nederland. In Indonesië zijn er andere gebruiken en gewoontes en hierdoor moesten wij ons gedrag en kleding aanpassen. Wij hebben geprobeerd om ons zoveel mogelijk aan te passen aan de lokale waarden en normen uit respect voor de cultuur.

De leraren gaven aan dat de kinderen thuis vaker een materialistische beloning krijgen. Bijvoorbeeld wanneer ze een goed resultaat hebben behaald op school krijgen ze lekker eten, kleding, geld om wat op school te kopen et cetera. Dit wordt door de kinderen erg gewaardeerd omdat het voor hen niet voor de hand liggend is.

Op de SLB school hebben we onze kennis over straffen en belonen overgebracht. Ook al verschilt de Nederlandse cultuur met de Indonesische cultuur, toch stonden de leraren op de SLB school open voor nieuwe informatie. De leraren waren nieuwsgierig naar onze methodiek en wilden graag nieuwe kennis opdoen.

4. Deelvraag 2

Wat is de meerwaarde van het hanteren van een beloningssysteem in het speciaal onderwijs?

Onderzoeksvragen

4.1 Wat is een beloningssysteem?

In ons vooronderzoek hebben we een gesprek gehad met J. Openneer. Zij is afgestuurd als orthopedagoog aan de Universiteit te Leiden en is vanaf 2007 werkzaam als orthopedagoog bij Visio te Goes. Na dit gesprek hebben we een duidelijk beeld gekregen over het hanteren van een beloningssysteem.

Een beloningssysteem is vaak individueel gericht, niet iedereen heeft namelijk een beloningssysteem nodig. Voordat het beloningssysteem wordt geïntroduceerd stel je samen met het kind een (haalbaar) doel op. Van tevoren bedenk je goed wanneer je het kind beloont. Je maakt bespreekbaar dat het kind bij gewenst gedrag een tussenbeloning krijgt, bijvoorbeeld een zonnnetjes, kralenketting of stickers. De tussenbeloning is afhankelijk van het niveau van het kind. Als een kind geen overzicht heeft, de tussenbeloning dus niet begrijpt, dan kan je het kind direct belonen. Na de tussenbeloning volgt een eindbeloning/tastbare beloning, deze moet je ten alle tijde combineren met het uitspreken van waardering bijvoorbeeld een compliment. Het geven van tastbare beloningen moet gezien worden als een tijdelijke maatregel om kinderen te helpen een nieuw soort gedrag onder de knie te krijgen (Webster- Stratton, 2007, p. 66). Wanneer het kind gemakkelijk zijn doel behaald, mag het programma vervolgens iets moeilijker worden gemaakt. De beloningen mogen geleidelijk minder vaak worden gegeven. Een goed beloningssysteem moet uiteindelijk gelijkmatig verdwijnen.

Kortom; het doel van belonen is echter om het positieve gedrag te bevorderen en dit vaker te laten plaatsvinden.

Volgens Webser-Stratton doen kinderen alles voor het krijgen van aandacht van anderen, met name van hun ouders, hetzij positieve (prijzen) of negatieve (kritiek) aandacht. Wanneer kinderen geen positieve aandacht ontvangen, zullen ze hun best doen om negatieve aandacht te krijgen, omdat negatieve aandacht altijd nog beter is dan helemaal geen aandacht. Vandaar dat je het kind, als je sociaal wenselijk gedrag wilt aanmoedigen, aandacht dient te geven wanneer hij dit gedrag laat zien (Webster- Stratton, 2007, p. 13).

Uit bovenstaande tekst kan worden geconcludeerd dat belonen beter werkt dan straffen. Positief gedrag van kinderen kun je stimuleren door gebruik te maken van een beloningssysteem. Door kleine stapjes en kleine beloningen leer je het kind een nieuw gedragspatroon aan. Een beloningssysteem maakt voor het kind duidelijk welk gedrag gewenst is. Het is erop gericht positief gedrag aan te leren, en zichtbaar te maken dat goed gedrag loont.

We hebben ervoor gekozen om ons onderwerp vanuit de klassieke en operante conditionering te bekijken. Deze theorieën sluiten aan bij een beloningssysteem. De klassieke conditionering wordt door Watson opgevat als een reactie (respons = R) van een organisme op een bepaalde prikkeling of signaal (stimulus = S) van buitenaf. Volgens Watson wordt al het gedrag geleerd volgens simpele S-R (stimulus-respons)-koppelingen. Hij gaat uit van het leerprincipe van de klassieke conditionering (Ritger, 2008, p. 98).

Bij de operante conditionering benadrukt Skinner niet zozeer dat het gedrag (R) wordt uitgelokt door een stimulus (S), maar stelt dat het gevolg op of de consequentie van het gedrag (hier als C aangeduid) bepaalt of gedrag in frequentie zal toe- of afnemen. Het gaat volgens Skinner niet zozeer om uitgelokt gedrag (uitgelokt door een stimulus), maar om gedrag dat door een organisme zelf gestart is en waar consequenties op volgen (Ritger, 2008, p. 99).

Watson legt bij het verklaren van gedrag dus de nadruk op de stimulus en Skinner legt de nadruk op de consequenties. De operante conditionering is onze leidraad geweest gedurende ons project. We hebben namelijk de stimulus, het gedrag en de consequenties/gevolgen in kaart gebracht.

De operante conditionering sluit aan bij belonen en straffen. De consequentie bepaalt of gedrag zal toe- of afnemen. De consequentie die beïnvloedt dat het gedrag herhaalt of juist nagelaten zal worden.

4.2 Wat zijn de voor- en nadelen van een beloningssysteem?

Het werken met beloningssystemen kan zowel voor- als nadelen met zich meebrengen. Inzicht krijgen in de voor- en nadelen van een beloningssysteem zorgt ervoor dat je als professional beter op bepaalde situaties kan inspelen en eventuele nadelen kunt voorkomen.

Voordelen van het hanteren van een beloningssysteem:

- Het kind voelt zich trots als hij een beloning heeft verdient.
- Het werkt motiverend voor het kind.
- Het geeft het leerproces een extra stimulans.
- Het kind ontwikkelt een positief beeld van zichzelf/zelfwaardering.
- Het wekt zelfvertrouwen op bij het kind.

De essentie hiervan is dat het kind, op grond van jouw positieve uitlatingen, beseft dat het goed genoeg is zoals het nu is zonder volmaakt te hoeven zijn. Daarmee neemt het zelfvertrouwen toe. Belonen (bemoedigen) is een middel om waarde en normen over te brengen. Door het belonen van bepaald gedrag zal het kind beseffen dat dit gedrag goed (waardering) is en overgaan tot herhaling, terwijl straf het tegenovergestelde effect heeft (Alkema, E. Dam, E. van, e.a. 2009, p. 354).

Nadelen van het hanteren van een beloningssysteem:

- Het kan jaloezie bij andere kinderen opwekken.
- Kinderen kunnen er zenuwachtig van worden, ze zijn bang om te falen.
- Belonen kan leiden tot competentie, het kind wilt er een wedstrijd van maken.
- Belonen kan een vorm zijn van manipuleren, omdat je daarmee iemand probeert te krijgen waar je hem hebben wilt.

Het toepassen van een beloningssysteem kan leiden tot calculerend gedrag. Er zijn zoveel andere middelen om hetzelfde te bereiken dat we een beloningssysteem eigenlijk niet moeten toepassen (Alkema, E. Dam, E. van, e.a. 2009, p. 355, 356). Tevens kan het toezwaaien van lof op sommige kinderen ontmoedigend werken. Zij krijgen het idee dat het er mogen zijn is verbonden met het leveren van goede prestaties. Het is daarom van belang kinderen te laten zien dat ze een goede bijdrage hebben geleverd aan de gehele situatie zodat zij zich bewust worden van hun mogelijkheden.

4.3 Welke verschillende soorten beloningssystemen zijn er?

Orthopedagoog J. Openneer (2012) geeft aan dat de basis van een beloningssysteem hetzelfde is. De manier waarop je hier als professional vorm aan geeft kan daarin verschillen. Tijdens het benaderen van vergelijkbare onderwijsinstelling zagen we duidelijk dat iedereen zijn eigen draai gaf aan de invulling van een beloningssysteem.

De basis van een beloningssysteem ziet er als volgt uit:

Doelen stellen

- Omschrijf precies het gewenste gedrag, kinderen krijgen hierdoor duidelijkheid. Dit maakt de kans van slagen groter. Het wordt gemakkelijker voor de professional om voor zichzelf uit te maken of hij een beloning uiteindelijk wel moet geven.
- Maak de stapjes klein en werk toe naar een groter doel. Het doel moet haalbaar en realistisch zijn voor het kind. Wanneer je te hoge eisen stelt aan het kind wordt het gedemotiveerd.
- Houd het juiste tempo aan. Een goede vuistregel is dat het vrij gemakkelijk moet zijn om een beloning te verdienen wanneer kinderen nieuw gedrag aanleren. In het begin hebben ze vaak en veel succes nodig.
- Kies zorgvuldig het aantal te belonen gedragingen. Als kinderen op zo veel verschillende vlakken tegelijk moeten presteren, kan de druk te groot worden en zullen ze het al bij voorbaat opgeven.
- Leg de nadruk op positief gedrag. Belangrijk is dat ook het positieve gedrag beschreven wordt dat in de plaats moet komen van het negatieve gedrag.

Beloningen kiezen

- Kies beloningen die niet geld veel geld kosten. De nadruk komt dan meer te liggen op de grootte van de beloning en niet op de voldoening en trots van de ouders en het succes van het kind.
- Zorg voor dagelijkse tot wekelijkse beloningen, stel de beloning niet te lang uit.

- Betrek kinderen bij het beloningsprogramma. Als de kinderen niet enigszins de baas zijn over het programma, heeft het veel minder kans van slagen.
- Eerst het gedrag dan pas de beloning. Een beloning moet gegeven worden voor positief gedrag en wel nadat dit voorgekomen is.
- Geef tastbare beloningen voor alle dagse prestaties. Niet alleen grote beloningen op vaste momenten maar bedenk ook kleine beloningen die vaker gegeven kunnen worden.
- Vervang tastbare beloningen door sociale goedkeuring.
- Zorg voor een duidelijk en specifieke lijst van beloningen.
- Zorg dat de lijst beloningen gevarieerd is, hiermee voorkom je dat het kind gedemotiveerd raakt. Belangrijk is dat de lijst om de zoveel weken bekeken wordt en de kinderen nieuwe dingen op de lijst mogen zetten, zodat ze het programma ook na een tijdje nog interessant vinden.
- Zorg dat de beloningen aansluiten bij de leeftijd van het kind en wees positief.
- Houd het beloningsprogramma gescheiden van de beïnvloeding van ongewenst gedrag door straf.
- Blijf de baas over het beloningsprogramma.
- Werk samen met leerkrachten. Wanneer het beloningssysteem thuis wordt toegepast kan het ook mee genomen worden in de schoolsituatie (Webster-Stratton, 2007, p. 55 t/m 70).

De beloningen kunnen variëren uit een sociale beloning, ruilmiddel, activiteit en/of een tastbare beloning. Het resultaat is groter als een sociale en tastbare beloningen met elkaar gecombineerd worden. Sociale en tastbare beloningen dienen elk een ander doel. Sociale beloningen kunnen worden gebruikt als aanmoediging voor alle pogingen van een kind om nieuwe vaardigheden of nieuw gedrag onder de knie te krijgen. Tastbare beloningen worden meestal gebruikt voor het bereiken van een specifiek doel (Webster-Stratton, 2007, p.51).

4.4 Hoe ziet het beloningssysteem eruit die wij introduceren op de SLB school in Lombok?

Het vooronderzoek, de gesprekken met deskundigen en de verworven literatuur, heeft ons een helder beeld gegeven over het hanteren van een beloningssysteem. Door deze ingewonnen voorinformatie zijn we tot een geschikt beloningssysteem gekomen.

We hebben ons systeem afgestemd op de desbetreffende doelgroep binnen de opleidingscontext van de SLB school. Hierbij hebben we rekening gehouden met het IQ, de beperking en leeftijd. Tevens hebben we er bewust voor gekozen om een eenvoudig systeem te introduceren, dit omdat het in een kort tijdsbestek gerealiseerd moest worden en de kennis van de leraren op de SLB school gering is. Een eenvoudig systeem heeft als voordeel dat het gemakkelijker over te brengen is en dat het snel eigen wordt gemaakt.

We hebben bewust gekozen om gebruik te maken van smileys. Iedere cultuur is bekend met deze pictogram en het is voor iedereen duidelijk wat er met deze afbeelding wordt bedoeld. Dit is de reden geweest dat we voor deze methoden hebben gekozen.

Ons beloningssysteem ziet er als volgt uit:

- Per klas kiest de leraar één kind uit.
- Samen met het kind wordt er een (haalbaar) doel opgesteld.
- Samen met het kind wordt er een beloningslijst opgesteld met tastbare beloningen: tekenen, voetballen et cetera.
- Wanneer een kind zijn doel heeft behaald krijgt hij een smiley (tussenbeloning) in combinatie met een sociale beloning/compliment.
- Per kind wordt bekeken hoeveel tussenbeloningen hij op één dag kan verdienen.
- Wanneer het kind een aantal smileys heeft verdient mag hij iets uitkiezen van de beloningslijst (tastbare beloning).
- Als het doel behaald is kan de leraar samen met het kind een ander doel opstellen.

We benadrukten dat het van belang is om bij elk gewenst effect het kind in combinatie met de tastbare beloning, een sociale beloning compliment. Ook is het belangrijk om bij zowel positief als negatief gedrag de leerling uitleg te geven en het variëren in beloningen is belangrijk om het kind gemotiveerd te houden. Belangrijk is dat de leraar en het kind samen de beloningslijst regelmatig aanvullen.

4.5 Wat is het verschil tussen straffen en belonen bij 'normale' kinderen en kinderen met een beperking?

Het is belangrijk om als professional bewust te zijn van het IQ van het kind. Hier stem je namelijk je beloningssysteem op af.

Kars & Zwets (1998) geven een globale weergave over het IQ.

Niveau

Zeer ernstig of diep verstandelijke gehandicapt	tot 20
Ernstig verstandelijk gehandicapt	20 tot 35
Matig verstandelijk gehandicapt	35 tot 50
Licht verstandelijk gehandicapt	50 tot 70
Zwakbegaafd	70 tot 85
Gemiddelde intelligentie	85 tot 115
Bovengemiddelde intelligentie	115 tot 130
Zeer begaafd	130 en meer

Mensen met een verstandelijke beperking hebben per definitie een achterstand in hun cognitieve ontwikkeling (Hermsen, Keukens & Meer van der, 2007, p. 127). Mensen met een verstandelijke beperking kennen een cognitieve ontwikkeling die niet verder komt dan het pre-operationele niveau. Er is dan nog geen sprake van echte begripsvorm. Ze kunnen wel van hun ervaringen leren, maar de begrippen die ze ontwikkelen, blijven altijd bepaald door rechtstreekse ervaringen. Er is nog geen sprake van objectief of logisch denken. Het kind ziet nog geen samenhangen, nog geen oorzaak-gevolg-verbanden (Kars & Zwets, 1998, p. 22).

Gedragsmodificatie is een methode die men al lange tijd toepast in de zorg voor verstandelijk beperkten. De leertheorie gaat ervan uit dat alle gedrag dat we vertonen aangeleerd is. Als gedrag aangeleerd is, dan betekent dit dat het ook weer afgeleerd kan worden. Gedragsmodificatie is het net zolang belonen van gewenst gedrag en negeren van ongewenst gedrag, totdat alleen het gewenste gedrag nog tot stand blijft. Je wacht dit gewenste gedrag af en versterkt (beloont) het onmiddellijk zodra het optreedt (Graaf, Jacet, Urlings & Weide, 2005 p. 147).

Het is belangrijk om bij kinderen met een auditieve beperking rekening te houden met hun problematiek. Het kan alleen maar communiceren via de media die het wel beheerst: via de ogen of de tast, met andere woorden door iets te zien of te voelen (Janson, 2003, p. 84). Daarnaast kan er gebruik worden gemaakt van gebarentaal. We hebben hierop ingespeeld door het beloningssysteem te visualiseren. De lerares heeft dit met gebarentaal onderbouwd.

Bij kinderen met autisme is het van belang dat er eenvoudige vaardigheden worden aangeboden en routinehandelingen. Door iets vaak te doen en door veel te trainen en/of te oefenen, kan er een zekere routine worden verkregen om een handeling te bedrijven (Janson, 2003, p. 148). Het was van belang dat we het beloningssysteem vanaf het begin structureel toepaste zodat de kinderen er snel bekend mee werden gemaakt. Dit is ook van belang in het reguliere onderwijs maar in mindere mate. Autisten hebben meer behoefte aan structuur en/of kunnen door veranderingen van slag raken.

Straffen bij jonge kinderen (groep 1 en 2) in het regulier onderwijs heeft een eigen dynamiek. Kinderen van deze leeftijd zijn nog niet zo ver in hun morele ontwikkeling dat zij het doel van straffen niet volledig kunnen begrijpen. Het vraagt van de opvoeder een nauwlettende observatie en een goed inlevingsvermogen om te bepalen of ook aan jonge kinderen duidelijk is waarom er wordt gestraft (Alkema, E., Dam, E. van, e.a. 2009, p. 358).

Moraliteit heeft te maken met het onderscheid tussen wat goed (in de zin van rechtvaardig, billijk) is en wat verkeerd is (in de zin van onrechtvaardig, niet fair). Slaan of een vorm daarvan, de zogenaamde corrigerende tik, is volgens sommigen een slecht pedagogisch middel. Er zijn ook opvoeders die hier milder over denken. Je moet weten dat dit middel absoluut verboden is. Dit geldt voor zowel 'normale' kinderen en kinderen met een beperking (Alkema, E., Dam, E. van, e.a., 2009, p. 358).

5. Deelvraag 3

Wat is de huidige en gewenste situatie met betrekking tot straffen en belonen op de SLB school?

Onderzoeksvragen

5.1 Hoe ervaren de leraren hun manier van werken m.b.t. belonen en straffen?

Het analyseren van de afgenomen halfgestructureerde interviews heeft ons inzicht gegeven in de ervaring van de leraren met betrekking tot belonen en straffen. Over het algemeen delen de leraren dezelfde ervaringen met elkaar. We hebben kunnen opmaken dat de leraren over het algemeen tevreden zijn over hun lesmethoden en/of technieken. Eén leraar gaf aan dat hij niet tevreden was over zijn huidige manier van werken. Dit had ermee te maken dat hij in zijn ogen niet voldoende beschikte over lesmethodieken.

Wanneer de leraren zien dat het goed gaat met de leerlingen is dit voor hen een positief teken. Hierdoor blijft de manier van lesgeven gehanteerd en treedt er geen verandering en/of verbetering op. Dit heeft er ook mee te maken dat ze niet bekend worden gemaakt met nieuwe lesmethodieken. De leraren geven over het algemeen aan dat ze nog veel nieuwe dingen willen leren qua methodes en technieken. De manier die zij nu hanteren is voor hen bruikbaar, maar ze zien weinig resultaat in het gedrag van de leerlingen.

Implementatie is het invoeren van een verandering of vernieuwing. Hierbij zijn vier zaken essentieel: verandering, continuïteit, betrokkenheid en ideeën. Enige stabiliteit is nodig voor voldoende ontspanning naast de veranderde (in)spanningen en voor het zich veilig en erkend te voelen. Uiteraard is hier betrokkenheid voor nodig. Dit om het belang te voelen van de verandering en de eigen inspanningen daarvoor (Egberts & Stroes, 1998, p. 11).

Na het introduceren van het beloningssysteem hebben de leraren kennis gemaakt met nieuwe technieken/methodes. Ze zagen verandering optreden in hun manier van lesgeven en dit ervoeren zij als prettig. De leraren werden meer gedreven in hun werk waardoor ze meer oog kregen voor de leerlingen. Kortom: een positieve verandering voor zowel de leraren als de leerlingen.

5.2 Wat is de achterliggende gedachtegang van hun manier van werken?

Tijdens onze aanwezigheid zijn de leraren zich steeds bewuster geworden van hun manier van lesgeven en waar verandering in aangebracht kan worden.

De meeste leraren op de SLB school hebben gestudeerd aan de Universiteit voor Speciaal Onderwijs; deze opleiding duurt vijf jaar. Leraren gaven aan dat hun manier van werken tot stand is gekomen door de opleiding.

We hebben ervaren dat de leraren op de SLB school allemaal op hun eigen manier te werk gaan. Ze gaven aan dat ze het belangrijk vinden dat ze hun eigen draai eraan kunnen geven. Hierdoor is hun manier van lesgeven niet eenduidig en treden er verschillen op in hun manier van lesgeven. Na dit besproken te hebben met de leraren kwamen we tot de conclusie dat ze te weinig communiceerden met elkaar, en niet op de hoogte waren van elkaars lesmethoden. Er vonden over het algemeen veel informele gesprekken plaats en weinig geplande gesprekken (formeel). De leraren gaven aan dat er binnen hun opleiding hieraan geen aandacht wordt besteedt. We hebben geadviseerd om regelmatig met elkaar te communiceren en een eenduidige aanpak te hanteren om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Dit vonden ze een goed idee en wilden dit in gang gaan zetten.

We kunnen hieruit concluderen dat de opleiding weinig aandacht besteedt aan: belonen, straffen, communicatie en lesmethodieken. Dit alles heeft betrekking op de achterliggende gedachtegang van hun manier van lesgeven.

5.3 Wat is het streven van de leraren van de SLB school?

De visie van de SLB school is:

Kinderen met een beperking ondersteunen in het onafhankelijk worden als lid van hun familie en de hele samenleving. Dit willen ze bewerkstellen door hun basale vaardigheden aan te leren en te ontwikkelen.

De school geeft op de volgende wijze uiting aan deze missie:

- Implementeren van de leeractiviteiten op een wijze waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke behoefte van elke leerling om hun potentie optimaal te ontwikkelen.
- Basisvaardigheden toepassen in het sociale leven.
- Het uitbreiden van de samenwerking met de gemeenschappen en andere instanties om aandacht te vragen voor het gelijke recht op onderwijs, ook voor kinderen met speciale behoeftes. Ze streven naar wederzijds respect voor de verschillen.
- Creëren van fysieke en niet-fysieke omgeving die veilig en comfortabel toegankelijk is voor iedereen.

De visie en missie van de SLB school gebruiken de leraren als leidraad voor hun handelen. Het hanteren van een beloningssysteem zien de leraren als toegevoegde waarde om zich verder te ontwikkelen. De leraren zijn allen van mening dat het beloningssysteem blijft bestaan op de SLB school. Leraren zien het gewenste effect terug bij de leerlingen en zijn hier erg tevreden over. Het toepassen van een beloningssysteem heeft zowel de leerlingen als leraren gemotiveerd. Voorheen waren leerlingen soms bang om gestraft te worden maar door dit systeem zien de leraren hier verandering in.

Het streven van de leraren is om het beloningssysteem dat wij hebben geïntroduceerd uit te breiden. In iedere klas zijn we begonnen met het toepassen van dit beloningssysteem op één leerling. De reden waarom de leraren dit willen uitbreiden is omdat ze hebben ervaren dat leerlingen soms jaloers werden wanneer één leerling een beloning kreeg. Een leraar was zo te spreken over het beloningssysteem dat ze hier onderzoek naar wilt gaan doen. Vanuit vakliteratuur en internet wilt ze dit gaan realiseren. Door hier meer kennis over te krijgen hoopt ze het beloningssysteem nog beter onder de knie te krijgen.

Leraren zijn van mening dat bovenstaande punten een goede leidraad zijn om in de toekomst aandacht aan te besteden.

6. Deelvraag 4

Wat is de uitkomst van het door ons geïntroduceerde beloningssysteem?

Onderzoeksvragen

6.1 Beschikken de leraren over de juiste kennis/vaardigheden en materialen om een beloningssysteem toe te passen?

Uit de verkregen achtergrondinformatie van de vorige studenten zijn we ons onderzoek van start gegaan. In Lombok hebben wij gesprekken gehad met de directeur en leraren om te toetsen of de verkregen informatie juist was.

In de eerste gesprekken bleek dat ze over geringe kennis beschikken met betrekking tot het belonen (en straffen) van de leerlingen. Ze waren erg enthousiast over onze komst en stelden veel vragen op het gebied van onderwijs en opvoeding. De leraren zijn erg benieuwd naar hoe het er in Nederland aan toe gaat en willen hier meer kennis over verkrijgen. Wanneer wij deze kennis overbrachten wisten de leraren dit in de praktijk toe te passen. We hebben een coachende rol aangenomen om de leraren hierin te begeleiden maar we zagen dat ze het al snel onder de knie hadden. Onze komst heeft ervoor gezorgd dat ze over de juiste vaardigheden beschikken om een beloningssysteem te hanteren.

We hadden verwacht dat de SLB school over weinig materialen beschikte, waardoor het moeilijker zou zijn om een beloningssysteem toe te passen. Om deze reden hebben we gekozen voor een eenvoudig beloningssysteem wat gemakkelijk over te brengen is op de leraren en leerlingen en waar je weinig materiaal voor nodig hebt.

Op de school bleek het tegendeel waar te zijn! Ze beschikten over verschillende materialen om een beloningssysteem te implementeren. Voor het gebruik van een beloningssysteem is het belangrijk dat er genoeg variatie is in de tastbare beloningen om de kinderen gemotiveerd te houden. Op de school is er een beperkt aanbod, maar genoeg om een beloningssysteem in stand te houden.

6.2 Welk effect heeft het beloningssysteem op de leerlingen?

In week 1 t/m 5 hebben wij geobserveerd aan de hand van de ABC schema's. Iedere dag hebben we de observaties en de schema's uitgewerkt. Uit ons gesprek met de orthopedagoog J. Openneer is naar voren gekomen dat het ABC schema goed bruikbaar is voor onze observaties binnen de SLB school.

We vonden een ABC schema een prettige manier om mee te werken, maar het invullen was soms lastig, omdat A, B en C elkaar kunnen overlappen. Het gaf wel een goed beeld van de situatie weer.

Aan de hand van de observaties hebben we het resultaat van het beloningssysteem kunnen ondervinden. We hebben opgemerkt dat de leerlingen erg gemotiveerd raakten door het systeem. Ze deden extra hard hun best om de beloning in ontvangst te nemen. Onderstaand zijn de drie leerlingen weergegeven waar we het beloningssysteem op hebben toegepast:

Klas: autisten

Gekozen leerling:

De leraar past het beloningssysteem toe op Hydra. Zijn concentratie is van korte duur (ongeveer drie minuten).

Het doel:

Hydra kan tien minuten geconcentreerd een opdracht maken.

Hydra kan twee smileys op één dag verdienen. Tussen 08.00 en 09.00 uur één smiley en tussen 09.00 en 10.00 uur nog één. Wanneer hij in totaal twee smileys had verdiend kreeg hij een beloning. Zijn interesses gaan uit naar voetballen en tekenen. Hydra gaf aan dat hij een voetbalplaatje leuker vond dan een smiley. Samen met de leraar heeft hij voetbalplaatjes gemaakt.

Beloning:

- Voetballen
- Teken

Resultaat:

Na het toepassen van het beloningssysteem kon Hydra zich twee keer in een uur minimaal 10 minuten concentreren. Hij was zo gemotiveerd dat hij zelf om meer opdrachten vroeg. Door zijn motivatie is het systeem uitgebreid naar vier smileys. In een kort tijdsbestek was er veel positieve verandering te zien.

Klas: doven

Gekozen leerling:

De leraar past een beloningssysteem toe op Fidy. Zij heeft haar huiswerk zelden af en/of bij zich.

Het doel:

Fidy moet haar huiswerk iedere dag maken en meenemen naar school.

Wanneer Fidy vier smileys in totaal had behaald kreeg ze een beloning. Haar interesses gaan uit naar tekenen.

Beloning:

- Puzzelen
- Spelen met het winkelwagentje
- Teken

Resultaat:

Na het toepassen van het beloningssysteem maakte Fidy iedere dag haar huiswerk. Haar andere klasgenoten en de leraar moedigde haar aan door te applaudisseren wanneer ze de opdracht had voldaan.

Klas: verstandelijk beperkten

Gekozen leerling:

De leraar had een beloningssysteem toegepast op Ida. Zij had moeite om zelfstandig en geconcentreerd een opdracht te maken.

Het doel:

Ida kan vijf minuten geconcentreerd en zelfstandig een opdracht maken.

Ida kon twee smileys op één dag verdienen. Tussen 08.00 en 09.00 uur één smiley en tussen 09.00 en 10.00 uur ook één smiley. Ida gaf aan dat haar interesses uitgaan naar Balinees dansen.

Beloning:

- Balinees dansen
- Met een pop spelen
- Teken

Resultaat:

Door haar tafel tegen het bord aan te zetten met de rug naar klas toe, kon Ida vijf minuten geconcentreerd een opdracht maken. Er was binnen vijf weken een kleine verandering te zien. Door haar verstandelijke beperking (laag niveau) had het meer tijd nodig om het systeem te begrijpen.

Een beloningssysteem is erop gericht kinderen door middel van beloningen voor goed gedrag nieuw, positief gedrag aan te leren en te laten ervaren dat goed gedrag loont. Het is gemakkelijker gewenst gedrag aan te leren door het te belonen, dan door ongewenst gedrag te bestraffen. Door een beloningssysteem is het voor kinderen duidelijk welk gedrag gewenst is (2012, Steunpunt ADHD, Beloningssystemen).

Hier volgen enkele manieren om kinderen zo effectief mogelijk te prijzen:

- Wees specifiek: gericht prijzen betekent dat het gedrag dat u wenst te zien benoemd wordt. Een beschrijving van het gewenste gedrag helpt kinderen begrijpen waarom dit sociale gedrag belangrijk is.
- Prijs alleen als er echt aanleiding voor is: van cruciaal belang is, dat een compliment pas gegeven wordt nadat het kind gewenst gedrag heeft laten zien.
- Toon enthousiasme: een compliment kan kracht bijgezet worden door non-verbale tekenen van enthousiasme. Woorden die achteloos in het rond worden gestrooid ontgaan het kind volledig.

- Combineer prijzen niet met een verwijt: sommige ouders/leraren prijzen en maken vervolgens een cynische opmerking. Zonder het te beseffen doen ze twee tegenstrijdige dingen. De aanmoediging van het kind wordt hierdoor teniet gedaan.
- Prijs direct: prijs het kind zodra hij het gewenste gedrag beginnen te vertonen.
- Richt u op specifiek gedrag dat u wilt aanmoedigen, naar de behoeften van het kind: het kan erg effectief zijn om je te richten op bepaald gedrag dat je wilt aanmoedigen bij het kind. Als het kind bijvoorbeeld stil, teruggetrokken of angstig is, kun je hem elke keer prijzen wanneer hij risico neemt, iets zegt, dapper is of iets nieuws probeert.
- Gedrag hoeft niet perfect te zijn om aandacht te verdienen: wanneer kinderen nieuw gedrag leren moeten ze eigenlijk voor ieder klein stapje in de goede richting aangemoedigd en geprezen worden. Een kind prijzen voor ieder stapje in de goede richting beloont het kind voor zijn pogingen en voor zijn leren. Dit proces, ook wel 'shaping' genoemd, zorgt voor succes voor het kind.
- Moedig kinderen aan om zichzelf en anderen te prijzen: uiteindelijk willen we dat kinderen leren anderen te prijzen, omdat dit een vaardigheid is die hen helpt positieve relaties op te bouwen met anderen kinderen. We willen ook dat ze zichzelf prijzen, omdat dit hen helpt moeilijke taken te volbrengen en vol te houden (Webster-Stratton, 2007, p. 45 t/m 50).

6.3 Welk effect heeft het beloningssysteem op de leraren?

Nadat we ons beloningssysteem in drie klassen hadden geïntroduceerd, zagen wij al snel verandering optreden in de manier van lesgeven van de leraren. Het viel ons op dat ze al gelijk meer complimenten aan de leerlingen gaven. In de interviews die we met de leraren hebben gehouden kwam naar voren dat ze het een goede techniek vonden. Ze zagen al snel verandering in het gedrag van de kinderen. Dit motiveerde de leraren om het leerproces te verbeteren. Ze legden veel meer uit, gaven de kinderen meer en betere instructies en legden uit wat de consequenties zijn van bepaald gedrag. De leraren richtten hun aandacht nu op alle kinderen in plaats van op het kind dat alle (negatieve) aandacht vraagt.

Twee leraren gingen er gelijk enthousiast mee aan de slag. De leraar van de klas met de dove leerlingen zag veel positieve veranderingen optreden, waardoor ze het interessant vond om zich hier verder in te verdiepen door middel van een literatuurstudie. Ook wilde ze het beloningssysteem op iedere leerling toepassen. We hebben haar geholpen met het maken van een schema waarop de smileys opgeplakt kunnen worden. Om de motivatie van het kind te vergroten heeft elke leerling een leuke tussenbeloning mogen kiezen. In plaats van een smiley koos de één voor een voetbal en de ander voor een bloemetje.

De leraar van de klas met de autistische kinderen was ook erg positief over het systeem. De dag nadat wij het systeem hadden geïntroduceerd, was de leraar al gelijk van start gegaan met het uitbreiden van het systeem. De smileys had ze vervangen door een voetbal. De leerling op wie het beloningssysteem werd toegepast hield namelijk erg veel van voetbal. Ze wilde het toepassen op alle leerlingen in de klas, maar kwam erachter dat het niet haalbaar was. Het niveau van de leerlingen was te laag waardoor ze het doel van het systeem niet begrepen.

Bij één leerling is het beloningssysteem toegepast in de thuissituatie. Dit heeft de leraar met de moeder van de leerling besproken. Moeder wilde niet dat haar kind zoveel scheldwoorden gebruikte. Met behulp van het beloningssysteem is dit al veel minder geworden.

De school als geheel kan, vaak samen met zorginstanties, een rol vervullen in de hulp aan ouders om beter en anders op te voeden. Die hulp helpt de school en jou als leraar ook. Wanneer het thuis beter gaat met de kinderen, zullen ze zich op school ook makkelijker aanpassen. Dat scheelt je veel tijd, energie, spanning en irritatie (Munnik & Vreugdenhil, 2007, p. 241).

De leraar van de klas met de verstandelijk beperkten had er moeite mee om het beloningssysteem onder de knie te krijgen. Er was een grote taalbarrière omdat ze de Engelse taal niet beheerste. Wij hadden dus altijd een tolk nodig. De leerling waar we het beloningssysteem op hadden toegepast had een laag IQ. Dit maakte het lastig om de leerling het systeem te laten begrijpen. Hierdoor zag de leraar maar een kleine verandering. De leraar was ook erg passief en was minder geïnteresseerd in het beloningssysteem. Ze volgde de tips die wij haar gaven nauwelijks op waardoor ze niet consequent handelde. Dit zorgde voor verwarring bij de leerling.

6.4 Wat is er tot nu toe bereikt m.b.t. het beloningssysteem?

Uit het gesprek met J. Openneer is naar voren gekomen dat bij het hanteren van een beloningssysteem het belangrijk is om per leerling een werkplan op te stellen. Dit zorgt ervoor dat het systeem concreet en overzichtelijk wordt gemaakt. De leraar kan dit als leidraad gebruiken. Als het doel is behaald kan er weer een ander werkplan worden opgesteld. Dit werkplan hebben we in het Engels gemaakt en de directeur van de school heeft het vertaald naar het Indonesisch.

We hebben het beloningssysteem toegepast op drie verschillende klassen. Door het positieve effect kwam er gaandeweg belangstelling vanuit andere leraren. Ze raakten nieuwsgierig naar hoe ze het op hun klas konden toepassen.

Om alle leraren bekend te laten maken met het beloningssysteem hadden we op woensdag 21 maart 2012 een eindpresentatie gegeven. Er waren bij deze presentatie 30 medewerkers van de SLB school aanwezig. We hadden hiervoor gekozen omdat we op deze manier alle leraren van de SLB school bekend maakten met het beloningssysteem. In de toekomst kunnen zij hier ook mee van start gaan. In deze presentatie was er ook de gelegenheid om kennis/ervaringen met elkaar uit te wisselen.

Om taalbarrière te voorkomen hebben we gebruik gemaakt van een tolk. We hebben in het Engels gepresenteerd en de directeur heeft het vertaald naar het Indonesisch. De directeur vond het belangrijk dat zijn medewerkers bekend werden gemaakt met de Engelse taal. Hier hebben wij een bijdrage aan geleverd.

Onze presentatie duurde in totaal 45 minuten. Aan het einde van de presentatie was er de gelegenheid om vragen te stellen. Hier werd dan ook gebruik van gemaakt. De gestelde vragen zorgden ervoor dat er een discussie tot stand kwam.

Een aantal vragen die aan bod kwamen:

- Is een beloningssysteem ook toepasbaar in de thuissituatie?
- Is het systeem ook toepasbaar op oudere leerlingen?
- Mag je kinderen ook belonen met snoepgoed?
- Wat voor eindbeloningen kan je allemaal geven?

Praktijkproduct

1. Inleiding

In dit praktijkproduct wordt een beknopte weergave van de resultaten van ons onderzoek weergegeven. Allereerst behandelen we de samenvatting van ons onderzoek. We hebben deze zowel in het Nederlands als in het Engels geschreven. Dit was één van de eisen van de opdrachtgever. Vervolgens hebben we het antwoord op de deelvragen en probleemstelling weergegeven. Uiteindelijk hebben we een conclusie getrokken uit de verworven informatie en onze bevindingen. Tot slot hebben we aanbevelingen voor de leraren van de SLB school geformuleerd. Ook dit hebben wij in het Engels opgesteld.

2. Samenvatting

In deze samenvatting wordt kort weergegeven wat de probleemstelling is, welke onderzoeksmethoden we hebben toegepast, en de belangrijkste onderzoeksresultaten.

Gedurende het project hebben we onderzocht onder welke voorwaarden een beloningssysteem toepasbaar is binnen de opleidingscontext van de SLB school Pembina NTB te Lombok. Onze doelstelling was om een geschikt beloningssysteem aan te bieden en te introduceren dat voor de leraren gemakkelijk te hanteren is.

Onze onderzoeksmethode bestond uit kwalitatief onderzoek. We hebben dit vormgegeven aan de hand van halfgestructureerde interviews met deskundigen en de observaties geanalyseerd in ABC-schalen. Verder hebben wij ons gericht op literatuuronderzoek.

Het beloningssysteem heeft een positieve bijdrage gehad op de gehele SLB school. In een kort tijdsbestek hebben we verandering zien optreden bij zowel de leraren als leerlingen. De leraren waren enthousiast om ermee aan de slag te gaan en hebben hun manier van lesgeven hierop aangepast.

De belangrijkste randvoorwaarde voor de leraren is dat ze beschikken over de vaardigheden die nodig zijn om een beloningssysteem succesvol te laten verlopen. De aanwezigheid van voldoende materialen en middelen is hierbij een pré.

Onderstaande deelvragen worden in ons adviesrapport behandeld:

- Op welke wijze wordt er in Lombok omgegaan met straffen en belonen in vergelijking met het speciaal onderwijs in Nederland?
- Wat is de meerwaarde van het hanteren van een beloningssysteem in het speciaal onderwijs?
- Wat is de huidige en gewenste situatie met betrekking tot straffen en belonen op de SLB school?
- Wat is het effect van het door ons geïntroduceerde beloningssysteem?

In dit adviesrapport wordt stapsgewijs toegewerkt naar de aanbevelingen die er gedaan zijn voor de SLB school te Lombok.

2.1 Samenvatting vertaald naar het Engels

Summary

This summary is a short reproduction of: what is the putting of the problem, which methods of research we practiced and the most important results of research.

During the project we examined under what conditions a system of rewards is applicable within the context of education of the SLB school Pembina NTB in Lombok. Our aim was to offer and introduce a suitable system of rewards that is easy to handle for the teachers.

Our method of research implied qualitative research. We did this on the basis of halfly structured interviews with experts and we analyzed the observations in ABC-scales. Besides that we focused on this research of literature.

The system of rewards had a positive contribution to the entire SLB-school. In a short space of time we noticed an alteration in both the teachers and the pupils. The teachers were enthusiastic to get going with it and they adjusted their way of teaching.

The most important condition for the teachers is that they have the necessary skills to be successful with the system of rewards. The disposal of sufficient materials and means is a must.

The following questions are dealt with in our report of advice:

- In what way the education in Lombok deals with punishing and rewarding in comparison with the special education system in Holland?
- What is the surplus value of the handling of a system of rewards in the special education?
- What is the present-day and the desired situation in order to punishing and rewarding in the SLB-school?
- What is the effect of the system of rewards we introduced?

In this report of advice we are going step by step to the recommendations for the SLB-school in Lombok.

3. Verkorte weergave van de deelvragen van het onderzoek

3.1 Deelvraag 1

Op welke wijze wordt er in Lombok omgegaan met straffen en belonen in vergelijking met het speciaal onderwijs in Nederland?

De Nederlandse en Indonesische cultuur kent grote verschillen. Binnen de desbetreffende onderwijsinstellingen wordt straffen en belonen op een andere manier tot uiting gebracht. Op de SLB school in Lombok worden de leerlingen in principe niet fysiek gestraft maar de leraren geven aan dat zij wel eens een corrigerende tik geven en/of een draai om de oren. Benaderde deskundigen gaven aan dat dit in Nederland niet wordt getolereerd.

Het positief bekrachtigen van de leerlingen is op veel scholen in Nederland een uitgangspunt. Geprobeerd wordt om het negatieve gedrag te negeren; leraren merken dat dit een effectieve aanpak is.

Als we kijken naar de SLB school werd er juist vaak gereageerd op het negatieve gedrag van de leerlingen, hierdoor kregen de leerlingen vaker negatieve aandacht. Het positief bekrachtigen van de leerlingen deden leraren d.m.v. een high five te geven, hun duim op te steken of 'goed zo' te zeggen.

Er werd weinig structuur aangebracht binnen de klassen. Hierdoor was het regelmatig onrustig en werden kinderen overprikkeld. In het speciaal onderwijs in Nederland besteden ze juist veel aandacht aan het bieden van structuur. Dit geeft kinderen duidelijkheid en veiligheid. Wanneer een kind negatief gedrag vertoonde werd er op de SLB school gewaarschuwd door 'nee' te zeggen. Er werd hierbij geen uitleg gegeven waardoor kinderen niet goed wisten wat ze fout hadden gedaan.

Door de beperkte kennis over straffen en belonen weten leraren op de SLB school niet goed hoe ze moeten handelen. In hun opleiding is dit niet aan bod gekomen. In Lombok is er veel armoede en verdiepen in hun vakgebied is hierdoor bijna niet mogelijk.

Als je kijkt naar de leerlingen op het speciaal onderwijs in Lombok zie je dat de leerlingen niet op IQ en ontwikkelingsleeftijd zijn ingedeeld. IQ testen zijn hier erg prijzig en worden bijna nooit afgenomen. Het gevolg hiervan is dat leraren minder goed kunnen inspelen op de behoeften van een kind. In Nederland is dit niet het geval en worden de leerlingen ingedeeld op IQ en ontwikkelingsleeftijd.

Een leraar van de SLB school vertelde dat wanneer een kind in de Indonesische cultuur huilt het gelijk getroost wordt. Het is namelijk niet wenselijk om een kind niet te troosten. Kinderen zijn in deze cultuur erg belangrijk en de bevolking ziet hen als een geschenk van god. Vergeleken met Nederland is hierin een groot verschil te zien.

Kortom: er zijn grote verschillen in cultuur en onderwijs te zien tussen Lombok en Nederland.

3.2 Deelvraag 2

Wat is de meerwaarde van het hanteren van een beloningssysteem in het speciaal onderwijs?

In het speciaal onderwijs hebben leerlingen vaak behoefte aan structuur. Het beloningssysteem sluit hier goed op aan, het biedt grenzen. Een beloningssysteem schept duidelijkheid en overzicht voor kinderen. Met het hanteren van een beloningssysteem is het gemakkelijker om bij de kern te blijven, er zijn hierdoor weinig varianten of uitweidingen mogelijk. De informatieverwerking bij kinderen in het speciaal onderwijs verloopt vaak trager. Ze leren vaak beter wanneer de informatie zowel visueel als verbaal wordt gegeven. Met behulp van een beloningssysteem speel je hierop in.

Volgens Webster-Stratton (2007) is een beloningssysteem een gestructureerd systeem, dit zorgt voor duidelijkheid en voorspelbaarheid. Hierdoor zal in het gedrag van de leerlingen in het speciaal onderwijs zichtbaar verbetering optreden. Het hanteren van een beloningssysteem zorgt ervoor dat je moeilijk te veranderen gedrag kunt aanpakken (afleren) en/of nieuw gedrag kunt aanleren. Het beloningssysteem kan ingezet worden als hulpmiddel om het leerproces een extra stimulans te geven.

Benaderde deskundigen geven aan dat leerlingen in het speciaal onderwijs sneller aan hun emotionele en/of fysieke grenzen zitten. (Sociale) beloningen zijn daarom van wezenlijk belang. Dit werkt voor kinderen in het speciaal onderwijs vaak motiverend en het biedt het leerproces een extra stimulans. Met het hanteren van een beloningssysteem sluit je hier op aan.

De doelen zijn per leerling verschillend. Het beloningssysteem maakt het mogelijk om per individu een doel op te stellen. Zo kan er op ieders tempo aan het doel worden gewerkt. Prijzen en aanmoedigen kunnen heel goed gebruikt worden om een leerling stap voor stap te begeleiden bij het aanleren van nieuwe vaardigheden en om gemotiveerd te blijven voor een moeilijke taak. De leerlingen ontwikkelen hierdoor vaak een positief zelfbeeld, het wekt zelfvertrouwen op.

3.3 Deelvraag 3

Wat is de huidige en gewenste situatie met betrekking tot straffen en belonen op de SLB school?

Huidige en gewenste situatie

Door onze interviews en observaties hebben wij kunnen opmaken dat de leraren op de SLB school over het algemeen tevreden zijn over hun lesmethoden en/of technieken. Eén leraar gaf aan dat hij niet tevreden was over zijn huidige manier van werken. Dit heeft ermee te maken dat hij in zijn ogen niet voldoende beschikt over lesmethodieken.

Ondanks alles hebben de leraren van de SLB school behoefte aan het verkrijgen van nieuwe kennis en kunde met betrekking tot belonen en straffen. Ze zouden graag nieuwe lesmethoden aangereikt willen krijgen om zich verder te kunnen ontwikkelen. Door gebrek aan geld van zowel de overheid als de leraren is specialiseren in een vakgebied moeilijker.

De meeste leraren op de SLB school hebben een opleiding gevolgd aan de universiteit voor Speciaal Onderwijs. De huidige lesmethodieken die zij toepassen hebben ze aangeleerd gekregen op de universiteit. Binnen deze opleiding werd er weinig aandacht besteed aan hoe om te gaan met straffen en belonen van leerlingen.

Er werd door de leraren aangegeven dat er alleen bij serieuze problemen gestraft wordt. Bijvoorbeeld bij diefstal; in dit geval moet de leerling de school definitief verlaten. Straffen gebeurt vaak door boos te kijken en/of een waarschuwing te geven.

Een fysieke straf vindt plaats in de vorm van een corrigerende tik en/of een draai om de oren. De leraren merken dat dit geen effectieve aanpak is en zouden graag gedragsverandering zien optreden door middel van het positief bekrachtigen van de leerlingen.

Onder belonen verstaan de leraren: lachen, een duim op steken en het geven van een high five. Daarnaast geven zij aan dat er geen materialistische beloningen worden gegeven. Over het algemeen worden de leerlingen voornamelijk aangesproken op het negatieve gedrag, positief gedrag wordt vaker genegeerd. Wanneer leraren straffen en belonen krijgen de leerlingen geen uitleg waarom het gedrag juist/onjuist is. Op deze manier weten de leerlingen niet waarom er een bepaalde consequentie volgt op hun vertoonde gedrag.

Leraren ervaren dat leerlingen hierdoor ongemotiveerd worden maar weten niet hoe ze dit moeten aanpakken. De komst van Nederlandse studenten zien zij als een inspiratiebron om nieuwe kennis te vergaren.

Na het introduceren van het beloningssysteem gaven de leraren aan dit uit te willen breiden. Dit willen ze realiseren door het op meerdere leerlingen toe te passen in plaats van op één leerling. Daarnaast willen ze variatie aanbrengen in het beloningsmiddel, bijvoorbeeld een voetbalplaatje in plaats van een smiley.

3.4 Deelvraag 4

Wat is de uitkomst van het door ons geïntroduceerde beloningssysteem?

Onze verwachtingen waren dat de SLB school over weinig middelen en materialen zou beschikken waardoor we ervoor hadden gekozen om een eenvoudig beloningssysteem te introduceren. Voor het gebruik van een beloningssysteem is het belangrijk dat er genoeg variatie is in de tastbare beloningen om de kinderen gemotiveerd te houden. Op de SLB school bleek er een beperkt aanbod te zijn, maar genoeg om een beloningssysteem in stand te houden.

Om de uitkomsten van de observaties in kaart te brengen hebben we gebruik gemaakt van ABC schalen. Dit is een duidelijke en concrete methode. Na het observeren hebben we opgemerkt dat het beloningssysteem de leerlingen erg motiveert. Ze deden extra hard hun best om de beloning in ontvangst te nemen.

Na het introduceren van het beloningssysteem zagen we al snel verandering optreden in de manier van lesgeven. De leraren begonnen meer te complimenteren, legden de stof beter uit, gaven de kinderen meer en betere instructies en legden uit wat de consequenties waren van bepaald gedrag. De leraren gaven in de interviews aan dat ze het een goede techniek vonden omdat ze al snel gedragsverandering zagen optreden. Dit motiveerde hen om het leerproces te verbeteren. Ze richten zich nu op de gehele klas in plaats van op het kind dat alle (negatieve) aandacht vraagt.

In de autistenklas bleek het systeem niet toepasbaar te zijn op elke leerling. Het doel van het systeem werd niet begrepen omdat het niveau van een aantal leerlingen te laag was. Bij één leerling is het beloningssysteem toegepast in de thuissituatie. Dit heeft de leraar met de moeder van de leerling besproken. Moeder wilde niet dat haar kind zoveel scheldwoorden gebruikte. Met behulp van het beloningssysteem is dit al veel minder geworden.

In de klas met de verstandelijk beperkten hebben wij altijd gebruik gemaakt van een tolk. De leraar in deze klas sprak geen Engels, waardoor het onder de knie krijgen van het beloningssysteem ook iets moeizamer ging. Daarnaast had de leerling op wie het systeem werd toegepast een laag IQ. Hierdoor werd het minder goed begrepen, de leraar was erg passief en was minder geïnteresseerd in het beloningssysteem. Ze volgde de tips die wij haar gaven nauwelijks op waardoor ze niet consequent handelde, dit zorgde voor verwarring bij de leerling. Door dit alles zagen we in deze klas maar een klein effect.

4. Antwoord op de probleemstelling

Probleemstelling

Onder welke voorwaarden is een beloningssysteem toepasbaar binnen de opleidingscontext van de SLB school Pembina NTB te Lombok?

Tijdens het vooronderzoek was het voor ons onbekend of het beloningssysteem toepasbaar was binnen de opleidingscontext.

Het onderzoek heeft ons handvaten geboden waar een beloningssysteem aan moet voldoen en welke middelen je hiervoor nodig hebt.

In de praktijk is gebleken dat het wel degelijk toepasbaar is en de leraren gemotiveerd zijn om hier verandering in aan te brengen. We hebben bewust gekozen voor een eenvoudig beloningssysteem dat gemakkelijk over te brengen was op zowel de leraren als leerlingen. Dit was van essentieel belang om in een kort tijdsbestek verandering te zien optreden.

Door de observaties en afgenomen interviews zijn we erachter gekomen onder welke voorwaarden een succesvol beloningssysteem in Lombok toepasbaar is.

De belangrijkste voorwaarde om een beloningssysteem toe te passen is om te beschikken over voldoende materialen en middelen. Vanuit Nederland hadden we verschillende materialen meegenomen om met het beloningssysteem van start te kunnen gaan. Voor de drie klassen hebben we gebruik gemaakt van het volgende: klittenband, smileys en lamineermaterialen. Tot onze verbazing beschikte de school over deze materialen. Dit was een goed begin om een beloningssysteem op te starten!

Het is tevens belangrijk dat het beloningssysteem aansluit op de leeftijd en het IQ. De leerlingen moeten kunnen begrijpen wat er van hen gevraagd wordt, anders is het moeilijk om het gewenste effect te bereiken.

Voor de leraar is het essentieel om het beloningssysteem vanaf het begin consequent toe te passen. Dit biedt voor het kind veiligheid, overzicht, duidelijkheid en voorspelbaarheid.

Het meest effectieve voor het kind is om direct na het positieve gedrag een compliment en/of beloning te geven. Beter een verlate beloning dan helemaal geen beloning!

Wanneer een leerling nieuw gedrag aanleert, moeten ze voor ieder klein stapje aangemoedigd en beloond worden. Als blijkt dat een leerling met gemak zijn doel heeft behaald, maak dan het systeem geleidelijk moeilijker. Bijvoorbeeld: in plaats van twee smileys te verdienen op één dag veranderen naar vier smileys. Op deze manier blijft het een uitdaging voor zowel de leerling als de leraar. Het uiteindelijke doel is dat de tastbare beloning geleidelijk verdwijnt en het gewenste gedrag in stand blijft door te complimenteren.

Variatie aanbrenge in de beloningen zorgt ervoor dat het kind gemotiveerd blijft. Ook kan het kind hier een bijdrage aanleveren door zelf een tastbare beloning te bedenken. Op de SLB school was er een gering aanbod aan beloningsmiddelen. We hebben hieraan bijgedragen door nieuwe materialen aan te schaffen. Op deze manier hebben we ervoor gezorgd dat de beloningslijst flexibel en gevarieerd werd opgesteld.

Negeren is één van de meest effectieve opvoedingsvaardigheden. Wanneer je een leerling negeert, krijgt hij geen aandacht en wordt dus niet beloond. Als het negeren consequent gedaan wordt, houdt het negatieve gedrag uiteindelijk op.

Als het kind vervolgens meer aandacht krijgt door gewenst gedrag, leert hij dat het meer oplevert wanneer hij zich goed gedraagt dan wanneer hij zich misdraagt.

Tijdens de eindpresentatie op de SLB school hebben we bovenstaande voorwaarden benadrukt. Om een beloningssysteem succesvol toe te kunnen passen zijn deze punten van belang. De leraren op de SLB school waren niet bekend met het hanteren van een beloningssysteem. Om deze reden hebben we de aanbevelingen gericht op de basisvoorwaarden om een goed beloningssysteem toe te kunnen passen en in stand te houden.

5. Conclusie

Wij zijn er tijdens ons onderzoek achter gekomen onder welke voorwaarden een beloningssysteem toepasbaar is binnen de SLB school te Lombok. Uiteindelijk hebben wij het beloningssysteem geïntroduceerd en geïmplementeerd en hebben hierbij het gewenste effect bereikt.

Ons vooronderzoek in Nederland heeft een goede bijdrage geleverd aan de uitvoering van het project. Aan de hand van de verkregen informatie zijn we tot een geschikt beloningssysteem gekomen. Door het introduceren van een beloningssysteem vergroot je de motivatie, zelfwaardering en het vertrouwen in eigen kunnen van het kind.

Tevens geeft het de leraren extra handvaten om de leerlingen te begeleiden gedurende hun schoolperiode. Het kan de manier van lesgeven positief beïnvloeden.

Het beloningssysteem heeft een positieve bijdrage gehad op de gehele SLB school. In een kort tijdsbestek hebben we verandering zien optreden bij zowel de leraren als leerlingen. De leraren waren enthousiast om ermee aan de slag te gaan en hebben hun manier van lesgeven hierop aangepast. Ze complimenteerden vaker, legden de stof beter uit, gaven de kinderen meer en betere instructies en legden uit wat de consequenties zijn van zowel positief als negatief gedrag. De leerlingen raakten gemotiveerd door de positieve aandacht en presteerden daardoor beter.

De school stelt de komst van Nederlandse studenten erg op prijs. Ze zien ons als bron van nieuwe informatie en kennis. Leraren waren onbekend met studenten die een project kwamen uitvoeren, ze waren erg enthousiast over deze manier van werken. Op deze manier lieten wij iets tastbaars achter wat hun manier van werken kan verbeteren. Ze hopen dat er in het vervolg vaker studenten een project komen uitvoeren.

6. Aanbevelingen

6.1 Aanbevelingen in het Nederlands

Onderstaande aanbevelingen bieden handvaten om een beloningssysteem te kunnen hanteren voor de leraren op de SLB school.

Na het doen van onderzoek zijn we tot de volgende aanbevelingen gekomen:

Zorg voor voldoende materialen en middelen

Om een beloningssysteem toe te passen is het van belang om over voldoende materialen en middelen te beschikken. Het is belangrijk om te variëren in je beloningen die je de leerlingen aanbiedt. Dit zorgt voor extra motivatie.

Neem bij iedere leerling een IQ test af

Door IQ testen af te nemen kan je als leraar beter inspelen op de ontwikkelingsleeftijd en het niveau van de leerlingen. Hierdoor voorkom je dat het kind overvraagd wordt.

Betrek de leerling bij het systeem

Het doel van een beloningssysteem is dat leerlingen meer verantwoordelijkheid nemen. Hierdoor raken ze meer geïnteresseerd. Daarnaast is het belangrijk om hen te herinneren aan het beloningssysteem.

Handel consequent

Het belonen moet frequent en consequent toegepast worden, dit biedt duidelijkheid voor de leerlingen. Het geeft ze een gevoel van veiligheid en overzicht.

Blijf complimenteren

Naast een tastbare beloning is het geven van complimenten/sociale goedkeuring noodzakelijk. Uiteindelijk moet een tastbare beloning geleidelijk verdwijnen en moet het gewenste gedrag blijven bestaan door alleen te complimenteren.

Negeer het negatieve gedrag

Negeren is één van de meest effectieve opvoedingsvaardigheden. Wanneer je een leerling negeert, krijgt hij geen aandacht en wordt dus niet beloond. Als het negeren consequent gedaan wordt, houdt het negatieve gedrag uiteindelijk op.

Beloon direct

Het belonen verliest zijn kracht wanneer de beloning wordt uitgesteld. Het meest effectieve is om binnen vijf seconden na het positieve gedrag een compliment en/of beloning te geven. Hoewel uitgesteld belonen beter is dan helemaal niet belonen.

Maak het systeem geleidelijk moeilijker

Als blijkt dat een leerling met gemak zijn doel heeft behaald, maak het systeem dan moeilijker door het maken van kleine stappen de goede richting op. Op deze manier blijft het een uitdaging voor zowel de leerling als de leraar.

Houd de beloningslijst up to date

Zorg dat de beloningslijst flexibel en gevarieerd is. Moedig de leerlingen aan om verschillende beloningen te bedenken. Dit zorgt ervoor dat de leerlingen gemotiveerd blijven en de beloning nog interessant vinden.

Formele gesprekken laten plaatsvinden op de SLB school

Wanneer er structureel formele gesprekken plaatsvinden, verbetert dit de samenwerking en kunnen leraren onderling vaker hun ervaringen uitwisselen. Ze kunnen hier hun voordeel uit trekken. Dit kan gerealiseerd worden door supervisie en/of intervisie.

Maak alle leraren op de SLB school bekend met het beloningssysteem

Op deze manier hanteren alle leraren dezelfde methode. Dit zorgt voor een eenduidige aanpak met betrekking tot straffen en belonen van de leerlingen.

Scholing van de leraren op de SLB school

Dit kan gerealiseerd worden door het aanbieden van cursussen/bijscholing, het verdiepen in literatuur en/of het stimuleren van zelfstudie. Op deze manier kunnen de leraren hun kennis op het gebied van lesmethoden uitbreiden.

6.2 Aanbevelingen vertaald naar het Engels

Recommendations

The following recommendations offer support to handle a rewardsystem for the teachers of the SLB school. After our research we have been come to the following recommendations:

Care for sufficient materials and means

In order to practice a system of rewards it is very important to have on your disposal enough materials and means. It is important to vary in the rewards you offer to your pupils. This provides extra motivation.

By letting all students participate in an IQ test

By taking IQ tests a teacher is better able to anticipate on the age and the child level. This prevents the child of being questioned.

Draw the pupil in the system

The purpose of a system of rewards is to stimulate the responsibility of the pupils. In that way they get more interested. Next to it it's important to remind them of the system of rewards.

Act consistently

The rewarding has to be practiced frequently and consistently. This gives clearness to the pupils. It gives them a feeling of safety and survey.

Ignore negative behaviour

Ignoring is one of the most effective skills of education. If you ignore a pupil, he does not get attention and so he does not get a reward.

Stick to compliment upon them

Besides a concrete reward the giving of compliments/social approval is necessary. Eventually a concrete reward has to fade away and the desired behaviour has to maintain by only giving compliments.

Reward right away

The rewarding loses her strength if the reward is delayed. It is the most effective to give a compliment and/or reward within five seconds after the positive behavior. However, delayed rewarding is better than no rewarding at all.

Make the system more difficult step by step

If it turns out that a pupil easily gets his target, please make the system more difficult by making little steps in the good direction. In this way there is a challenge for both the pupil and the teacher.

Keep the list of rewards up to date

Care for that the list is flexible and varied. Encourage the pupils to invent kind of rewards. So the pupils keep motivated and stay interested in the rewards.

Formal conversations take place at the SLB school

If there are more structurally formal conversations taking place, the cooperation is improving and the teachers are able to tell each other their experiences. They can take advantage of that. All this can be realized by supervision and/or intervision.

Announce all the teachers at the SLB school with the rewardsystem

In this way the teachers will handle the same method. This will lead to an oneway approach of punishing and rewarding of the students.

Training of teachers at the SLB school

This can be achieved by realised by offering training, interest in literature and/or stimulating self study. In this way teachers can improve their knowledge and training skills.

Literatuurlijst

Alkema, E. & Dam, E. van e.a. (2009). *Meer dan onderwijs: Theorie en praktijk van het onderwijs in de basisschool*. Assen: Van Gorcum.

Eldering, L. (2002). *Cultuur en opvoeding: interculturele pedagogiek vanuit ecologisch perspectief*. Rotterdam: Lemniscaat.

Graaf, F., Jacet, I., Urlings, E. & Weide, M. (2005). *Gehandicaptenzorg*. Arnhem: Uitgeverij Angerenstein.

Graste, J. & Bauduin, D. (2000). *Waardenvol werk: Ethiek in de geestelijke gezondheidszorg*. Assen: van Gorcum & Comp. B.V.

Hermesen, P., Keuken, R. & Meer van der, J. (2007) *Mensen met een verstandelijke beperking: Praktijkleerboek niveau 4 en 5*. Twello: Van Tricht uitgeverij.

Hoffman, E. (2002). *Interculturele gespreksvoering: theorie en praktijk van het TOPOI- Model*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu van Loghum.

Jeninga, J. (2004). *Professioneel omgaan met gedragsproblemen: praktijkboek voor het primair onderwijs*. Baarn: HBuitgevers.

Kars, H. & Zwets, J.H.J. (1998). *Problemen met het gedrag van mensen met een verstandelijke handicap*. Houten: Bohn stafleu Van Loghum.

Mol, J. (2006). *Opgroeien in vertrouwen: opvoeden zonder straffen en belonen*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Munnik, C. de & Vreugdenhil, K. (2007). *Opvoeden in het onderwijs*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.

Rigter, J. (2008). *Het palet van de psychologie: Stromingen en hun toepassingen in hulpverlening en opvoeding*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Sipman, G. (2009). *Professioneel pedagogisch handelen: omgaan met probleemgedrag in opvoedingssituaties*. Barneveld: Uitgeverij Nelissen.

Slot, N.W. & Spanjaard, H. J. M. (2009). *Competievergroting in de residentiële jeugdzorg*. Duivendrecht: HB Uitgevers.

Timmers-Huigens, D. (1999). *Observeren en rapporteren in de zorg- en hulpverlening*. Twello: Van Tricht uitgeverij.

Verhoeven, N. (2010). *Wat is onderzoek? Praktijkboek methoden en technieken voor het hogeronderwijs*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Webster- Stratton, C. (2007). *Pittige jaren: praktische gids bij het opvoeden van jonge kinderen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Websites:

Phorza. (2009). *Beroepscode: Voor sociaal-agogisch werkers*. Binnengehaald op 19 juni, 2012 van http://pdf.swphost.com/phorza/beroepscode_def.pdf

(z.d.) *Indonesië: Molukken volken*. Binnengehaald op 16 april 2012 van <http://www.indonesie.nl/id/1/1230/index/>

(2012) *Beloningssystemen*. Binnengehaald op 23 april 2012 van <http://www.steunpuntadhd.nl/adhd-in-het-gezin/opvoeden-moetkan-je-leren/beloningssystemen/>

Afgenomen interviews

De volgende professionals hebben wij benaderd:

- Ibu Evrin. (Lerares op de SLB school te Lombok). Geïnterviewd in week 2, 3 & 5.
- Ibu Intan. (Lerares op de SLB school te Lombok). Geïnterviewd in week 2, 3 & 5.
- Ibu Nur. (Lerares op de SLB school te Lombok). Geïnterviewd in week 2, 3 & 5.
- Jonge, de,- Stols, C.J. (Lerares op de mytylschool de Sprienke te Goes). 27 januari 2012.
- Openneer, J. (Ontwikkelingsbegeleidster bij Visio te Goes). 25 januari 2012.
- Schreurs, M. (Projectbegeleidster Stichting LombokCare te Lombok). 29 februari 2012.
- Trimulyana, Y. (Directeur SLB school te Lombok). 21 februari 2012.
- Utami, W. (Lerares op de SLB school te Lombok). 21 februari 2012.
- Verhoog, H. (Orthopedagoog op ABC in Amsterdam en Rijnlands Lyceum in Oestgeest). 20 januari 2012.
- Vos, S. (Lerares op de Tweern te Goes). 13 oktober 2011.

Bijlage 1 Uitwerking interviews op de SLB school

Week 2

29 februari 2012, gesprek en interviews leraren

In de tweede week van ons project hebben we interviews afgenomen met behulp van een tolk.

Deze tolk (Ibu Wiwiek) is ook een leraar op de SLB school.

Als eerste hebben we onze tolk een aantal vragen gesteld met betrekking tot belonen en straffen.

Daarna hebben we de drie leraren van de klassen die we hebben geobserveerd geïnterviewd.

Van 10.00 tot 10.30 uur hebben we een gesprek gehad met Ibu Wiwiek. Zij heeft ons het volgende verteld over de Indonesisch cultuur:

In Lombok is er een verschil te zien tussen belonen en straffen op het reguliere en speciaal onderwijs. Binnen het regulier onderwijs straffen ze meer en werken ze minder aan belonen dan op het speciaal onderwijs. Goed speciaal onderwijs is in Lombok moeilijk te vinden.

De overheid bekostigt de SLB school in Lombok. Hierdoor hebben de ouders minder grote uitgaven en motiveert dit hen om hun kind aan het speciaal onderwijs deel te laten nemen.

Straffen en belonen op de SLB school

Er wordt alleen gestraft als er een serieus probleem is, bijvoorbeeld bij diefstal. In dit geval zal de leerling de school definitief moeten verlaten.

Belonen doen ze alleen verbaal door middel van de leerling te complimenteren of een high five te geven.

Straffen en belonen door de ouders

Thuis krijgen de kinderen vaker een materialistische beloning. Dit vindt plaats wanneer ze bijvoorbeeld een goed resultaat hebben behaald op school. Ze krijgen lekker eten, kleding, geld om wat op school te kopen et cetera. Dit wordt door de kinderen erg gewaardeerd omdat dit voor hun niet voor de hand liggend is.

In elk gezin zijn er geldende regels en dit zorgt ervoor dat ieder gezin verschillend omgaat met straffen en belonen. De leeftijd van het kind speelt hierbij ook een rol.

Wanneer de ouders het kind straffen doen ze dit meestal verbaal door hem een waarschuwing te geven en uit te leggen waarom dit niet is toegestaan. Wat betreft fysieke straf geven de ouders hun kind, als de situatie hier om vraagt, een draai om de oren of een corrigerende tik.

Interviewvragen

Interview questions

Datum: 29 februari 2012

Naam leraar: Ibu Intan

Leeftijd: 26 jaar

Klas: autisten

1. Welke studie heeft u gevolgd?

Which study did you follow?

Universiteit voor speciaal onderwijs. Deze opleiding duurt vijf jaar.

2. Hoelang bent u werkzaam op deze school?

For how long are you working at this school?

Vanaf 2010.

3. Wat verstaat u onder straffen en belonen?

What is your point of view when it comes to rewards and punishments?

Belonen: blijven lachen, complimenten geven, duim opsteken, high five geven

Ze mogen als ze iets goed hebben gedaan tekenen in een kleurboek. Voor iedereen dezelfde beloning. Wij belonen niet in materiële dingen. Straffen door: boos te kijken, waarschuwing geven aan het kind.

4. Hoe gaat u om met straffen en belonen in uw klas?

In which situations do you use a reward or punishment? any examples...

Als ze hun huiswerk goed hebben gemaakt, geef ik een beloning door bijvoorbeeld een krul in hun schrift te geven. Als er een kind gestraft wordt moet hij 2 á 3 minuten in de hoek van de klas staan.

5. Hanteert u bij ieder kind dezelfde aanpak of varieert u hierin?

Do you use the same method of punishing and rewarding on each child or are they threaten differently?

Hier varieer ik in. Ze hebben een verschillend karakter dus straffen en belonen is per individu anders.

6. Beoogt u hiermee het gewenste effect?

Do you think it will have the correct effect on the children?

Ja, dit heeft effect. We zien direct of iets werkt.

Wat doe je als een kind gaat huilen?

We troosten, geven feedback, leggen de gevolgen uit van wat er is gebeurd.

7. Bent u tevreden met de huidige manier van werken?

Are you satisfied with the way the teachers work right now?

Nog niet. Ik ben nog nieuw en wil nog veel leren. Als ik zie dat de kinderen het goed doen, is dit een teken voor mij dat het goed gaat. Leraren bespreken het ook met elkaar. Deze bespreking wordt niet gepland. De overheid organiseert, als er geld beschikbaar is, activiteiten voor leraren waar ze o.a. de lesmethoden bespreken. Soms gaan een aantal leraren naar Jakarta om daar een training te volgen.

8. Is er iets wat u wilt verbeteren met betrekking tot straffen en belonen?

Do you have any complains or adjustments to the methods used?

Ik wil graag weten hoe ik autistische kinderen effectief kan lesgeven.

Interviewvragen

Interview questions

Datum: 29 februari 2012

Naam leraar: Ibu Nur

Leeftijd: 41 jaar

Klas: doven

1. Welke studie heeft u gevolgd?

Which study did you follow?

Universiteit voor speciaal onderwijs.

2. Hoelang bent u werkzaam op deze school?

For how long are you working at this school?

Ik ben 12 jaar werkzaam op deze school.

3. Wat verstaat u onder straffen en belonen?

What is your point of view when it comes to rewards and punishments?

Straffen: alleen waarschuwen, praten met het kind over hoe hij het wel kan doen. Bij negatief gedrag in de klas moet diegene voor in de klas staan. Ik geef dan extra werk aan deze student. Geen fysieke straf.

Belonen: motiveren van de student door bijvoorbeeld complimenten te geven.

4. Hoe gaat u om met straffen en belonen in uw klas?

In which situations do you use a reward or punishment? any examples..

Als ik huiswerk van de leerlingen terugkrijg, kijk ik hoe het is gemaakt. Ik geef dan een krul in het schrift, duim omhoog, complimenten geven, geef een high five.

Straf: dan moeten ze hun huiswerk voor de klas maken en wil ik erachter komen waarom hij thuis niets heeft gemaakt.

5. Hanteert u bij ieder kind dezelfde aanpak of varieert u hierin?

Do you use the same method of punishing and rewarding on each child or are they threaten differently?

Hier varieer ik in. Ze hebben een verschillend karakter dus straffen en belonen is per individu anders.

6. Beoogt u hiermee het gewenste effect?

Do you think it will have the correct effect on the children?

Ja. Dat kan ik zien aan de studenten, worden sneller gemotiveerd.

7. Bent u tevreden met de huidige manier van werken?

Are you satisfied with the way the teachers work right now?

Ja, hier ben ik tevreden mee.

8. Is er iets wat u wilt verbeteren met betrekking tot straffen en belonen?

Do you have any complains or adjustments to the methods used?

Ik wil graag meer leren over hoe om te gaan met kinderen, de methoden van lesgeven, de kinderen positief gedrag aan te leren. Ik wil dit leren door me te verdiepen in de literatuur en internet. Ik ga daarom ook weleens naar de bibliotheek.

Interviewvragen

Interview questions

Datum: 29 februari 2012
Naam leraar: Ibu Evrin
Leeftijd: 24 jaar
Klas: verstandelijk beperkten

1. Welke studie heeft u gevolgd?

Which study did you follow?

Universiteit voor speciaal onderwijs.

2. Hoelang bent u werkzaam op deze school?

For how long are you working at this school?

Ik werk hier nu één jaar.

3. Wat verstaat u onder straffen en belonen?

What is your point of view when it comes to rewards and punishments?

Straffen: ik zet soms wel eens een kind in de hoek van de klas of buiten de klas maximaal vijf minuten.

4. Hoe gaat u om met straffen en belonen in uw klas?

In which situations do you use a reward or punishment? any examples..

Straf: als het kind de instructie niet volgt, geef ik maximaal twee waarschuwingen. Als ze nog niet gehoorzamen moeten ze de klas uit voor vijf minuten. Als het kind terugkomt praten we over wat er is gebeurd. Geen fysieke straf.

Beloning: ik motiveer ze door te zeggen "goed gedaan", duim op te steken.

5. Hanteert u bij ieder kind dezelfde aanpak of varieert u hierin?

Do you use the same method of punishing and rewarding on each child or are they threaten differently?

Hier varieer ik in. Ze hebben een verschillend karakter dus straffen en belonen is per individu anders.

6. Beoogt u hiermee het gewenste effect?

Do you think it will have the correct effect on the children?

Ja.

7. Bent u tevreden met de huidige manier van werken?

Are you satisfied with the way the teachers work right now?

Ik ben tevreden genoeg.

8. Is er iets wat u wilt verbeteren met betrekking tot straffen en belonen?

Do you have any complains or adjustments to the methods used?

Ze zou meer willen praten met de leraren over hoe ze om kunnen gaan met de studenten.

1 maart 2012, gesprek met de directeur van de SLB school (Bapak Yusep)

Yusep is vanaf 1997 werkzaam als directeur op de SLB school te Lombok. Hiervoor heeft hij lesgegeven op een school voor kinderen met een visuele beperking. Hij is in totaal 27 jaar werkzaam in het speciaal onderwijs.

Op de SLB school zijn 17 leraren werkzaam en 6 praktijkleraren. Sommige leraren geven training en coaching op een reguliere school om de leraren daar te leren omgaan met een gehandicapt kind.

Op een reguliere school in Indonesië wordt er meer gestraft dan beloond. Op de SLB school hebben de kinderen veel meer motivatie nodig dan in het regulier onderwijs. Wij motiveren hen door middel van belonen. De leraren raken de leerlingen wel eens fysiek aan. Het is hierbij belangrijk om de kinderen nooit pijn te doen. Kinderen mogen zich niet schamen, ze zijn heel gevoelig.

We hebben gevraagd aan Yusep wat hij van ons verwacht in de komende tijd dat wij op de SLB school aanwezig zijn. Hij vertelde dat hij erg blij is met onze komst. Hij is enthousiast over het beloningssysteem dat wij willen gaan introduceren. Hij hoopt dat alle leraren er veel aan hebben en hiermee te werk gaan. Hij hoopt dat het uitgebreid kan worden op alle klassen.

Hij vindt het belangrijk om met alle leraren samen in gesprek te gaan. Zo kunnen ze ervaringen uitwisselen en discussiëren.

Yusep wil graag dat we per week in het kort uitwerken aan welk doel we gaan werken, wat we precies gaan doen. Dit schept duidelijkheid voor de leraren.

De dagen dat we aanwezig zijn op school zijn maandag tot en met donderdag. Onze laatste dag op de SLB school is op 22 maart 2012.

Hij verwacht van ons een korte samenvatting en de aanbevelingen in het Indonesisch of Engels.

Week 4

Interviewvragen

Interview questions

Datum: 13 maart 2012

Naam leraar: Ibu Intan

1. Wat is tot nu toe uw ervaring met het door ons geïntroduceerde beloningssysteem?

What is so far your experience with the reward system that is introduced by us?

Het geeft een goed effect. Het is de eerste keer dat ik dit systeem gebruik. Ik wil het voor meerdere kinderen gebruiken en ook bij de kinderen thuis. Ik heb dit al met een moeder van een kind besproken. Dit kind scheld thuis veel en daar willen ze graag iets aan gaan doen. Dit beloningssysteem kan hierbij helpen.

Ik ben erg blij met dit systeem. Op deze manier kan ik het gedrag veranderen en het leerproces verbeteren. Het werkt zowel binnen als buiten de klas.

2. Wat vind u goed aan het systeem?

What is positive about this system?

De kinderen worden gemotiveerd om aan het werk te gaan en zich beter te gedragen. Negatief gedrag komt minder vaak voor. Ze zijn meer gefocust op het onderwerp wat besproken wordt.

3. Wat zou er volgens u verbeterd kunnen worden?

What could be better in this reward system?

De andere kinderen zijn jaloers op het kind die de beloning krijgt. Dit is een nadeel. Ik zou het graag met meerdere kinderen willen proberen.

4. Wat voor effect heeft het beloningssysteem op uw leerling(en)?

What kind of effect does the reward system have on your student(s)?

De jongen bij wie ik het beloningssysteem toepas, kan zich nu beter concentreren. Eerst was dit maar een paar minuten, nu is dat al minimaal 10 minuten.

Het systeem motiveert hem heel goed. Hij vraagt nu zelfs naar meer werk!

5. Is uw manier van lesgeven veranderd door het toepassen van het beloningssysteem?

Is your way of teaching changed by applying the reward system?

Eerst beloonde ik alleen maar door complimenten te geven. Met dit systeem is het makkelijker om les te geven. Op dit moment kan ik de anderen ook beter lesgeven, omdat de jongen nu beter alleen kan werken.

Ik leg nu veel meer uit, geeft de kinderen meer instructies en vertel wat het gedrag en de consequenties daarop zijn. Het is gemakkelijker om de kinderen les te geven met behulp van dit systeem.

6. Denkt u dat u het beloningssysteem op alle kinderen in uw klas kan toepassen?

Do you think you can apply the reward system on every child in your class?

Niet voor iedereen. Een aantal begrijpen het systeem niet dus heeft het geen zin om deze te gebruiken. Ik kan het voor twee kinderen gebruiken.

Als de kinderen het over een tijdje wel begrijpen, kan ik het altijd nog gaan gebruiken.

7. Heeft u voldoende informatie verkregen over dit beloningssysteem?

Did you get enough information about this reward system?

Ja.

Interviewvragen

Interview questions

Datum: 14 maart 2012

Naam: Ibu Nur

1. Wat is tot nu toe uw ervaring met het door ons geïntroduceerde beloningssysteem?

What is so far your experience with the rewardsystem that is introduced by us?

Eerst strafte ik veel meer. Ik geef nu meer complimenten dan dat ik straf. Het geeft de student meer motivatie. Ik ben er erg blij mee. Het is een goede techniek.

2. Wat vind u goed aan het systeem?

What is positive about this system?

Het leerproces maakt het veel leuker omdat ik minder straf. De studenten zijn meer geïnteresseerd en ook gemotiveerd omdat ze een beloning krijgen.

3. Wat zou er volgens u verbeterd kunnen worden?

What could be better in this rewardsystem?

De kinderen zijn jaloers op het kind die de beloning krijgt. Door deze jaloezie raken de andere kinderen sneller gemotiveerd. Ze willen namelijk ook zo'n leuke smiley verdienen.

4. Wat voor effect heeft het beloningssysteem op uw leerling(en)?

What kind of effect does the reward system have on your student(s)?

Ze zijn gemotiveerd om te studeren en hun huiswerk te maken. Ik zie al veel verschil tussen een paar weken geleden en nu.

5. Is uw manier van lesgeven veranderd door het toepassen van het beloningssysteem?

Is your way of teaching changed by applying the rewardsystem?

Ja zeker. Eerst strafte ik de kinderen alleen, nu doe ik alleen nog aan belonen.

6. Denkt u dat u het beloningssysteem op alle kinderen in uw klas kan toepassen?

Do you think you can apply the rewardsystem on every child in your class?

Ja, dat is mogelijk. Alle kinderen in mijn klas hebben het gemiddelde IQ dus begrijpen het systeem.

7. Heeft u voldoende informatie verkregen over dit beloningssysteem?

Did you get enough information about this rewardsystem?

Ja, maar ik wil er graag meer over weten. Ik vind het interessant. Ik ga er een studie naar doen, referenties lezen. Ik wil graag weten wat het effect is op de kinderen. Ik zou ook graag percentages willen hebben.

8. Heeft u nog vragen?

Do you have any questions?

Ik zou graag jullie mailadres willen hebben zodat ik jullie een mail kan sturen als ik vragen heb. Hierdoor kan ik jullie ook goed op de hoogte houden over mijn onderzoek dat ik wil gaan starten m.b.t. beloningssystemen.

Interviewvragen

Interview questions

Datum: 15 maart 2012

Naam: Ibu Evrin

1. Wat is tot nu toe uw ervaring met het door ons geïntroduceerde beloningssysteem?

What is so far your experience with the rewardsystem that is introduced by us?

Ik vind het een goede techniek. Ik heb al verschil gezien in het gedrag van het kind. Hiervoor was het moeilijk om haar te laten concentreren. Beetje bij beetje gaat het beter. Ik wil het graag erin houden.

2. Wat vindt u goed aan het systeem?

What is positive about this system?

Het kind concentreert zich beter. Ze is niet meer zo actief als eerst. Ze liep altijd rondjes door de klas en dat is nu veel minder. Op dit moment kan ze zich beter concentreren. Eerst vroeg ze altijd naar mij, maar nu werkt ze zelfstandiger.

Een beloningssysteem motiveert de kinderen. Ik vind het een goede techniek en zie nu al effect. Ik kan de andere kinderen beter lesgeven omdat ik nu minder aandacht geef aan het meisje.

3. Wat zou er volgens u verbeterd kunnen worden?

What could be better in this rewardsystem?

Het meisje vindt het moeilijk om het systeem te begrijpen. Ze begrijpt de achterliggende gedachte er niet van. Dit maakt het wat moeilijker voor zowel mij als voor de leerling.

4. Wat voor effect heeft het beloningssysteem op uw leerling(en)?

What kind of effect does the reward system have on your student(s)?

Zie eerdere vragen.

5. Is uw manier van lesgeven veranderd door het toepassen van het beloningssysteem?

Is your way of teaching changed by applying the rewardsystem?

Ja, ik kan de andere kinderen meer aandacht geven. Anders kreeg het meisje alle aandacht. Nu richt ik mijn aandacht ook op de anderen.

6. Denkt u dat u het beloningssysteem op alle kinderen in uw klas kan toepassen?

Do you think you can apply the rewardsystem on every child in your class?

Ja, het is nog een kwestie van uittesten maar ik denk wel dat het bij iedereen mogelijk is.

7. Heeft u voldoende informatie verkregen over dit beloningssysteem?

Did you get enough information about this rewardsystem?

Ja, maar ik heb er wel meer tijd voor nodig om het toe te passen op de kinderen. In dit geval is het moeilijk om het meisje het te laten begrijpen. Volgende week zal het beloningssysteem getest worden op een ander kind.

8. Heeft u nog vragen?

Do you have any questions?

Nee.

Week 5

Interviewvragen

Interview questions

Date: 19 maart 2012

Name: Ibu Intan

1. Kunt u in eigen woorden uitleggen wat een beloningssysteem inhoudt?

Can you explain in your own words what a rewardsystem is?

Het zijn regels in het leerproces om de leerlingen te motiveren. Door een echte tastbare beloning te geven krijgen ze meer motivatie.

2. Denkt u dat dit beloningssysteem zal blijven voortbestaan op deze school?

Beargumenteer...

Do you think this rewardsystem will continue to exist at this school? Explain...

Ja, het zal blijven voortbestaan. Ik zie het goede effect van het systeem bij de leerlingen terug.

3. Wat waren uw verwachtingen van een beloningssysteem?

What were your expectations of a rewardsystem?

Voor het beloningssysteem gaf ik alleen maar complimenten, ik dacht dat dit genoeg was. Nu zie ik in dat een tastbare beloning effectiever is, het motiveert mijn leerlingen goed. Ik heb in mijn opleiding geleerd dat ik de studenten moet belonen door alleen een compliment te geven.

4. Hoe zou u zelf een beloningssysteem vormgeven?

How would you create a rewardsystem by yourself?

Interessante plaatjes maken voor mijn leerlingen wat aansluit bij de behoeften van de leerlingen. Dit motiveert hen meer.

5. Is het gewenste effect bereikt? Beargumenteer...

Is the desired effect achieved? Explain...

Ja, ik zie het goede effect bij de leerlingen terug. Hidra is meer geconcentreerd wanneer ik het beloningssysteem gebruik. De ouders van Ketut gebruiken het systeem nu ook thuis, het werkt thuis goed. Ouders zijn ook tevreden over dit systeem.

6. Heeft u verandering zien optreden bij de leerlingen? Beargumenteer...

Have you noticed changes at the students? Explain...

Ja, er is veel veranderd met name voor Ketut. Hij is in zijn gedrag veranderd zowel thuis als op school. Dit is een grote verandering.

7. Wat vond u van onze bijdrage de afgelopen vijf weken?

What did you think of our contribution over the past five weeks?

Jullie geven mij nieuwe ideeën, methodes en technieken om de leerlingen te motiveren. Hier ben ik erg blij mee.

8. Zouden wij hier iets aan kunnen verbeteren? Beargumenteer...

Was there anything we could have done better? Explain...

Andere leerlingen worden wel jaloers, het is moeilijk om dit aan hun uit te leggen. Misschien kan ik het beter op alle leerlingen testen.

Over iets anders:

Jullie (Janiek, Anke en Anniek) mogen niet drinken in de klas, leerlingen kopiëren dit gedrag.

9. Wat vind u ervan als er studenten uit Nederland een project/stage komen doen op deze school?

What is your opinion about students from the Netherlands doing a project/internship at this school?

Het is positief, want zo leren weer meer methodes en technieken. Jullie zijn de eerste studenten die een nieuwe techniek introduceren aan ons. Ik vind het fijn om deze informatie te krijgen.

Interviewvragen

Interview questions

Date: 19 maart 2012

Name: Ibu Evrin

1. Kunt u in eigen woorden uitleggen wat een beloningssysteem inhoudt?

Can you explain in your own words what a rewardsystem is?

Het is een goede techniek om tijdens het lesgeven de leerlingen te motiveren. Ze zullen beter presteren dan eerder in het leerproces.

2. Denkt u dat dit beloningssysteem zal blijven voortbestaan op deze school?

Beargumenteer...

Do you think this rewardsystem will continue to exist at this school? Explain...

Ja, natuurlijk. Ik zie het effect dus we zullen het blijven gebruiken in de toekomst.

3. Wat waren uw verwachtingen van een beloningssysteem?

What were your expectations of a rewardsystem?

Ik zie binnen een paar weken een kleine verandering bij Ida optreden. Als we dit langer zouden gebruiken zie ik misschien meer en grotere veranderingen.

Het is een systeem wat lijkt op complimenteren door middel van een high five te geven. Er zit alleen geen tastbare beloning aan. Ik wist niet goed wat ik kon verwachten. Dit is mijn eerste ervaring met een beloningssysteem.

4. Hoe zou u zelf vormgeven aan een beloningssysteem?

How would you create a rewardsystem by yourself?

In de toekomst wil ik het systeem continu gaan gebruiken voor alle leerlingen. Ik wil graag weten wat de leerlingen motiveert om te werken met dit systeem. Ik wil niet alleen de smileys gebruiken, maar ook andere beloningmiddelen zoals een voetbalplaatje.

5. Is het gewenste effect bereikt? Beargumenteer...

Is the desired effect achieved? Explain...

Ja. Het is een klein effect, maar als ik hier langer mee ga werken dan zal ik meer effect zien. Voor iemand met een laag IQ is het wel moeilijker.

6. Heeft u verandering zien optreden bij de leerlingen? Beargumenteer...

Have you noticed changes at the students? Explain...

Een kleine verandering. In het begin concentreerde Ida zich niet, nu kan ze zich 2 a 3 minuten concentreren.

7. Wat vond u van onze bijdrage de afgelopen vijf weken?

What did you think of our contribution over the past five weeks?

Het is een grote bijdrage voor mij. In het begin vond ik het erg moeilijk hoe ik om moest gaan met Ida. Jullie hebben mij ideeën gegeven over hoe ik om moet gaan met de technieken, met name voor Ida dit is erg fijn.

8. Zouden wij hier iets aan kunnen verbeteren? Beargumenteer...

Was there anything we could have done better? Explain...

Ik heb informatie gekregen van jullie en dit bespreek ik met andere leraren. Jullie introduceren een nieuwe techniek en geven hierover informatie, dat is goed voor ons. Nu heb ik nieuwe informatie voor de technieken die ik in de les kan toepassen.

Ik heb het beloningssysteem op één leerling toegepast, het was misschien fijner om meerdere studenten hiervoor te gebruiken. De anderen kunnen anders jaloers worden.

Het geeft eerder een goed effect dan een slecht effect. Juist omdat we direct het effect zien van het beloningssysteem.

9. Wat vind u ervan als er studenten uit Nederland een project/stage komen doen op deze school?

What is your opinion about students from the Netherlands doing a project/internship at this school?

Jullie zijn de eerste studenten die een dergelijk systeem introduceren. Dit geeft ons meer en nieuwe ideeën voor technieken toe te passen.

We zouden ook graag Engels willen leren en hulp bij zwemlessen.

Het is een positieve bijdrage voor mij, door jullie komst leer ik tevens Engels. Nederland beschikt over meer nieuwe technieken/ontwikkelingen. Ik vind het leuk dat Nederlandse studenten bij ons op school komen.

Een tastbare beloning is erg duur. We willen graag nieuw speelgoed en werkmateriaal, maar het is erg duur voor ons om dit te kopen.

Vragen vanuit Ibu Evrin

- Hoe werkt het beloningssysteem in Nederland?
- Hoeveel studenten zitten er bij jullie in één klas?
- Hoe zit het met de leeftijden?

We hebben een probleem wat leraren betreft. Er zijn weinig leraren beschikbaar voor het speciaal onderwijs. We zouden graag onze leerlingen op IQ willen indelen, helaas zijn de testen erg duur en weten we dus niet van alle leerlingen het IQ.

In één jaar hebben we twee semesters. Heb je een goed resultaat aan het eind van de eerste semester dan mag je naar het tweede semester.

Het doel voor de kinderen is dat ze zich staande kunnen houden in de samenleving. Kinderen moeten zelfstandig kunnen zijn. Ze moeten weten hoe ze zich moeten verzorgen, eten, drinken, kleding etc.

Interviewvragen

Interview questions

Date: 21 maart 2012

Name: Ibu Nur

1. Kunt u in eigen woorden uitleggen wat een beloningssysteem inhoudt?

Can you explain in your own words what a rewardsystem is?

Ik geef de leerlingen een beloning als ze een instructie goed hebben opgevolgd. Bijvoorbeeld wanneer ze hun huiswerk hebben gemaakt.

Ik merk dat de leerlingen hun huiswerk beter en vaker maken omdat ze nu beloond worden. Ik geef de leerlingen een leuke beloning zoals een smiley of een ster wanneer ze het goede gedrag hebben vertoont.

2. Denkt u dat dit beloningssysteem zal blijven voortbestaan op deze school?

Beargumenteer...

Do you think this rewardsystem will continue to exist at this school? Explain...

Ja, ik denk dat het systeem blijft bestaan op de school. Hiervoor waren kinderen soms bang om gestraft te worden maar door dit systeem is het veranderd. Nu ik de kinderen beloningen geef merk ik dat de kinderen meer gemotiveerd blijven. Ze leveren hierdoor betere prestaties.

Ik blijf het beloningssysteem gebruiken als jullie weer naar Nederland gaan. Ik ben erg tevreden over het beloningssysteem en ik vind dat jullie het systeem goed hebben overgebracht aan ons.

3. Wat waren uw verwachtingen van een beloningssysteem?

What were your expectations of a rewardsystem?

Voordat jullie op de SLB school kwamen straffen en belonden wij de leerlingen. Op dit moment besteden wij alleen nog maar aandacht aan het belonen van de leerlingen.

De leerkrachten dachten eerst dat straffen nodig was maar we zijn ze erachter gekomen dat het beter is om de kinderen alleen te belonen.

4. Hoe zou u zelf vormgeven aan een beloningssysteem?

How would you create a rewardsystem by yourself?

Ik zou andere pictogrammen maken voor het beloningssysteem, niet alleen smileys. Er zijn momenteel weinig materialen beschikbaar om een beloning aan te bieden. Ik zou graag meer materialen willen aanschaffen.

5. Is het gewenste effect bereikt? Beargumenteer...

Is the desired effect achieved? Explain...

Het beloningssysteem zorgt voor een goede motivatie bij de leerlingen en ze hebben meer energie gekregen om werk te verrichten. Ik merk dat ik als leerkracht creatiever ben geworden in het vormgeven van de lessen.

6. Heeft u verandering zien optreden bij de leerlingen? Beargumenteer...

Have you noticed changes at the students? Explain...

De kinderen zijn actiever geworden en meer gemotiveerd. Ik merk dat mijn leerlingen mij nu aardiger vinden omdat ik vaker positieve aandacht geeft aan hen. Er is hierdoor een leukere sfeer in de klas ontstaan.

7. Wat vond u van onze bijdrage de afgelopen vijf weken?

What did you think of our contribution over the past five weeks?

Jullie geven mij motivatie en nieuwe energie om een goede leraar te worden. Ik ben creatiever geworden door jullie komst. Voordat jullie kwamen besteedde ik weinig aandacht aan straffen en belonen. Ik gaf alleen simpele beloningen zoals een high five te geven of ik zei 'goed zo'. Door jullie komst is er meer verdieping in gebracht.

Ik merk dat ik nu harder wil werken om mijn manier van lesgeven te verbeteren. Jullie hebben mij een nieuw systeem aangeboden en hier ben ik blij mee.

Mijn wens is dat alle leerkrachten het beloningssysteem gaan gebruiken. Ik heb gemerkt dat straffen een negatief effect heeft op de kinderen en dat wil ik graag vermijden.

8. Zouden wij hier iets aan kunnen verbeteren. Beargumenteer...

Was there anything we could have done better? Explain...

Ik had gehoopt dat jullie een langere tijd zouden blijven omdat jullie mij dan nog meer konden coachen om het systeem beter te beheersen. Ik vind het namelijk erg leuk om nieuwe informatie te krijgen. Ik verwacht dat ik door jullie beter word en wil daarom graag van jullie leren.

Er is niets waar ik negatief over ben.

9. Wat vind u ervan als er studenten uit Nederland een project/stage komen doen op deze school?

What is your opinion about students from the Netherland doing a project / internship at this school?

Ik hoop dat er volgend jaar weer nieuwe studenten komen voor een langere periode om ons nieuwe kennis te geven. Ik zou dus graag meer studenten uit Nederland willen ontvangen.

Bijlage 2 uitgewerkte observaties en ABC-schalen

Week 1

Observatie 21 februari 2012

Geobserveerd door: Anniek van Steenoven, Janiek Tolhoek en Anke Goetheer
Kennismaking

Samen met M. Schreurs van ons bemiddelingsbureau waren we rond 08.30 uur aanwezig op de SLB school. We kregen een erg warm welkom. Alle leraren stonden ons op te wachten. We hebben ons aan iedereen voorgesteld.

Daarna hadden we een gesprek met een leraar en een onderdirecteur. De directeur/onze opdrachtgever is deze week niet aanwezig.

Wat ter sprake kwam in het gesprek:

- Ze weten niet hoeveel leerlingen ze precies hebben
- Het zijn kleine klassen
- Schooltijden: 08.00 tot 10.00 uur de jongste groepen, 08.00 tot 11.00/11.30 uur de oudere groepen. De leraren blijven tot 12.00/12.30 uur.
- Op maandagochtend speciale opening waarbij ze een soort volkslied zingen, gebed enz.
- Vrijdagochtend: geloof
- Zaterdagochtend: gym
- Er zijn 2 leraren die redelijk goed Engels spreken

We kregen een rondleiding:

- Opvallend dat twee kinderen in een klas zaten zonder leraar erbij
- Ze kregen in kleine groepen les (2 – 8 leerlingen)
- Bij de dove kinderen waren we erg welkom, gelijk gebaren geleerd!
- We werden erbij betrokken
- Omdat er een tekort aan leraren was, zaten zes klassen samen. Hierbij waren twee leraren aanwezig. Autisten en verstandelijk beperkten. Geen structuur, de één was met school bezig, de ander was niets aan het doen. Best wel aan het klieren, maar zeiden de leraren niets van.
- In deze cultuur willen ze niet dat kinderen huilen, ze troosten ze dan gelijk
- Een hele relaxte sfeer, ze doen er heel weinig. Er is weinig controle over de kinderen.
- De leraren zijn minder gemotiveerd als de directeur afwezig is. Er wordt niet gecontroleerd of de leraren aanwezig zijn
- Ze sluiten nooit gezamenlijk af. De leerlingen kunnen weg wanneer ze willen.
- Bij klas met autisten: ze krijgen individueel aandacht. Twee kinderen kunnen niet met elkaar overweg. Hierdoor hebben ze allemaal een uur individueel les. Het eerste kind was dan ook al om 09.00 uur weer vertrokken.
- Doel van een jongen: aankijken, aanwijzen. Leraar: beloonde weinig, zei vaak nee als ze met iets aan het oefenen waren.
- De communicatie is niet goed. Zowel tussen de leraren als de ouders. Fysiotherapie oefeningen zouden bijvoorbeeld ook thuis geoefend moeten worden, maar dit doen ze niet.
- De leerlingen hebben veel respect voor de leraren.
- Deze week gaan we beginnen met observeren. Volgende week willen we interviews gaan houden met de leraren.
- We houden ons contactpersoon van het bemiddelingsbureau op de hoogte en zij zal ook nog een keer met ons meegaan.
- We hebben afgesproken dat we drie klassen gaan observeren, één klas met verstandelijk beperkten minder.

Observatie 22 februari 2012
Geobserveerd door: Anke Goetheer
Klas: autisten
Leraar: Ibu Intan

Vandaag heb ik kennis gemaakt met de 'autistenklas'. Wat mij hierin opviel was dat de leraar erg vriendelijk overkomt. Ze stond open voor mijn observatie in de klas, ik mocht naast de kinderen gaan zitten. Ik kon merken dat de kinderen het spannend vonden. De leraar kon redelijk Engels, ze kon mij hierdoor wel van alles uitleggen. Dit was erg fijn.

Als start van de les zongen ze een liedje. Daarna moesten de leerlingen zich van de leraar voor komen stellen en goedemorgen zeggen. Dit is naar mijn idee erg moeilijk voor een autist. Ze hadden er ook moeite mee en maakten ook geen oogcontact. De leraar was er erg op gericht dat ze mij een hand moesten geven en de hand naar hun hoofd moesten te brengen. Als ze dit niet goed deden zei ze 'nee' en moesten het opnieuw doen. Als ze het wel goed deden dan mochten ze weer gaan zitten.

Ze vertelde mij kort wat over iedere leerling. Er zitten twee leerlingen die hypo zijn (erg traag), één leerling die hyper is, één leerling met het asperger syndroom en één leerling die moeilijk mengt in de groep. Van de laatste leerling is weinig bekend, hij kan niet praten en zit naar hun denken in de orale fase, stopt veel dingen in zijn mond.

Daarna moest iedereen zijn schrift gaan pakken. Nadat ze dit gepakt hadden werden ze ieder individueel aan het werk gezet. Ze geeft zelf aan dat ze individueel les geeft omdat ze allemaal een verschillend IQ hebben.

Als ze het gehele werkje goed hadden gedaan werden ze aan het einde beloond door het zeggen van 'pintar' (heel goed) en een high five, ze geeft aan dat dit voor haar een beloning is.

Tussendoor wordt er weinig tot niet beloond.

Het verschil van IQ viel mij al snel op. De leerling met het asperger syndroom is erg slim. Hij is heel snel klaar met zijn werkjes en daarna mag hij wat voor zichzelf gaan doen omdat de leraar dan vaak bezig is met een andere leerling. De anderen moeten gewoon blijven zitten.

Er zit totaal geen structuur in de les. Als de leraar met een andere leerling bezig is gaat ieder zijn eigen gang, ze lopen van tafel of doen wat voor zichzelf.

De leerlingen die hypo zijn krijgen veel minder aandacht, doordat ze zo stil zijn en weinig 'verkeerd' doen.

De leraar is erg vriendelijk naar de leerlingen toe. Ze zegt ze ook nooit vast te pakken of op de gang te zetten. Als ze niet luisteren dan zegt ze 'nee' en kijkt ze met een strak/boos gezicht het kind aan. Ze vindt het heel belangrijk dat het kind haar in de ogen aankijkt. Ze denkt hier meer mee te bereiken. Ze pakt ze dan ook vast onder hun kin en draait hun hoofd naar haar toe.

Daarna kwam de onder directeur binnen samen met een leraar. Zij kwamen iedereen goedemorgen zeggen en vroegen aan de leerling met het asperger syndroom of hij mijn naam al wist. Hij wist dit niet en zij vonden dat niet goed. Hij moest mij opnieuw een hand komen geven, net zo lang totdat hij mijn naam goed wist te zeggen. Pas bij het goed zeggen van mijn naam volgde de beloning; een 'high five'.

De leerling die hypo is doet steeds zijn knie boven tafel. Hierop zegt de leraar steeds 'nee' en dat hij hem naar beneden moet doen. Als hij dit doet reageert zij niet. Ze geeft dus alleen aandacht aan het negatieve gedrag. Dit zou voor ons onderzoek wel een doel kunnen zijn.

De leerling die hyper is werd steeds onrustiger. Hij doet zichzelf pijn door te slaan op zijn hoofd. Ook knijpt hij een ander kind of bijt hij. Dit negatieve gedrag wat hij vertoont wordt erg door de leraar benadrukt. Ze richt zich veel op hem, hierdoor wint hij haar aandacht en laat ze de andere leerlingen in de steek.

Ook hier zou je kunnen insteken op een doel; als hij zichzelf niet slaat of anderen pijn doet krijgt hij een smiley.

De leraar geeft aan positief tegen het beloningssysteem aan te kijken. Ze vindt het belangrijk dat kinderen weten wat ze wel mogen en wat niet. Ze zegt dat ze zelf ook aan belonen doet doordat ze werkt met het zeggen van 'heel goed' en een 'high five'.

Bij negatief gedrag zegt ze 'nee' en kijkt ze het kind met een streng gezicht aan. Ze is erg op hem gericht en zijn gedrag is erg bepalend voor de rest van de klas. Ze zegt dat als hij niet rustig is, ze ook geen andere dingen met de leerlingen kan gaan doen bijv. knutselen.

Om 10.00 uur is de les afgelopen. De leerlingen krijgen individueel huiswerk mee naar huis. Dit is in overleg met ouders.

Hierna komt de leerling die zich moeilijk in de groep mengt. Hij kan niet praten en is naar haar zeggen in de orale fase. Hij steekt sinds de afgelopen drie weken continu zijn handen in zijn mond en dit mag absoluut niet van haar. Het lijkt alsof hij hier een spelletje van maakt. Ze zitten met de stoelen recht tegenover elkaar en ze haalt continu zijn handen uit zijn mond. Ze weet niet waar dit gedrag ineens vandaan komt, ze weet hier ook niet goed mee om te gaan.

Ze geeft aan dat zijn IQ erg laag is doordat hij niet kan praten. Maar als ze bijvoorbeeld zegt: wil je de deur dichtdoen? begrijpt hij haar wel. De leraar denkt dat dit door het oogcontact maken komt. Als zij oogcontact met hem maakt (zijn kin vastpakt) dan denkt ze dat hij haar beter begrijpt en de opdrachten sneller uitvoert.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
De leerlingen moeten zich voorstellen.	Ze stellen zich niet voor.	De leerlingen moeten zich opnieuw voorstellen.
Opdrachten maken.	Ze maken de opdrachten netjes af.	De leerlingen krijgen een compliment voor het maken van de opdrachten.
Leerling met asperger syndroom is snel klaar met zijn opdracht.	Hij gaat zich vervelen en vraagt veel aandacht van de leraar	Hij mag gaan tekenen.
Leraar geeft individueel les aan hypo kinderen.	Andere leerlingen gaan zich vervelen.	Andere leerlingen doen wat voor zichzelf.
Leraar geeft het hyper kind veel aandacht.	De hypo kinderen staren voor zich uit.	Hypo kinderen krijgen geen aandacht.
Leraar geeft individueel les aan leerling met asperger syndroom.	Het hypo kind wordt onrustig, loopt door de klas en zit aan de tassen van de andere leerlingen.	Hypo kind moet terug op zijn stoel zitten van de leraar.
Directeur komt binnen in de klas en stelt een vraag aan een het kind.	Het kind weet niet goed te antwoorden, hij moet het opnieuw doen.	Bij het goede antwoord krijgt hij een high five van de directeur.
Hypo leerling krijgt geen aandacht.	Hij houdt zijn been boven tafel.	Hij moet zijn been naar beneden doen.
Leraar geeft individueel les aan jongen met laag IQ.	Hij steekt continu zijn vingers in zijn mond.	Jongen moet van leraar zijn vingers uit zijn mond halen.

Observatie 23 februari 2012
Geobserveerd door: Janiek Tolhoek
Klas: autisten
Leraar: Ibu Intan

Ibu Intan is de leraar van de autistenklas. Vandaag waren alle vier de leerlingen aanwezig. Ze hadden van 8.00 uur tot 10.00 uur les. Eén leerling had van 10.00 tot 11.15 uur les omdat hij niet samen met de andere kinderen in één klas kon werken. Hij vraagt veel individuele aandacht. Allereerst begonnen ze met een opening en een gebed. Daarna gingen de kinderen schrijven. De klas bestond uit twee kinderen die hypo zijn, één die hyperactief is en één met het asperger syndroom. Het kindje met het asperger syndroom kan schrijven en lezen. Hij heeft een normaal IQ. De andere kinderen niet.

De leerling die hypo is kan niet lezen en daarom wordt alles gevisualiseerd voor haar.

De leraar geeft de leerlingen allemaal individueel les omdat iedereen een andere achtergrond en IQ heeft. Ze vertelde dat ze bekend is met een beloningssysteem.

Leeftijden

- Hypo jongen 15 jaar
- Hypo meisje 14 jaar
- Hyperactieve jongen 9 jaar
- Jongen met asperger syndroom 11 jaar.

Over de leraar

- Ze is sinds januari 2010 werkzaam op deze school. Eerst gaf ze les bij de klas voor verstandelijk beperkten.

- Ze is afgestudeerd als leraar in het speciaal onderwijs.

Wat opviel:

- Wanneer een leerling negatief gedrag vertoonde zei ze alleen "nee". De leerling praatte haar na en zei ook nee. De leraar bleef dit volhouden totdat hij ermee stopte.

- Als de leraar iets zei bleef ze dit regelmatig herhalen totdat diegene deed wat ze wou.

- Een jongen moest een zin hardop voorlezen die ze in zijn schrift had geschreven. Wanneer hij deze goed had gaf ze hem een high five. Dit deed ze ook toen hij de zin op de juiste manier naschreef.

- De leraar zegt heel erg veel nee. Geeft hier geen uitleg bij.

- Wanneer de leraar wilt dat het kindje naar haar kijkt pakt ze hem bij zijn kin.

- Ze belooft de kinderen vaak door 'goed zo' te zeggen, een high five te geven of 'ja' te zeggen.

- Gaat discussies met kinderen aan. Wanneer ze bijvoorbeeld nee zegt en een leerling haar napraat blijft ze nee herhalen. Ze herhaalt het woord ook meerdere malen achter elkaar.

- De leraar zat aan dezelfde tafel als de leerlingen.

- Wanneer ze hen aanspreekt op hun negatieve gedrag zorgt ze ervoor dat het kind in haar ogen kijkt. Ze blijft hierbij serieus kijken.

- Wanneer een leerling iets op de grond gooit moet hij/zij dit oppakken. Ze is hier consequent in.

Hyperactieve leerling

- Hij liep heel de tijd van zijn stoel en meestal liet de leraar hem even lopen. Vervolgens zei ze "doedoe"(zitten). Als hij dit deed gaf ze hem een compliment.

- Een leerling moest gaan zitten. Ze zegt alleen "zitten". Als hij dat doet krijgt hij geen beloning (bijv. complimentje).

Een idee is om bij hem een beloningssysteem toe te passen wanneer hij op zijn stoel blijft zitten. Gedurende de les liep hij hier namelijk steeds van weg.

- Een leerling daagt de leraar uit door de sleutel van de deur af te halen en hem niet meer terug te geven. De leraar zegt alleen "niet doen" en "ga zitten". Ze blijft op haar stoel zitten terwijl ze dit zegt.

- Deze leerling eist alle aandacht op.

- Wanneer hij een tas van een ander kind leeghaalt en er een boek uitpakt, gaat de leraar in dit boek bladeren i.p.v. te zeggen dat hij het gelijk terug moet leggen. Hij moet het erna wel terugleggen. Vervolgens gaat hij in een andere tas zitten. De leraar zegt vanaf haar stoel dat dit niet mag. Na een paar minuten gaat ze pas naar hem toe omdat hij drinken uit een tas had gehaald. Wanneer ze met het communiceert zegt ze veel nee en geeft ze er vervolgens geen uitleg bij. Wanneer de jongen uiteindelijk op zijn stoel gaat zitten zegt ze 'goed zo'.

- Hij was heel uitdagend bezig. Wanneer hij iets deed wat niet mocht keek hij heel de tijd naar de reactie van de leraar.
- Wanneer hij geen aandacht krijgt probeert hij op een negatieve manier aandacht te vragen en de leraar gaat hier ook altijd op in.
- Hij pakte mijn tas af. De leraar liep naar hem toe en ze zei dat hij hem terug moest geven. Ook moest hij zijn excuses aan mij geven.
- Hij blijft net zolang negatief gedrag vertonen totdat ze kijkt. De leraar gaat hier iedere keer op in. Misschien een idee om dit te negeren?
- Wanneer hij wordt gecorrigeerd op negatief gedrag gaat hij lachen en heeft dit geen impact op hem.

Leerling met Asperger syndroom

Kreeg weinig aandacht. Hij was op den duur zelfs in slaap gevallen. In het begin ging hij ook niet naast mij zitten maar aan een andere tafel. De leraar zei dat hij het moeilijk vind om naast een meisje te zitten omdat hij zelf een jongen is. Rond 09.30 uur kwam hij toch nog naast mij zitten.

Hypo jongen

Hij mag niet met zijn benen over elkaar op de stoel zitten. De leraar zegt heel de tijd nee tegen hem en hij corrigeert zich gelijk. Ze is niet consequent in het benoemen van dat gedrag. Wanneer hij het na het corrigeren goed doet geeft ze hem een compliment.

Hypo meisje

Tijdens het schrijven wilt ze meer cijfers in haar schrift schrijven. Ze oefent hiermee omdat ze niet kan lezen. Wanneer ze deze niet gelijk krijgt gaat ze op haar stoel schrijven of probeert de pen van de leraar te pakken. Wanneer het meisje om meer cijfers vraagt (met gebaren) geeft de leraar deze niet. Het meisje moet het zelf doen. Er staan drie bloemen in haar schrift en ze moet alleen het cijfer drie ervoor schrijven. Het meisje doet er van alles aan om de aandacht van de leraar te krijgen. De leraar negeert dit. Wanneer ze wegloopt en ergens anders gaat zitten probeert het meisje op een negatieve manier de aandacht te trekken. Ze snapt geloof ik niet wat ze ermee aan moet. Uiteindelijk zegt de leraar tegen mij dat de leerling om hulp moet vragen en dan pas gaat ze haar helpen. De leerling gaat helemaal door het lint en op den duur zegt de leraar wat het zij moet zeggen als ze de aandacht wilt.

De leraar pakt de hand van de leerling en samen schrijven ze het cijfer op. Omdat de tijd voorbij is moet ze het nu als huiswerk thuis afmaken. Ik vond het bijzonder om te zien dat de leerling niet ging huilen, de tranen stonden wel in haar ogen.

Van 10.00 tot 11.15 uur had één jongen individueel les. Hij is autistisch, is erg beweeglijk en stopt alles in zijn mond. Hij heeft een laag IQ. Bij de opening van de ochtend klemt de leraar hem ongeveer tussen haar benen zodat hij niet weg kan. Hij zit in de orale fase (net als een baby) hij stopt heel de tijd zijn hand in zijn mond en is hier niet in te corrigeren. Wanneer ze dit wel doet wordt het een hele strijd en heeft het weinig effect. De jongen woont bij zijn grootmoeder. Zijn moeder is voor ongeveer vijf jaar weg. De leraar heeft geen contact met grootmoeder. Ze vertelde dat ze ook geen telefoon had om telefonisch contact met haar te zoeken. Naar school wordt hij ook altijd gebracht door een taxi dus ze weet weinig van de thuissituatie af. Op school kan je het bijten proberen af te leren maar als ze er thuis geen aandacht aan besteden is het moeilijk te corrigeren.

Wat opvalt:

- De leraar zegt continu nee tegen hem. Wanneer de leerling continu zijn hand in zijn mond steekt blijft ze maar nee zeggen.
- Wanneer hij oogcontact maakt moet hij haar een high five geven of zegt ja.
- Wanneer ze een opdracht aan tafel met hem gaat doen staat zijn stoel erg naar achteren. Zijn zithouding is niet goed en kan effect hebben op zijn concentratie.
- Hij maakt geen oogcontact, toont geen emoties. Hij wappert af en toe met zijn armen.
- Iedere dag doet de leraar hetzelfde ritueel met deze jongen.
- Wanneer de jongen oogcontact ontwijkt pakt de leraar zijn hoofd vast. Ook houdt ze heel de tijd zijn armen vast zodat hij niet kan bijten.
- Zijn gemoedstoestand is schommelend, begon op bepaalde momenten bijna te huilen. De leraar reageerde hier niet op.
- Wanneer hij een activiteit uitvoert is hij heel onrustig.
- Het enige waar de leraar op was gefocust wat het oogcontact maken met hem en hem te imiteren.

Volgens mij snapt hij helemaal het doel niet van een high five geven. De leraar zei dat hij

functioneert op het niveau van een baby dus dan is dit denk ik te hoog gegrepen. Wanneer hij een high five moet geven legt ze niet uit waarom hij deze krijgt (de reden ervan). Toen ik hiernaar vroeg gaf de leraar aan dat hij dat wel snapte. De jongen reageerde slecht op geluiden, maar had geen problemen met zijn gehoor vertelde de leraar.

Zijn leerdoelen

- Oogcontact maken
- Haar imiteren

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Leraar wilt oogcontact maken met een kind.	Het kind maakt geen oogcontact.	Ze pakt zijn kin vast en dwingt oogcontact af.
Kind is een opdracht aan het maken.	Gooit zijn schrift/pen op de grond (vraagt om aandacht).	Moet zijn schrift/pen oprapen van de leraar.
Hyper actief kind is onrustig tijdens het maken van zijn opdracht.	Hij loopt rondjes door de klas.	Het kind moet gaan zitten en krijgt een high five.
Hyper actief kind is weer onrustig.	Hij loopt weer rondjes door de klas.	hij moet weer gaan zitten. Wanneer hij gaat zitten, krijgt hij geen high five.
Hyper actief kind loopt weer door de klas.	Pakt de sleutels van de deur en geeft ze niet terug.	Leraar zegt tegen de jongen 'niet doen' en 'zitten'.
Hyper actief kind probeert aandacht te krijgen van de leraar.	Hij zit aan andermans spullen.	Leraar zegt 'nee' en 'niet doen', het kind moet lachen.
Hypo meisje krijgt een opdracht.	Meisje maakt geen opdracht.	Haar gedrag wordt genegeerd. Het meisje wordt erg boos.
Leraar wilt dat jongen met laag IQ niet zijn handen in zijn mond steekt.	Jongen doet zijn handen in zijn mond.	Leraar zegt 'nee' en haalt zijn handen uit zijn mond.
Leraar wilt dat jongen met laag IQ oogcontact maakt.	Hij wappert met zijn armen. Jongen maakt heel even oogcontact.	Leraar pakt hem vast bij zijn hoofd. Hij moet 'ja' zeggen en haar een high five geven.

Observatie 27 februari

Geobserveerd door: Anniek van Steenoven

Klas: autisten

Leraar: Ibu Intan

- Iedereen zet tas in kast en gaat zitten.
- Zingen een "liedje".
- Nog een keer goedemorgen zeggen + hand geven.
- Eén jongen gaat apart aan het werk.
- De leraar raakt de kinderen snel aan (misschien eerst zeggen en als het dan niet lukt helpen met behulp van aanraken?)
- Moeder blijft hele tijd in buurt van drukke jongen, hij is een beetje ziek (was tijdje geleden flauw gevallen) maar wilt graag op school blijven.
- Kinderen schrijven datum over die op het bord staat.
- Juf haalt tekenboek voor de kinderen, is dus even weg, dit doet ze denk ik ook als ik er niet zou zijn.
- Van jongen met een hoger IQ dan de andere leerlingen is discipline nog te laag en het praten gaat ook nog niet altijd goed. Daarom zit hij nog niet op een reguliere school.
- Met de andere drie kinderen doet de leraar het rustig aan. Hun IQ is nog vrij laag.
- Leeftijd van de leerlingen is: 9, 11, 13 en 15 jaar.
- De leraar moet de hype jongen precies vertellen wat hij moet doen, hij doet het niet uit zichzelf
- Meisje voelt zich in de klas meer op haar gemak dan dat ze met alle kinderen van de school is. Ze durft in deze kleine klas meer.
- De les begint met het tekenen van een ananas.
- De leraar leert de hype jongen recht op zijn stoel te zitten. Misschien een doel voor het beloningssysteem?
- Doel algemeen: hand voor mond tijdens hoesten
- Slimme jongen is verveeld, leraar kan de aandacht niet over iedereen tegelijk verdelen
- Hypo jongen kijkt af bij hypo meisje als hij de kleur niet weet, kan dit niet zelf bedenken
- Leraar is positief, wordt niet snel boos
- Als leraar bij slimme jongen is worden de drie anderen leerlingen onrustig.
- Hypo jongen: houdt pen bij schrijven wel goed vast, bij tekenen niet. Is ook redelijk onrustig op z'n stoel
- Leraar schrijft naam van fruit op en alle leerlingen moeten het naschrijven.
- Ze wonen allemaal met ouders, behalve de slimme jongen, hij met oma en opa.
- Leraar vindt een beloningssysteem een goed idee. Dacht al na over de doelen van de kinderen:
 - * meisje: harder praten → tekenen
 - * hypo jongen: rechtzitten → muziek luisteren, zingen
 - * hyper jongen: niet knijpen, op stoel blijven zitten → spelen op bijvoorbeeld pc
 - * slimme jongen: niet steeds vervelen, slapen, pauze houden, langer concentreren → iets wat te maken heeft met voetbal
- Juf gaat tussendoor soms langs de slimme jongen om te kijken hoe het gaat, om de 10/15 min.
- Slimme jongen slaapt thuis vaak laat omdat hij dan voetbal kijkt. Opa weet dit, maar doet er niets aan.
- Meisje durft ook te slaan!
- Een goede klas om een beloningssysteem te introduceren, de leraar snapt wat de bedoeling is. Ze staat er ook voor open en zou wel bij elk kind gebruikt kunnen worden. Zou zij wel willen in ieder geval
- Hypo praat als iemand anders hoort te praten. Praat er veel doorheen maar heeft dit niet door.
- Leraar heeft genoeg geduld.
- Als hyper klaar is om 10.00 uur komt moeder weer voor raam staan.
- De jongen die na de lessen komt: de high five heeft ze aangeleerd om hem eerst de smaak van een snoepje aan te bieden (alleen op lip houden). Eerst wilde hij geen high five geven, nu wel vanwege dat snoepje. Daar is ze wel mee gestopt want ze wilt niet dat hij dat doet alleen omdat hij dan de smaak van het snoepje krijgt.
- Hij is 8 jaar oud.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Leraar wilt dat hypo jongen vertelt wat hij moet gaan doen vandaag.	Hij vertelt niets.	De leraar zegt het voor.
Leraar geeft geen aandacht aan hypo jongen.	Hypo jongen hangt over zijn tafel.	Hij moet recht zitten van de leraar, dit doet hij.
Jongen met Asperger syndroom is klaar met zijn opdracht.	Hij verveelt zich.	Leraar geeft uitleg aan andere leerlingen. De jongen gaat liggen op zijn tafel.
Leraar geeft een opdracht aan jongen met Asperger syndroom.	Hij gaat weer aan het werk.	De andere leerlingen vervelen zich en worden onrustig.
Jongen met laag IQ moet een high five geven aan de leraar.	Hij geeft geen high five.	Ze herhaalt het net zo lang totdat hij dit wel doet.

Observatie 27 februari 2012
Geobserveerd door: Anke Goetheer
Klas: doven
Leraar: Ibu Nur

Vijf kinderen waren vandaag aanwezig, normaal zitten er acht kinderen in deze klas. Het kind van de leraar was ook aanwezig bij deze les. Ze zat naast een doof meisje. Ibu Nur komt erg aardig over, ze stelde mij voor aan de leerlingen. Ze was heel vriendelijk tegen mij en probeerde op haar beste Engels alles goed uit te leggen. Ook naar de leerlingen kwam ze vriendelijk over.

Het viel mij op dat wanneer een leerling het niet goed zegt, zij een gebaar 'nee' maakt en dan lachen ze met z'n allen heel hard om die leerling.

Aan het begin van de les moest iedereen zijn huiswerk naar voren komen brengen (tekening). Ze bekeek de tekeningen en gaf het een cijfer. Daarna deelde ze het weer uit en stak twee duimen op voor de gehele klas, goed gedaan!

Wanneer ze iets op het bord aan het uitleggen was, werd het heel rommelig in de klas. De kinderen liepen van hun stoel en gebruikten veel gebarentaal. Dit hoort de leraar natuurlijk niet. Als ze zich dan omdraait en bepaalde kinderen zitten met hun rug naar haar toe, dan slaat ze heel hard op tafel! Deze trillingen horen de kinderen. Ze moeten van de leraar allemaal recht gaan zitten.

Na een kwartier stapt er nog één kind in de klas. Ze vinden het hier normaal dat kinderen te laat komen. Zeker omdat sommige ook van ver komen. Het kind mocht plaatsnemen en ook zij liet haar huiswerk zien, ook zij kreeg een dikke duim.

Het kind van de leraar vraagt veel aandacht tijdens de lessen, ze is naar mijn idee een stoorzender. Ze loopt continu heen en weer en vraagt van alles aan haar moeder.

De leraar pakt instrumenten erbij om de les te verduidelijken. Het gaat over het schrijven, spreken en horen/voelen van de trillingen van de instrumenten. Het was een boeiende les voor de kinderen. Ze complimenteert de kinderen als ze het goed doen door ja te zeggen en haar duim op te steken. Ze verontschuldigt zich naar mij dat ze even uit het lokaal moet om een muziekinstrument te pakken. Daarna test ze alle kinderen, door ze één voor één om te laten draaien en te slaan op de trom. Zo kan ze zien of ze de trillen echt horen/voelen. Als ze het niet goed doen lachen ze en moeten ze het opnieuw doen.

Daarna moeten ze allemaal één voor één bij haar komen en hun schrift laten zien wat ze hebben geschreven. Dit moeten ze dan ook uitspreken. Kinderen vinden het lastig om de U uit te spreken. Ze moeten dit vaak opnieuw doen en de leraar zegt vaak 'nee' of 'niet goed'. Als ze hun werk niet afhebben wordt ze wel een beetje boos. Ze zegt dat ze soms met de ouders van de kinderen bespreekt aan welke uitspraken nog gewerkt moet worden.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Een leerling moet antwoord op een vraag geven.	De leerling geeft een verkeerd antwoord.	De leraar en andere leerlingen lachen de leerling uit..
Lerares vraag om huiswerk.	Alle leerlingen leveren hun huiswerk in.	De leraar steekt twee duimen op naar de leerlingen en zegt "goed gedaan".
De leraar staat met haar rug naar de leerlingen toe.	De leerlingen beginnen in gebarentaal met elkaar te praten en lopen weg van hun plaats.	De Leraar slaat hard op de tafel.
Een leerling komt te laat in de les.	Ze gaat op haar plaats zitten.	De leerling heeft een deel van de les gemist.
Een leerling moet antwoord op een vraag geven.	De leerling geeft een goed antwoord.	De leraar geeft de leerling een compliment door 'ja' te zeggen en haar duim omhoog te steken.
De kinderen moeten de "u" één voor één uitspreken.	Ze spreken het niet goed uit.	Leraar zegt 'nee' en 'niet goed'.

Observatie 22 februari 2012
Geobserveerd door: Janiek Tolhoek
Klas: doven
Leraar: Ibu Nur

De leraar van deze klas heet Ibu Nur. Er zitten acht kinderen in deze klas. Iedereen heeft een gehoorbeperking. Vandaag was iedereen aanwezig. Drie kinderen kwamen later omdat ze verder weg woonden dan de andere kinderen. Vandaag stond rekenen en Bahasa Indonesia op het programma.

Voordat de les begon maakten alle kinderen het hele lokaal schoon en het schoolplein. De leraar vertelde dat ze altijd met een schoon lokaal moeten beginnen. Alle kinderen moeten daarom ook bij binnenkomst hun schoenen uitdoen. De leraar en ik moesten dit niet. Iedere dag beginnen ze met hetzelfde ritueel. De kinderen moeten de datum van die dag benoemen en vervolgens mag één kind dit op het bord schrijven. Alle kinderen wachtten netjes op hun beurt. De leraar was vergeten een nieuwe stift te halen om mee op het bord te schrijven. Ze bood haar excuses aan mij aan en rende toen snel om een stift. In de tussentijd dat ze weg was waren de kinderen druk in gebarentaal aan het communiceren. Toen de les weer begon en niet alle kinderen aan het opletten waren sloeg ze met een houten liniaal op de tafel. Door te slaan op de tafel voelden ze de vibratie ervan en niet het geluid waar ze alert van werden. In de klas imiteerden de kinderen de leraar.

Rekenen

- Wanneer een kind een som goed had zei ze "goed zo" of gaf een ander compliment.
- Om de aandacht te trekken riep ze "hallo" of sloeg ze met een liniaal op de tafel.
- Wanneer een kind een som niet goed had gemaakt gaf ze een ander kind de beurt. Ze gaf geen uitleg waarom het kind het verkeerde antwoord gaf. Later nam ze het kind apart en liet haar dezelfde som maken. Nu begeleidde ze het kind wel. Wanneer het juiste antwoord werd benoemd gaf ze een applaus.
- Het rekenen vond klassikaal plaats. Een som word op het bord gezet en de leraar haalt een kind naar voren om deze te beantwoorden.
- De kinderen hebben verschillende niveaus. Als er klassikaal sommen worden gemaakt waren deze voor een aantal kinderen te moeilijk. De leraar zei dat een meisje slecht in rekenen is. Van de leraar moest ze daarom een extra som maken. Ze zei heel de tijd 'nee' als ze het verkeerde antwoord gaf en op den duur ging ze haar stem verheffen toen ze het na een poosje nog niet snapte. Het meisje keek 'leeg' voor zich uit, ze snapte er volgens mij helemaal niets van. Terwijl ze met dit meisje bezig was liep ze opeens weg. Ze ging buiten stenen zoeken om het te visualiseren. Met alleen een telraam kwam ze er niet uit. Terwijl de les bezig was kwam er een andere leraar binnen met de onderdirecteur. Ze gingen zich met de uitleg van de som bemoeien. Het werd hierdoor onrustig in de klas. De leraren gingen met elkaar praten. Het lukte de leraar niet om de rekensom uit te leggen dus ging een andere leraar het proberen. Toen ze uiteindelijk het juiste antwoord gaf, gaf ze het kind geen compliment. Vervolgens maakte ze nog een andere som met dit meisje en naderhand zei ze wel 'ja' tegen het kind.
- Niet alle kinderen kregen de beurt om een som op te lossen. Ze vertelde dat de kinderen die moeite hadden met rekenen de meeste aandacht kregen. De anderen werden meer op de achtergrond gehouden.
- Alle sommen waren in de honderd. Eén meisje kon helemaal niet rekenen en kreeg aparte sommen op een ander bord (bijv. 3+1). Ze kregen even individuele aandacht.
- Kinderen die klaar waren met de rekensommen kregen geen nieuwe opdracht. Ik zag dat ze zich verveelden en begonnen te klieren. Toen de leraar dit zag ging ze niet sommen op het bord zetten.
- Wanneer de kinderen tijden het rekenen met elkaar praatte zei ze hier niks over.
- Toen alle sommen waren gemaakt riep de leraar alle kinderen één voor één bij zich. Af en toe zei ze dat ze het goed hadden gemaakt maar vaak niet.
- Er was één meisje die de juffenrol regelmatig overnam. Wanneer de leraar iets zei vertelde het meisje dit aan een klasgenoot naast haar. Volgens mij doet ze dit vaker want ze zocht gelijk contact met hem.
- Wat opviel is dat ze soms vergat gebarentaal te gebruiken en dan vond er alleen gesproken taal plaats. De kinderen zijn allemaal doof dus daar moet meer aandacht aan besteed worden.
- De leraar maakte de kinderen alert door met een liniaal op tafel te slaan, in haar handen te

klappen, hun vast te pakken of op hun hoofd te tikken.

- Ze zei veel "nee" en gaf af en toe complimenten. Regelmatig gaf ze het rekenschrift terug zonder feedback te geven ze zei dan; maak maar opnieuw. Eén van de kinderen met rekenproblemen was een beetje down toen ze het voor de zoveelste keer moest verbeteren. Ze snapt het gewoon niet dus is het voor haar moeilijk om de rekensommen te verbeteren.
- De kinderen bemoeien zich vaak met elkaar en geven elkaar het antwoord op de vraag die gesteld wordt. De leraar gaat hier meestal niet op in. De kinderen met een hoger IQ hielpen de moeilijk lerende kinderen om zo hun rekensommen af te krijgen.

Bahasa Indonesia

- De leraar bereid de les voor terwijl de kinderen erbij zitten. Daarvoor had de leraar pauze dus had het toen ook kunnen doen.
- De kinderen waren erg onrustig, hier werd niks van gezegd.
- De kinderen deden tijdens de les goed mee toen ze de kleuren in het Indonesisch gingen oefenen.
- De leraar benaderde de kinderen positief.
- Wanneer de kinderen van hun stoel afliepen zei ze hier niks van. Op een gegeven moment sprak ze de kinderen hier klassikaal op aan. Ze vertelde dit op een grappige manier waardoor de kinderen moesten lachen.
- De leraar heeft een enthousiaste manier van lesgeven.
- De leraar stak haar duim op toen ze wat goed zeiden/deden.
- Alle kinderen hadden een boekje mee met geld erin. De kinderen geven iedere dag geld aan de leraar. Aan het einde van het jaar geven de leraren het geld weer terug. Hier kunnen de ouders/verzorgers van de kinderen schoolspullen van kopen zoals kleren, een tas, schoenen etc.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/ gevolgen
Leraar vraagt aandacht van de leerlingen.	Leerlingen luisteren niet.	De leraar slaat met een liniaal op de tafel.
Een leerling moet het antwoord geven op de vraag.	De leerling geeft het juiste antwoord.	Leraar zeg 'ja' en 'goed zo'
Een leerling moet het antwoord geven op de vraag.	Een leerling gaf het verkeerde antwoord.	Leraar stelt de vraag aan een andere leerling.
Leerlingen krijgen opdrachten.	Een leerling begrijp de opdracht niet.	De leraar geeft uitleg en visualiseert het d.m.v. een telraam.
De leerlingen moeten rekensommen maken.	Sommige leerlingen hebben moeite met de sommen.	Ze moeten de sommen voor in de klas maken.
Leerlingen moeten opdrachten afmaken.	Een leerling heeft de opdracht afgemaakt.	Hij krijgt nieuw werk.

Observatie 23 februari

Geobserveerd door: Anniek van Steenoven

Klas: doven

Leraar: Ibu Nur

- De leraar begon met nagels en tanden te controleren van de kinderen, de kinderen leveren hun huiswerk in.
- De leraar noemt alle namen op, iedereen is aanwezig.
- Ze beginnen met rekenen.
- Kind mag naar voren komen om som te maken.
- Kinderen die wachten kunnen onrustig worden (met gebarentaal).
- Leraar is erg gedisciplineerd, steekt veel energie in haar les.
- Ze werken met behulp van steentjes bij het maken van de sommen. $7-6$ steentjes = 1 steentje.
- Stapje voor stapje leert ze een kind tellen, geeft haar goede aandacht. Eén meisje heeft er nog erg veel moeite mee.
- Nadeel: de andere kinderen doen door veel individuele aandacht niets/weinig
- Ieder kind komt aanbod met rekenen.
- Kinderen leveren tussendoor hun geld in bij de leraar (is voor de schoolkleding die ze aan hebben).
- Leraar kijkt de schriften na en geeft ze terug aan de leerlingen. De meeste hebben het goed gedaan!
- Nu een taalles.
- Zinnen maken → eerste keer gaat het over voetbal, kinderen mogen met dingen komen wat ze leuk vinden om mee te spelen. Leraar schrijft deze op.
- Het maakt de leraar niet uit of ze een beetje aan het klieren zijn, ze zegt er weinig tot niets van.
- Kind van Ibu Nur komt ook in de klas. Ze gaat erbij zitten.
- Kinderen schrijven/tekenen over wat op het bord staat. Ze doen wat ze moeten doen!
- Main = spelen
- Als leraar hard op de tafels klapt met de handen voelen de kinderen deze trillingen met hun lichaam.
- De oudste is al 11 jaar, meisje die van regulier onderwijs is overgeplaatst naar het speciaal onderwijs.
- Na het maken van de opdracht (overschrijven/tekenen van het bord), mogen ze pauze gaan houden.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequent/ gevolgen
Leerlingen zijn elkaar aan het plagen.	De leraar zegt hier niks van.	Het negatieve gedrag blijft in stand.
De leerlingen zijn onrustig.	De leraar slaat met haar handen op de tafel.	De leerlingen letten vervolgens weer op.
De leerlingen moeten een opdracht maken.	Eén leerling heeft het af.	Leerling mag pauze houden.

Observatie 22 februari

Geobserveerd door: Anniek van Steenoven

Klas: verstandelijk beperkten

Leraar: Ibu Evrin

- Een leraar vertelde dat bijna alle leerlingen altijd te laat zijn. Dit zit in hun cultuur.
- De les begon een half uur later omdat dit keer de leraar te laat was.
- Les: taal, alfabet, naam van dieren benoemen, rekenen).
- Ze begonnen met het zingen van een lied, het lied zingen ze over/voor God.
- De leerlingen pakken hun schrift.
- Eén meisje ging naast haar leraar zitten, zo doet ze beter mee. Twee jongens gingen in eerste instantie zelfstandig aan de slag.
- Een meisje hoest steeds en houdt hierbij haar hand niet voor de mond, kunnen ze aanleren niet meer te doen (beloning?).
- Er komen 10 minuten later drie leerlingen bij.
- De leraar wordt gebeld, neemt op en loopt even uit de les.
- Redelijk ongestructureerd, tot nu toe weinig klassikaal.
- Het eerste uur was Ibu Wiwiek er ook nog bij om les te geven. Als zij er niet was, was het denk ik al helemaal ongestructureerd.
- Leraren lopen bij elkaar in en uit. De deur staat altijd open.
- Leraar laat de leerlingen zonder moeite weer alleen met hun werkje terwijl ze wel aan het helpen was (leraar loopt weer uit lokaal om te bellen), kind verveelt zich.
- Geven high five als iets goed is.
- Ibu Wiwiek leert ook een beetje Engels aan een leerling die het wil leren.
- Meisje houdt linaal steeds bij. Slaat ermee tegen tafels en muren.
- In de klas maken ze geen gebruik van stickers, misschien een goeie tip? Ik weet niet of ze dit in Lombok hebben.
- Veel spinnenwebben in de klas, weinig moeite om die even weg te halen.
- Leerlingen gehoorzamen redelijk goed. Geen ernstige gedragsproblemen gezien tot nu toe.
- Nu zijn het er vijf leerlingen in de klas aanwezig, één jongen is net weer vertrokken omdat hij z'n werk heeft gedaan en dus weg/naar huis mag.
- Twee anderen zijn even later ook vertrokken.
- Om 09.00 uur zijn er nog drie over. Eén krijgt les van de leraar, de ander rekent, de ander oefent alfabet. Gaat goed zo.
- Eén jongen doet om 09.15 uur niets meer, leraar kijkt er niet naar om. Er wordt dus niet goed gecontroleerd.
- Na 10 minuten zegt leraar dat hij zijn werk weer moet laten zien.
- Aan de hygiëne denken ze niet. Jongen zit aan korst met pus te krabben (op been), haalt dit weg met een snoeppapiertje en legt dit weer terug onder de tafel.
- 09.35 uur: jongens zijn er wel een beetje klaar mee, ze zijn gestopt maar blijven zitten.
- Leraar loopt regelmatig weg, kinderen gaan vervelen en klieren. Ze gaan elkaar pesten door elkaars tas af te pakken en achter elkaar aan te rennen.
- Een beloningssysteem zou hier zeker kunnen werken. Ze moeten vaak genoeg opdrachten maken voor de leraar. Als ze dit goed hebben gedaan kunnen ze bijvoorbeeld een smiley opplakken

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Leraar is te laat	Leerlingen dwalen door de school.	Leerlingen krijgen geen les.
Leerlingen zijn aan het werk.	Leerling hoest expres in het gezicht van een ander.	Geen.
De telefoon van de leraar gaat af.	Leraar neemt op en loopt de klas uit.	Leerlingen gaan klieren, lopen van hun plaats.
Verskillende leraren komen in de klas.	Leraren praten met elkaar.	Leerlingen zijn afgeleid.
Leerling moet een opdracht maken.	Leerling maakt de opdracht goed.	Leerling krijgt high five.
Leerlingen moeten een opdracht maken.	Een paar leerlingen zijn klaar.	Zij mogen naar huis.

Observatie 23 februari 2012
Geobserveerd door: Anke Goetheer
Klas: verstandelijk beperkten
Leraar: Ibu Evrin

Het was opvallend dat Ibu Evrin zich niet aan mij heeft voorgesteld. Ook in de klas heeft ze mijn komst niet gemeld. Misschien komt dit omdat ze geen Engels kan spreken. Ik voel me in deze klas minder welkom.

De kinderen moesten voor haar alle stoelen klaarzetten. Ze startte met vijf kinderen normaal zijn dit er acht. Vijf minuten nadat de les is begonnen stapt er nog één jongen met het down syndroom binnen. Er is één meisje en zij zit naast de juf, met de rug naar het bord toe. Ze startte de les met een lied, de leraar zingt niet mee. Nadat ze klaar zijn met zingen gaat ze naar het bord en schrijft van alles op. De kinderen hangen wat onderuit en lijken ongeïnteresseerd. De opdracht op het bord is bedoeld voor drie kinderen. De kinderen zijn stil en maken hun werk, de leraar is naar mijn idee streng en ze praat ook weinig tegen de kinderen.

Ook in deze klas is het verschil in niveau duidelijk te zien. Drie kinderen doen werk vanaf het schoolbord, zij mogen met een pen werken. Twee kinderen krijgen schrijfwerk in hun schrift (gemakkelijker) en het meisje moet het abc gaan schrijven, zij moet alles schrijven met potlood. Het meisje doet het niet goed, de leraar gumt het uit en zegt opnieuw wat de opdracht is.

Ondertussen snapt een jongen zijn opdracht niet, de leraar legt het goed voor hem uit. Het meisje snapt het weer niet (volgens mij heeft zij een laag IQ), de leraar gumt het weer uit en kijkt streng naar het meisje. Ook gaat ze steeds harder tegen haar praten, ze moet het abc opzeggen maar ook dit begrijpt het meisje niet. Nu wordt de leraar boos, schreeuwt en tikt hard met haar pen op tafel. Uiteindelijk weet het meisje het goede antwoord te zeggen, de leraar antwoordt hier alleen op met "ja".

Er hangt naar mijn idee een gespannen sfeer in de klas. Het meisje zit naast de leraar en is ongemotiveerd, ze zucht, kijkt niet blij en doet weinig. Weer doet het meisje het fout, de leraar gumt het weer uit en lijkt geïrriteerd.

Het is opvallend dat de kinderen veel hoesten in de klas zonder hun hand voor de mond te houden.

Dit zou misschien een doel kunnen zijn voor het beloningssysteem. De leraar irriteert zich hier ook aan, ze kijkt dan een beetje vies. Ze loopt naar een jongen (down syndroom) in de klas en slaat met een schrift tegen zijn hoofd, hij moet volgens mij opschieten met zijn werkje.

Het meisje geeuwt in het gezicht van de leraar, ze duwt haar gezicht weg. Weer werkt ze één op één met het meisje en gumt vaak haar werk uit. Ze heeft het goed gedaan, nu zegt de leraar voor het eerst 'pintar' (heel goed) tegen het meisje. Daarna schreeuwt ze weer omdat ze een letter verkeerd schrijft. De leraar is erg precies volgens mij. Ze wordt weer wat geïrriteerder en gaat harder praten. Als het meisje het eindelijk goed heeft gedaan zegt ze "ja".

Het meisje krijgt veel individueel les waardoor de anderen hangen en klieren. Ondertussen moeten twee jongens omruilen van plaats. Een jongen moet voorlezen wat hij heeft opgeschreven, hij kijkt hierbij een beetje angstig. Al gauw doet hij het niet goed, de leraar komt naast hem staan en hij kijkt haar bang aan. Ze duwt zijn hand weg en als hij het niet goed zegt duwt ze tegen zijn schouder. Ze krast in zijn schrift en hij moet het opnieuw doen. De leraar is erg negatief gestemd, ze heeft er naar mijn idee ook geen zin in.

Weer terug bij het meisje trekt ze aan haar haren om haar naar voren te laten zitten, dichterbij haar schrijfwerk. De leraar geeft een duw met haar elleboog als ze het niet goed doet. Eén jongen mag tekenen omdat hij klaar is?

Er is volgens mij nog een jongen klaar en hij mag dit niet? Ze geeft geen complimenten en is erg geïrriteerd. Ze sluiten gezamenlijk af met een liedje.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Een leerling krijgt de opdracht om het begin van het alfabet te schrijven.	Het meisje snapt het niet.	Leraar wordt boos, gaat harder praten, gaat met haar pen op de tafel tikken.
Jongen met down syndroom moet een opdracht maken.	Hij maakt de opdracht.	Leraar slaat met schrift op zijn hoofd.
Meisje snapt de opdracht niet.	Het meisje krijgt individueel les.	De anderen leerlingen gaan hangen en klieren.
Een leerling moet voorlezen.	Hij leest niet goed voor.	Ze duwt tegen zijn schouder, krast in zijn schrift en hij moet het opnieuw doen.

Observatie 27 februari 2012
Geobserveerd door: Janiek Tolhoek
Klas: verstandelijke beperkten
Leraar: Ibu Evrin

Geobserveerd bij Ibu Evrin in de klas met verstandelijk beperkte kinderen. Er waren zes kinderen aanwezig en één was ziek. Er waren vijf jongens aanwezig en één meisje. Na het openingslied gezongen te hebben begon ze gelijk met de les. De leraar stelde mij niet voor aan de klas. Vandaag gingen ze schrijven.

Wat opviel:

- Wanneer de leraar tegen de kinderen praatte bleef ze naar het bord kijken, draaide zich niet om.
- De leraar liep regelmatig het lokaal uit zonder te zeggen wat ze ging doen.
- Wanneer een meisje het verkeerd had opgeschreven gumde ze het uit en moest ze het opnieuw maken. Ze gaf hierbij geen uitleg.
- De leraar legde de opdracht die ze in de schriften van de kinderen schreef niet uit.
- Kinderen hoesten vaak zonder hun hand voor hun mond te houden. De leraar keek dan wel naar diegene maar zei hier niks van. Zelf hoestte ze ook een keer zonder haar hand voor haar mond te doen.
- Ze spreekt de kinderen vanuit haar stoel aan en als ze haar niet horen gaat ze heel hard praten.
- De leraar begeleidde meerdere kinderen tegelijk. Hierdoor werd het soms ongeordend.
- Wanneer de leraar uitleg gaf en een ander kind vroeg wat aan haar, hielp ze hem. Ze liet hem niet wachten.
- Wanneer een kind negatief gedrag vertoonde negeerde ze dit vaak en liet ze zijn gang gaan.
- Wanneer een kind de opdracht niet snapte werd ze ongeduldig en verhief ze haar stem, liet haar pen vallen en keek boos naar het kind. Ze ging zelfs een keer met haar voeten op de grond stampen.
- De leraar zei vaak het antwoord voor.

Wat er afspeelde:

- Twee kinderen maakten een opdracht die op het bord stond. Bij de andere kinderen schreef ze de opdracht in het schrift.
- Twee kinderen waren elkaar aan het plagen en één van hun sloeg de ander. De leraar zei er niks van.
- Een jongen sloeg een andere jongen. Toen een van de jongens de leraar riep, greep ze pas in. Ze riep alleen de naam van de jongen die sloeg. Even later deden ze weer precies hetzelfde. Beide jongens sloegen elkaar en ze riep alleen maar één naam van de jongens. Beiden werden er niet op aangesproken.
- Wanneer kinderen om hulp vroegen kregen ze dit. Dit deed ze niet uit zichzelf.
- Een kind had al een half uur niks gedaan omdat hij de opdracht niet snapte die in zijn schrift stond. De leraar zag dit en liep even later naar hem toe.
- Wanneer een kind de opdracht af had zei ze hier niks over, ze gaf geen compliment of iets anders.
- Ze keek een opdracht van een jongen na en zei eerst wat hij verkeerd deed. Toen hij iets goed had gemaakt zei ze 'ja'.
- Het werktempo van de kinderen is erg laag. In een uur tijd hadden ze soms maar één opdrachtje gemaakt of maar een deel ervan. De leraar motiveert hun ook niet om door te werken. Wanneer ze even een aantal minuten niks doen zegt ze hier niks van.
- Wanneer een kind een fout had gemaakt gaf ze het schrift vervolgens weer terug zonder er wat over te zeggen.

Meisje:

- Eén meisje moest het begin van het alfabet schrijven. Wanneer ze een letter juist zei, zei ze 'ja'.
- Wanneer ze iets niet goed deed gumde de leraar het uit. Toen ze zei dat ze naar een poster moest kijken op de muur waar het alfabet opstond wees het meisje de goede letter aan. De leraar zei dat ze het goed gezegd had. Wanneer ze weer een goede lekker opschreef zei ze 'ja' of 'goed zo'. Wanneer ze dit zei keek ze het meisje niet aan en ging ze verder met het werk waar ze mee bezig was.
- Het meisje dat naast de leraar zat kreeg de meeste aandacht in de klas. Ze kreeg begeleiding met het alfabet schrijven en daarna gingen ze samen woordjes lezen.

- Dit meisje vraagt veel aandacht wanneer ze zelfstandig te werk gaat. Meestal doet ze helemaal niks als ze de opdracht alleen moet maken. Misschien een doel voor haar: zelfstandig een opdracht maken zonder hulp te vragen.
- De leraar ging woordjes met haar oefenen. Wanneer het meisje de verkeerde uitspraak blijft houden, raakt de leraar gefrustreerd en helpt vervolgens een ander kind. Daarna gaat ze weer verder met de uitleg. Wanneer het kind het goed doet, zegt de leraar 'ja'.
- Tijdens de opdracht had het meisje iedere keer de verkeerde uitspraak van een bepaalde letter. De leraar werd driftig en ik zag dat het meisje hiervan schrok. Ze keek geschrokken naar de leraar en deinsde een stukje naar achter met haar lichaam.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Meisje krijgt een opdracht.	Meisje maakt het niet goed.	Meisje moes het opnieuw maken, leraar geeft uitleg.
Leraar is aan het nakijken.	Leerling loopt van zijn stoel, pakt andermans spullen af.	Leraar zegt niet. Kind blijft het gedrag vertonen.
Een leerling krijgt uitleg.	Leerling snapt het niet.	Leraar wordt boos en stamp met haar voeten op de grond.
Eén leerling sloeg een andere leerling.	Eén leerling roept de leraar.	Leraar roept naam van het kind.
Een leerling moet het alfabet opzeggen.	Leerling zegt het verkeerd.	Leraar wordt boos.

Week 3

5 maart 2012, Engelse uitleg beloningssysteem

We would like to start a research project about a rewardssystem.

What is a reward system:

It is easier to learn the desired behavior by rewarding than to punish unwanted behavior. This is our goal for the project.

We want to get an idea about how this school deal with this.

We want to apply a rewardssystem.

- Per class you choose one child.
- You make one goal with this child.
- You make a list together with this child about things he like to deserve.
- As a child achieved his goal, he gets a smiley (two or three once a day).
- When the child has all his smileys achieved, he can choose something from the rewardlist.

5 maart 2012, uitleg beloningssysteem

Klas: doven

Leraar: Ibu Nur

Gekozen kind

Ze gaat een beloningssysteem toepassen op Fidya.

Het doel

Fidya moet haar huiswerk iedere dag maken.

Wanneer Fidya in totaal vier smileys heeft behaald krijgt ze een beloning. Haar interesses gaan uit naar tekenen.

5 maart 2012, uitleg beloningssysteem

Klas: autisten

Leraar: Ibu Intan

Gekozen kind

Ze gaat het beloningssysteem toepassen op Hidra. Zijn concentratie is van korte duur (ongeveer drie minuten).

Het doel

Hidra kan tien minuten geconcentreerd een opdracht maken.

Hidra kan twee smileys op één dag verdienen. Tussen 08.00 en 09.00 uur één en tussen 09.00 en 10.00 uur één. Wanneer hij in totaal twee smileys heeft verdient krijgt hij een beloning. Zijn interesses gaan uit naar voetballen en tekenen.

6 maart 2012, observatie beloningssysteem

Klas: doven

Leraar: Ibu Nur

Nadat we gisteren het beloningssysteem geïntroduceerd hebben zijn we vanochtend direct in de klas van Ibu Nur gestart met observeren. In het begin van de les moeten alle leerlingen hun huiswerk bij Ibu Nur inleveren. Fydia had vandaag netjes haar huiswerk gemaakt, de rest van de klas ook. Ze complimenteerde de gehele klas en in het bijzonder Fydia, door haar een high five te geven en een duim op te steken. Fydia mocht zelf haar smiley ophangen. Ibu Nur legde uit waarom ze nu deze smiley had verdiend. Na het ophangen van haar smiley kreeg ze een applaus van de gehele klas.

Ibu Nur heeft zelf het gehele schema voor Fydia uitgewerkt. Ze heeft tot nu toe alleen nog maar puzzelen op de beloningslijst staan. Ze geeft aan dat ze dit nog moet aanvullen.

Aan het einde van de les zijn we in gesprek gegaan met Ibu Nur. Ze gaf aan dat ze door het gebruik van het beloningssysteem veel goede effecten ziet bij alle leerlingen.

Ze gebruikt geen fysieke straf meer (draai om de oren). Ze laat de kinderen nu zelf denken in plaats van zelf het antwoord al te geven. Ze is erg blij met het systeem, ze ziet direct effect bij Fydia. Ze geeft veel meer complimenten aan de leerlingen, ze betreft de gehele klas hierin. Ze heeft Fydia aan het einde van de dag een puzzel gegeven, omdat ze door het maken van haar huiswerk ook alle antwoorden wist tijdens de les. Dit is naar haar idee een extra prestatie dus kreeg ze haar beloning al.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Leraar vraagt of leerlingen hun huiswerk in willen leveren.	De gehele klas levert hun huiswerk in.	Ze complimenteert de gehele klas. In het bijzonder Fydia ze geeft haar een high five en steekt haar duim op.
Fydia moet haar huiswerk inleveren.	Fydia levert haar huiswerk in.	Fydia krijgt uitleg waarom ze een smiley ontvangt. Ze krijgt een applaus van de gehele klas.
Leraar vraagt antwoord aan Fydia.	Fydia geeft het goed antwoord.	Fydia mag gaan puzzelen.

6 maart 2012, observatie beloningssysteem

Klas: autisten

Leraar: Ibu Intan

Ibu Intan heeft nadat wij gisteren het beloningssysteem geïntroduceerd hebben veel werk besteed aan dit systeem. Ze heeft op een A4 papier voor ieder kind een doel uitgewerkt en geplastificeerd. Ze heeft in plaats van de smiley een voetbal gemaakt voor Hydra. Dit motiveert hem volgens haar extra. Ze heeft samen met hem afgesproken dat wanneer hij twee voetballen heeft verdiend (10 minuten geconcentreerd en zelfstandig te werken), hij na de les mag voetballen.

Hidra reageert enthousiast op het systeem en met name op de voetbalplaatjes die hij kan verdienen. Hij ging direct geconcentreerd aan de slag. Na 10 minuten geconcentreerd te hebben gewerkt, verdiende Hydra een voetbal. Ze geeft hem een high five en zegt 'heel goed'. Hij mag de voetbal zelf ophangen en hij is erg blij en trots. Ibu Intan vraagt aan Hydra waarom hij deze voetbal verdient. Hij weet dit zelf goed uit te leggen. Na het ontvangen van deze voetbal mag hij gaan tekenen, dit is naar ons idee een dubbele beloning. We hebben dit besproken samen met Ibu Intan. Zij zegt geen ander werk voor hem te hebben vandaar dat hij mag tekenen.

Om 9.30 uur verdient hij zijn tweede voetbal, hij is erg goed bezig! Hij zegt ook tegen zichzelf 'concentration'.

Ibu Nur heeft tot nu toe alleen voetballen als uiteindelijke beloning staan. Ze moet nog samen met hem een lijst opstellen wat hij leuk vindt om te doen. Ook dingen die binnen uitgevoerd kunnen worden.

Ze introduceert het beloningssysteem ook aan de andere twee leerlingen. De leerling die hyper actief is wordt hier erg enthousiast van.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Leraar introduceert aan Hydra het beloningssysteem.	Hij is erg blij, lacht veel.	Hij gaat direct geconcentreerd aan het werk.
Leraar geeft opdracht aan Hydra.	Hidra komt zijn opdracht na.	Hij verdient een voetbal. Ze geeft hem een high five en complimenteert hem.
Leraar geeft opnieuw opdrachten aan Hydra. 10 min geconcentreerd werken.	Hij zegt tegen zichzelf 'concentration'. Hij werkt weer 10 minuten geconcentreerd aan deze opdrachten.	Hij verdient weer een voetbal.
Hydra heeft twee voetballen verdiend.	Leraar zegt dat hij als beloning mag gaan voetballen.	Hydra is blij en wilt nog meer opdrachten maken.

7 maart 2012, uitleg beloningssysteem

Klas: verstandelijk beperkten

Leraar: Ibu Evrin

Door de afwezigheid van Ibu Evrin konden wij vandaag pas uitleg geven over de introductie van het beloningssysteem.

Gekozen kind

Ze gaat een beloningssysteem toepassen op Ida.

Het doel

Ida kan vijf minuten geconcentreerd een opdracht maken.

Ida kan twee smileys op één dag verdienen. Tussen 08.00 en 09.00 uur één en tussen 09.00 en 10.00 uur één. Ibu Evrin gaf aan dat haar interesses uitgaan naar Balinees dansen.

Morgen we beginnen we met het toepassen van het systeem op Ida. Door gebrek aan leraren krijgen ze vandaag met z'n allen buiten les. Dit is te rumoerig voor Ida om geconcentreerd te werken.

7 maart 2012, observatie beloningssysteem

Klas: doven

Leraar: Ibu Nur

Fydia heeft vandaag weer netjes haar huiswerk gemaakt. Ze verdient dus weer een smiley. Ze wordt beloond en krijgt een groot compliment van de leraar

Ibu Nur houdt zelf een logboek bij om te zien hoe vaak Fydia haar huiswerk maakt. Ze heeft samen met Fydia de beloningslijst aangevuld met: tekenen en spelen met het speelgoed fruit.

Daarnaast gebruikt ze als beloning voor alle leerlingen: wanneer ze hun werk afhebben, mogen ze eerder pauze gaan houden.

Ibu Nur besteed veel aandacht aan haar lessen. Ze maakt veel gebruik van materialen om haar lessen duidelijk over te brengen op de leerlingen.

Ze wilt graag de verschillen vanuit het onderwijs in Nederland weten. Ze zegt dat het hier lastig is om leraren in het speciaal onderwijs te vinden. De meeste mensen vinden het werken in het speciaal onderwijs lastig, ze weten niet hoe ze met deze kinderen om moeten gaan. Ze vinden vaak deze leerlingen stom, raar of vies.

Verder geeft Ibu Nur aan dat ze zelf onderzoek wilt gaan doen naar beloningssystemen. Ze is erg tevreden met dit systeem.

Ibu Wiwiek gebruikt het beloningssysteem ook voor haar eigen leerlingen. Deze leerlingen zijn wel ouder dus vandaar dat haar beloningssysteem er ook anders uitziet. Ze mogen eerder pauze houden als ze alle toetsvragen goed hebben beantwoord.

Om dit extra te stimuleren geeft Ibu Wiwiek huiswerk over de desbetreffende stof mee zodat ze, als ze goed leren, de toetsvragen goed kunnen beantwoorden.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Leraar vraagt aan alle leerlingen om hun huiswerk in te leveren.	Alle leerlingen leveren hun huiswerk in.	Ze krijgen allemaal een dikke duim. Fydia mag haar smiley weer ophangen. Ibu Nur legt aan iedereen uit waarom ze deze heeft verdient. Fydia krijgt weer een groot applaus.
Leraar geeft opdrachten om te maken in de les.	Eén leerling heeft de opdrachten helemaal goed gemaakt.	Deze leerling mag eerder pauze gaan houden.

8 maart 2012, observatie beloningssysteem**Klas: doven****Leraar: Ibu Nur**

Fidya heeft haar huiswerk gemaakt. De leraar en de kinderen geven haar een applaus en ze mag weer een smiley opplakken. De leraar legt uit dat Fidya op dit moment drie smileys heeft en geeft haar vervolgens een high five. Iedereen geeft haar een applaus.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Ibu Nur vraagt aan alle leerlingen om hun huiswerk in te leveren.	Alle leerlingen leveren hun huiswerk in.	Iedereen heeft netjes hun huiswerk gemaakt. Ze krijgen allemaal een dikke duim. Fydia mag haar smiley weer op hangen. Ibu Nur legt aan iedereen uit dat Fydia nu al drie smileys heeft verdient en dat ze bij haar vierde iets mag uitkiezen van de beloningslijst.
De kinderen leren klokkijken.	Een kind geeft het juiste antwoord.	De leraar geeft het kind een high five.

8 maart 2012, observatie beloningssysteem

Klas: verstandelijk beperkten

Leraar: Ibu Evrin

Het beloningssysteem gaat Ibu Evrin toepassen op Ida. De leraar heeft samen met haar een beloningslijst opgesteld. Wat ze leuk vindt is:

- Met een pop spelen
- Teken
- Dansen (Balinese dans)

Het is erg druk in de klas. We hebben voorgesteld om Ida voor in de klas te laten zitten bij het bord zodat ze minder prikkels ontvangt. We hopen dat ze zich hier beter kan concentreren. Na het geven van de opdracht laat Ibu Evrin Ida vijf minuten zelfstandig werken en wanneer ze om aandacht vraagt moet de leraar dit negeren. Als de vijf minuten om zijn gaat Ibu Evrin naar haar toe om te kijken hoe ze haar werk heeft gemaakt en legt ze uit waarom ze wel/niet een smiley heeft verdient.

Van de smiley gaan we een plaatje van een koekje maken omdat ze dat leuker vond. Eerst wou ze ook koekjes als beloning maar dit vonden wij geen goed idee.

Het toepassen van het beloningssysteem:

De eerste keer dat ze vijf minuten zelfstandig moest werken was dit geen succes. De leraar gaf haar nog steeds aandacht en ze vroeg verschillende dingen. We hebben tegen de leraar gezegd dat ze haar gedrag beter kan negeren maar dit deed ze niet.

Tien minuten later probeerden ze het weer een keer. Ibu Evrin negeerde Ida toen ze om aandacht vroeg. Na drie minuten liep ze van haar tafel weg om uitleg te vragen aan de leraar. We zeiden tegen de leraar dat ze Ida terug naar haar tafel moest sturen om haar werk af te maken.

Vervolgens deed ze dit. Na 5 minuten heeft ze toch nog een smiley gekregen omdat ze opdrachten had gemaakt.

Even later moest Ida weer een keer zelfstandig een opdracht maken. Het ging nu beter dan de keer ervoor. Ze kreeg vervolgens weer een smiley. Omdat we deze week het beloningssysteem willen introduceren hebben we haar dit keer na twee smileys de beloning gegeven. Volgende week moet ze er vier verdienen voordat ze de uiteindelijke beloning krijgt. Toen Ibu Evrin Ida de laatste smiley gaf legde ze goed uit waarom ze deze had verdiend.

Ida koos ervoor om als beloning te gaan dansen. Het was maar van korte duur want er was geen muziek aanwezig. Wel vertelde de leraar dat ze dit hadden dus voor de volgende keer kunnen ze er muziek bij gebruiken.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Leraar legt het beloningssysteem uit aan Ida. Ze wilt dat Ida nu 5 minuten geconcentreerd aan haar werk gaat.	Ida gaat niet aan het werk.	Ida moet het opnieuw maken.
We stellen voor om Ida apart te zetten voor het bord. Met haar rug naar de klas toe en haar opnieuw 5 minuten aan het werk te zetten.	Ida gaat met haar rug naar de klas toe zitten. Ze roept de leraar.	Leraar gaat naar haar toe.
De leraar heeft opnieuw de opdracht gegeven aan Ida om 5 minuten zelfstandig te gaan werken. Wij hebben aan de leraar uitgelegd dat ze Ida's negatieve gedrag moet negeren.	Ida vraagt weer om aandacht.	Ida krijgt geen aandacht van de leraar.
Leraar negeert Ida's gedrag.	Ida loopt na drie minuten van tafel om uitleg te vragen van de leraar.	Leraar stuurt Ida terug naar haar tafel.
Ida zit weer op haar plaats. Ze heeft in totaal vijf minuten apart gezeten.	Ida heeft een paar opdrachten gemaakt.	Ze verdient een smiley.
Opnieuw Ida vijf minuten lang aan het werk gezet.	Ida vraagt weer naar de leraar. Leraar negeert haar.	Ida heeft opdrachten gemaakt. Ze verdient een smiley. Leraar legt goed uit waarom ze deze smileys heeft verdient. Ida mag een beloning uitkiezen. Ze kiest Balinees dansen.

Week 4

12 maart 2012, observatie beloningssysteem

klas: autisten

Leraar: Ibu Intan

Hidra wilt alleen een voetbalsmiley. Wanneer ze een gewone smiley geeft die wij hebben gemaakt wilt hij deze niet. Op dit moment heeft Ibu Intan twee voetbalsmileys gemaakt maar ze gaf aan dat ze er meer gaat maken. Ze was hier nog niet aan toe gekomen omdat de materialen op waren.

De beloningslijst van Hidra:

- Na de les buiten voetballen
- Tekenen

Ibu Intan wilde Hidra eerst geen smiley geven omdat hij zijn huiswerk niet had gemaakt. Toen Ibu Intan tegen Hidra zei dat hij eerst geen smiley kreeg omdat hij zijn huiswerk niet had gemaakt, had dit veel impact op hem. Hij moest er zelfs bijna van huilen.

We hebben toen aan Ibu Intan uitgelegd dat dit niet het doel is waar hij de smiley mee kan verdienen. In de toekomst zou dit wel een nieuw doel voor hem kunnen worden maar op dit moment is deze niet van toepassing.

Ibu Intan legde aan Hidra uit dat hij toch een smiley kon verdienen als hij tien minuten geconcentreerd ging werken. Hij ging toen gelijk aan de slag. Toen hij zelfstandig aan het werk was zei hij tegen zichzelf 'concentrate'. Hij was erg geconcentreerd aan het werk en kreeg toen een smiley. Hier was hij erg blij mee.

Bij Ketut past Ibu Intan het beloningssysteem ook toe. Zijn doel is om op zijn stoel te blijven zitten. Van 08.00 tot 09.00 uur kan hij één smiley verdienen en van 09.00 tot 10.00 uur nog één. We zagen al gelijk verschil met de voorgaande keren. Hij bleef veel langer op zijn stoel zitten. Af en toe wiebelde hij alleen op zijn stoel. Omdat hij goed bleef zitten kreeg hij een smiley. Hij was hier erg trots op en klapte in zijn handen.

Het beloningssysteem heeft Ibu Intan ook aan Ketut zijn moeder uitgelegd. Zij gaan hier ook mee van start. Thuis vloekt hij erg veel en zijn moeder wilt dit tegengaan door ook met de smileys te gaan werken.

De beloningslijst van Ketut:

Hij wilt graag spelen met verschillende materialen zoals met de balletjes, blokken etc. Iedere keer mag hij één activiteit uitkiezen als hij een beloning heeft verdient.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/ gevolgen
Hidra moet 10 min geconcentreerd werken.	Hidra werkt 10 min geconcentreerd.	Hij verdient een voetbalplaatje.
Leraar heeft Hidra huiswerk gegeven.	Hidra heeft zijn huiswerk niet gemaakt.	Hij krijgt geen voetbalplaatje.
Leraar geeft Hidra een opdracht.	Hidra maakt de opdracht.	Hidra verdient een voetbalplaatje.
Leraar legt beloningssysteem uit aan Ketut. Ketut moet op zijn stoel blijven zitten tijdens de les.	Ketut blijft één uur op zijn stoel zitten.	Hij krijgt een smiley.

12 maart 2012, observatie beloningssysteem

Klas: verstandelijk beperkten

Leraar: Ibu Evrin

De tafel van Ida staat nog steeds voorin de klas. Ibu Evrin vertelde dat ze Ida vaak moet uitleggen wat er van haar verwacht wordt. Ze vergeet iedere keer dat ze een smiley kan verdienen als ze geconcentreerd haar werk maakt.

Toen wij observeerden zat ze tien minuten alleen maar voor haar uit te staren en had ze geen schoolwerk gemaakt. Ibu Evrin heeft Ida nog een keer uitgelegd dat ze na vijf minuten zelfstandig werken een smiley kan verdienen. Toen Ida vijf minuten had gewerkt gaf Ibu Evrin, Ida een compliment en een high five. Ze mocht een smiley op de kast plakken.

We merkten dat Ibu Evrin nog veel instructies nodig had om het beloningssysteem juist uit te kunnen voeren. Via onze tolk Ibu Wiwiek hebben we haar aanwijzingen kunnen geven. Om het voor Ibu Evrin en Ida duidelijker te maken hebben we de handelingen gevisualiseerd.

Wat positief was is dat Ibu Evrin het gedrag van Ida negeert als ze om aandacht vraagt wanneer ze zelfstandig moet werken. Voorheen gaf ze Ida veel meer aandacht.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/ gevolg
Ida moet zelfstandig een opdracht maken.	Ida vraagt om aandacht.	Leraar negeert het gedrag van Ida. Ida gaat op den duur verder met de opdracht.

13 maart 2012, observatie beloningssysteem
Klas: verstandelijk beperkten
Leraar: Ibu Evrin

Ida moet aan het begin van de les al vooraan in de klas gaan zitten. Ibu Evrin heeft de smileys die Ida gisteren verdiend heeft weggehaald. We vragen aan Ibu Evrin waarom ze deze smileys heeft weggehaald. Ibu Evrin wist niet dat ze nu nog door mocht sparen met de smileys van gisteren. Ida krijgt haar twee smileys van gisteren weer terug, zodat ze vandaag weer kan sparen voor de andere twee smileys.

Ibu Evrin schrijft het halve alfabet op het bord. Ida moet dit alfabet overschrijven. We hebben uitgelegd dat dan haar vijf minuten ingaan. Tijdens de vijf minuten loopt Ida twee keer van tafel om haar schrift en potlood te pakken uit haar tas. Verder kijkt ze alleen om zich heen en probeert aandacht te krijgen van de leraar. Ibu Evrin negeert haar gedrag. Na vijf minuten focust Ida zich pas, we laten haar nog even zitten om te bekijken wat ze gaat doen. Ida is goed geconcentreerd bezig, ze is gefocust op haar werk. Het is ook erg rustig in de klas, alle kinderen doen goed hun werk. Vandaag zijn er in totaal ook maar zes kinderen.

Na tien minuten gaat Ibu Evrin bij Ida kijken. Ze heeft haar opdrachten gemaakt, maar niet alles is goed gemaakt. We leggen aan haar uit dat het belangrijk is om Ida nu juist te complimenteren en te belonen met een smiley. Juist omdat ze vijf minuten geconcentreerd bezig is geweest. Dat niet alle antwoorden goed zijn is een bijzaak.

Ibu Evrin geeft de smiley aan Ida en legt uit waarom ze deze heeft ontvangen. Ida lijkt er blij mee te zijn. Ze mag weer terug gaan zitten bij de rest van de leerlingen en hier haar opdrachten gaan verbeteren. Ze start uit zichzelf met het verbeteren van de opdrachten en ze is erg geconcentreerd bezig. Ondertussen gaat een andere leerling uit zichzelf op de plaats van Ida zitten (voor het bord). De gehele tijd dat we geobserveerd hebben is het erg rustig in de klas.

Ibu Evrin en Ibu Wiwiek geven aan dat ze dit nog niet vaak hebben gezien bij Ida, dat ze zich zo focust op haar opdrachten.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/ gevolgen
Ida moet vooraan in de klas gaan zitten en haar opdrachten gaan maken.	Ida kijkt om zich heen, roept continu de leraar.	Leraar reageert niet, Ida stopt met dit gedrag en begint zich te focussen.
Ida roept de leraar.	Leraar negeert het gedrag.	Ida heeft opdrachten gemaakt en verdient een smiley.
Alle leerlingen werken aan hun opdrachten.	De leerlingen zijn rustig.	Ida werkt geconcentreerder.
Ida heeft tien minuten geconcentreerd gewerkt en een smiley verdient. Ze mag nu terug gaan zitten bij de rest van de leerlingen.	Ida gaat zelfstandig aan de slag met het verbeteren van haar opdrachten.	Ze is geconcentreerd aan het werk.
Ida haar plaats vooraan het bord is leeg.	Een leerling staat op en gaat op 'Ida haar plaats' zitten (voor het bord).	Hij werkt rustig aan zijn opdrachten.

13 maart 2012, observatie beloningssysteem

Klas: doven

Leraar: Ibu Nur

Fydia heeft vandaag weer goed haar huiswerk gemaakt. Ze heeft daarom ook weer een smiley verdiend. Ze heeft nu in totaal drie smileys.

De leraar geeft aan dat ze graag met een andere leerling een doel wilt opstellen. Dit wilt ze samen doen met Nabilah. Nabilah heeft moeite met de combinatie van cijfers en letters, bijvoorbeeld: één week is 7 dagen.

We geven aan dat het goed is om hier mee te starten.

We stellen samen het doel van Nabilah op.

Als Nabilah de opdracht rekenen in combinatie met cijfers goed heeft gemaakt en in de les een goed antwoord weet te geven dan verdient ze één smiley.

Ibu Nur legt eerst het doel aan Nabilah uit en daarna aan de klas. Nabilah geeft aan dat ze graag een bloem wilt i.p.v. een smiley. We maken bloemen voor Nabilah. Als beloning wilt ze graag spelen met het winkelwagentje.

Aan het einde van de les vraagt de leraar aan Nabilah om haar antwoord op het bord te schrijven. Dit om te kijken of Nabilah de lesstof begrepen heeft. Nabilah schrijft het juiste antwoord op, ze krijgt een high five van de leraar en een applaus van de hele klas. Nabilah verdient direct haar bloem, deze mag ze opplakken. De leraar legt uit waarom ze deze nu heeft verdiend.

Nabilah lacht en is blij met haar bloem.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/ gevolgen
Leraar vraagt of de leerlingen hun huiswerk in willen leveren.	Fydia en de rest van de klas leveren hun huiswerk in.	Fydia krijgt een smiley, er volgt een applaus van de hele klas.
Nabilah heeft moeite met de lesstof; combinatie cijfers en letters.	Ze is er onzeker.	Leraar wilt om deze reden het beloningssysteem op haar gaan toepassen.
We stellen samen met de leraar een doel op voor Nabilah.	Leraar legt het beloningssysteem/doel uit aan Nabilah en daarna aan de rest van de klas.	Nabilah kan vanaf nu ook een beloning verdienen.
De leraar start met rekenen (in combinatie met letters), ze geeft hier uitleg over aan de gehele klas. Aan het einde van haar uitleg vraagt ze aan Nabilah om het antwoord op het bord te schrijven.	Nabilah loopt onzeker naar het bord toe en schrijft haar antwoord op.	Het antwoord is goed. Nabilah krijgt een applaus en een high five van de leraar. Ze krijgt haar bloem en mag deze opplakken. De leraar legt uit waarom ze deze bloem had verdiend. Nabilah lacht.

14 maart 2012, observatie beloningssysteem

Klas: autisten

Leraar: Ibu Intan

Hidra krijgt een opdracht, hij moet klokkijken. Ibu Intan tekent klokjes in zijn schrift en hij moet hier de juiste tijd bij schrijven. Wanneer hij het klaar heeft zegt de leraar 'goed zo' en maakt nog een paar extra opdrachten. Hidra is geconcentreerd bezig.

Ibu Intan zegt dat hij vandaag na vier voetbalplaatjes zijn beloning krijgt.

Ketut kan met zijn beloningssysteem vier sterren verdienen binnen twee uur. Na een half uur krijgt hij een ster omdat hij niet van zijn stoel is gelopen. Thuis wordt het beloningssysteem ook toegepast omdat hij veel vloekt. Zijn moeder gaf aan dat ze al verschil zag. Op één dag kan hij thuis één ster verdienen. De uiteindelijke beloning is dat hij in het weekend gaat picknicken met zijn ouders.

Makbull krijgt een smiley omdat hij zijn opdracht heeft afgemaakt. Ibu Intan past het beloningssysteem nog niet structureel toe bij Makbull omdat hij het doel van het systeem niet begrijpt. Omdat de andere kinderen een smiley kregen mocht hij er ook één opplakken. Ibu Intan vertelde dat hij de smiley leuk vindt maar niet snapt dat hij een beloning krijgt als hij er meerdere op één dag heeft verdient.

Wat opvalt in de klas is dat de kinderen veel rustiger zijn dan de eerste paar weken. Ketut blijft bijvoorbeeld op zijn stoel zitten en Hidra maakt nu zijn opdrachten. Voorheen was dit niet het geval.

Om negen uur hebben Hidra en Ketut twee smileys verdient. Ibu Intan geeft de kinderen een compliment. Wanneer Hidra twee smileys heeft mocht hij vijf minuten tekenen. Hij mocht even ontspannen omdat hij zo geconcentreerd heeft gewerkt en dit geen twee uur lang kan volhouden.

ABC schaal

Kolom A Het voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/ gevolg
Leraar geeft Hidra een opdracht in zijn schrift.	Hidra gaat geconcentreerd de opdracht maken.	Hidra krijgt een voetbalplaatje.
Ketut moet van de leraar op zijn stoel blijven zitten.	Ketut blijft een half uur op zijn stoel zitten.	Hij krijgt een ster-plaatje

14 maart 2012, observatie beloningssysteem

Klas: verstandelijk beperkten

Leraar: Ibu Evrin

Wanneer wij in de klas komen zit Ida niet voorin de klas te werken. De leraar zei dat ze daar niet wou zitten en toen hoefde dat ook niet. Vervolgens vertelde ze dat Ida al wel een smiley had verdiend maar deze had ze nog niet aan haar gegeven. Wanneer ze twee smileys heeft verdient wilt de leraar deze pas geven. Dit is eigenlijk niet zoals wij het hadden voorgesteld. Ze wordt nu namelijk niet gelijk beloont voor haar goede gedrag. We hebben dit de leraar duidelijk gemaakt.

Ida moet voorin de klas een opdracht maken. Ze is over het algemeen geconcentreerd bezig. Na drie minuten zegt Ida dat ze klaar is met haar werk. De leraar zegt tegen haar dat ze het nog een keer moet overlezen totdat de vijf minuten voorbij zijn. Ida verandert vervolgens haar antwoorden en heeft nu alles verkeerd.

We hebben aangegeven aan Ibu Evrin dat ze de volgende keer beter meer opdrachten kan geven zodat Ida de volle vijf minuten nodig heeft om de opdrachten te maken. Ze was op dit moment erg snel klaar met haar opdrachten en ging zich vervolgens vervelen. Hierdoor nam haar concentratie af.

De leraar had aan Ida beloofd dat ze liedjes mocht zingen als ze de opdrachten goed had gemaakt. Dit was het geval dus ging ze samen met de leraar liedjes zingen. Ze vond dit erg leuk en kreeg tijdens dit individuele moment veel positieve aandacht.

ABC schaal

Kolom A Het voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/ gevolg
De leraar geeft aandacht aan één leerling in de klas.	De rest van de klas is onrustig en leerlingen slaan elkaar.	De leraar zegt hier niks van. Het gedrag blijft in stand.
Ida moet een opdracht maken in haar schrift.	Na drie minuten zegt Ida dat ze klaar is met de opdracht.	De leraar zegt dat ze het nog een keer moet nakijken totdat de 5 minuten om zijn. In deze tussentijd heeft ze alle antwoorden veranderd en zijn nu verkeerd.
Ida maakt opdrachten in haar schrift.	Ze heeft de juiste antwoorden gegeven.	Als beloning gaat Ida samen met de leraar liedjes zingen.

14 maart 2012, observatie beloningssysteem**Klas: doven****Leraar: Ibu Nur**

In totaal heeft Fidya vier smileys verdiend en Nabila tot nu toe twee bloemensmileys. In totaal moeten ze vier smileys verdienen voordat de beloning plaatsvindt. Omdat Fidya vier smileys heeft krijgt ze haar beloning. Ze wilt graag een puzzel maken. In de pauze mag ze dit doen.

ABC schaal

Kolom A Het voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/ gevolg
Fidya heeft als doel dat ze iedere dag haar huiswerk moet maken en mee moet nemen naar school.	Fidya heeft iedere dag haar huiswerk gemaakt en mee genomen.	Ze mag als beloning een puzzel maken.

Ibu Wiwiek is onze tolk. Ze gaf aan dat ze het fijn zou vinden dat wij een presentatie geven over ons beloningssysteem. We hebben het nu alleen op drie klassen geïntroduceerd en de rest van de school wilt hier ook kennis over verkrijgen. Wij vonden dit een goed idee.

Op maandag 19 maart 2012 geven wij om 10.00 uur een presentatie aan alle medewerkers van de SLB school.

15 maart 2012, observatie beloningssysteem**Klas: doven****Leraar: Ibu Nur**

Nabilah is vandaag afwezig. Fidya heeft vandaag geen smiley gekregen. Ibu Nur had namelijk ook geen huiswerk opgegeven de voorafgaande dag. Wel heeft Fidya haar werk goed gemaakt in de les. Ibu Nur is aan een andere leerling de opdracht aan het uitleggen. Ze doen al drie dagen hetzelfde vak. Wel krijgen ze andere opdrachten. Ibu Nur wilt graag een beloningssysteem toepassen op Linda. Zij heeft zes jaar op het regulier onderwijs gezeten en zit nu drie jaar op deze school. Linda loopt erg achter. Ibu Nur wilt haar extra belonen. Ze lijkt erg onzeker. Ze houdt van beren. Als ze vier beren heeft verdiend, dan wilt ze graag spelen met haar eigen knuffelbeer van thuis.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Linda heeft 6 jaar op een reguliere school gezeten en zit nu 3 jaar op het speciaal onderwijs.	Linda loopt erg achter. Ze vindt veel vakken moeilijk.	Leraar wilt haar belonen na goed werk van Linda.
Linda krijgt een opdracht.	Linda maakt de opdrachten goed.	Linda krijgt als beloning een plaatje van een beer.

Week 5

Observatie 19 maart 2012

Geobserveerd door: Anniek van Steenoven

Klas: verstandelijk beperkten

Leraar: Ibu Evrin

De klas is niet helemaal compleet. De jongen op wie we deze week het beloningssysteem hebben toegepast is niet aanwezig. Er zijn vandaag vijf leerlingen met één leerling extra uit een andere klas. Ida zit niet bij de leraar. Ze werkt redelijk goed. Ze kijkt vaak om zich heen maar werkt wel aan haar opdrachten.

Vanwege het slechte weer komen er minder leerlingen naar school. De leerlingen knutselen nooit, schrijven heel vaak alleen maar letters over.

Vandaag houden we ons laatste interview met Ibu Evrin. Met dit interview willen we een beeld krijgen van hoe ze afgelopen vijf weken hebben ervaren.

Tijdens het interview ging een jongen onder de tafel liggen. Hij ging slapen op de grond en kwam na een half uur weer terug. Ibu Evrin deed niets en liet hem gewoon liggen.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Vanwege het slechte weer zijn er minder leerlingen aanwezig.	Het is rustig in de klas.	Ida werkt aan haar opdrachten.
Leraren zijn met elkaar druk in gesprek.	Een leerling gaat onder de tafel liggen.	Geen.

Observatie 21 maart 2012
Geobserveerd door: Anniek van Steenoven
Klas: verstandelijk beperkten
Leraar: Ibu Evrin

Vanwege het slechte weer zijn er veel leerlingen niet. De leerlingen uit verschillende klassen zitten nu bij elkaar in één klas. Vandaag zitten er vier leerlingen in de klas.

Ibu Wiwiek is niet aanwezig dus Ibu Evrin zal het helemaal alleen moeten doen. De klas is rustig, er zijn geen drukke leerlingen aanwezig. Dit heeft een positieve werking op Ida.

Ibu Evrin heeft een opdracht op het bord geschreven. De leerlingen moeten hier heel de les mee aan de slag gaan.

Na 10 minuten komt er nog een leerling binnen. Hij pakt z'n spullen en laat Ibu Evrin een opdracht in zijn schriftje schrijven die hij even later kan gaan maken. Hij krijgt elke dag hetzelfde werk (alfabet overschrijven). Ida heeft na ongeveer 20 minuten een smiley verdiend.

Amat vindt het leuk om mij aan te raken. Ibu Evrin zegt dat hij aan het werk moet gaan. Hij deed dit. Amat slaat veel op tafel. Ibu Evrin zegt dat hij moet stoppen, maar geeft er geen uitleg bij.

Ida zit nu op een ander plekje. Ze was niet aan het werk. Op het andere plek is ze wel goed aan het werk. Ze heeft haar vierde smiley verdiend.

Ibu Evrin houdt zich niet aan de tijd, maar belooft Ida wel! Ibu Evrin geeft vandaag goede individuele aandacht. De andere leerlingen krijgen ook aandacht. Ze geeft geen klassikaal les, iedereen krijgt z'n eigen werk.

ABC schaal

Kolom A Voorafgaande	Kolom B Het gedrag	Kolom C Consequentie/gevolgen
Er zijn vandaag geen drukke leerlingen aanwezig. Ida moet aan haar opdrachten werken.	Ida werkt geconcentreerd.	Geen.
Leerlingen moeten opdrachten maken.	Een leerling slaat met zijn handen op tafel.	Leraar zegt 'stoppen'.
Ida moet aan haar opdrachten werken.	Ida werkt niet aan haar opdrachten.	Ze wordt op een andere plaats gezet.

Bijlage 3 werkplan

Workplan

Rencana kerja

Date:

Tanggal:

Child's name:

Nama Siswa:

Goal (The desired behavior):

Tujuan (prilaku yang diharapkan)

Reward (smiley for good behavior):

Penghargaan ('Smiley' untuk prilaku yang baik)

Social reward:

Penghargaan yang bersifat sosial

Final reward (from the rewardlist):

Penghargaan akhir (sesuai dengan daftar penghargaan/hadiah yang disepakati siswa dan guru)

Bijlage 4 Uitwerking interviews vooronderzoek

Gesprek 25 januari 2012 met orthopedagoog J. Openneer van Visio te Goes.

J. Openneer is afgestuurd aan de Universiteit te Leiden als orthopedagoog. Zij is vanaf 2007 als orthopedagoog werkzaam bij Visio te Goes.

Tijdens ons gesprek hebben wij haar uitgelegd wat ons project inhoudt en dat wij hoofdzakelijk op zoek zijn naar informatie op welke wijze wij een beloningssysteem kunnen toepassen.

Algemeen

Verstandig om te weten is: waar wil de SLB school het beloningssysteem specifiek op in zetten? Om gedrag te stimuleren, gedrag af te leren of voor algemeen gebruik?

Een beloningssysteem om gedrag af te leren. Bijv. agressiviteit ziet er als volgt uit:

Als het lukt om geen agressief gedrag te vertonen, dan krijgt het kind vijf minuten een activiteit aangeboden (waar hij getriggerd door raakt). Is dit niet gelukt? dan een minuut eraf halen, afhankelijk van de keren dat het kind agressief gedrag vertoont.

J. benadrukte ons dat de gedachten achter beloningssystemen belangrijke items zijn. Als eerste stap adviseerde zij ons de visie helder over te brengen naar de leraren, daarna kan het als doel gebruikt worden. Na deze stap coach je de leraren om positieve dingen te benoemen.

Daarnaast stelde ze ons de vraag: straffen leraren altijd op specifiek gedrag? Krijgen kinderen aandacht als ze negatief gedrag vertonen?

Dit is een belangrijke vraag om je beloningssysteem op af te stemmen. Door onze taalbarrière gedurende het onderzoek stelde zij ons voor om een camera mee te nemen. Je kunt hiermee een duidelijke terugkoppeling maken naar de leraren onder begeleiding van een tolk.

Beloningssysteem

Een beloningssysteem is individueel gericht, niet iedereen heeft een beloningssysteem nodig. Je stelt samen met het kind een doel op. Van tevoren goed bedenken wanneer je een kind beloont. Je spreekt af, bij iedere keer dat het lukt, het kind een tussenbeloning krijgt bijv. zonnetjes, kralen ketting of stickers. Afhankelijk van niveau, als een kind een beetje inzicht heeft lukt het wel. Als een kind geen overzicht heeft, de tussenbeloning niet begrijpt, dan kan je het kind direct belonen. Voor autisten is het vaak het duidelijkst wanneer je met smileys werkt bij het behalen van een doel en een rood kruis wanneer het kind het niet behaald heeft.

Daarna volgt een eindbeloning, deze moet je ten alle tijde combineren met het uitspreken van waardering. Een goed beloningssysteem moet uiteindelijk verdwijnen.

Coachende opdrachten voor leraren kunnen zijn:

- De leraren de opdracht geven een kind van de week te selecteren. Dit kind een hele week positief benaderen.
- Laat de leraren elk kind uit hun klas drie positieve dingen opnoemen.
- Eventueel gebruik maken van de sandwich methode (top-tip-top).

Praktijk

Nadat de visie goed uitgelegd is aan de leraren, samen met hun vier klassen uitkiezen (per klas één kind waarop het beloningssysteem wordt toegepast). Het liefst een kind kiezen die gevoelig is voor waardering etc. dit beoogt direct effect, gunstig voor leraren.

Het beloningssysteem per leerling individueel afstemmen. Aan de leraren vragen waar het kind geprikkeld door raakt en dit als eindbeloning inzetten.

Gedurende de tijd dat de leraren bezig zijn met het toepassen van het beloningssysteem neem je een observerende rol aan. Het is handig om dit aan de hand van ABC schema te gebruiken. ABC schema schept duidelijkheid. A: wat is de aanleiding van het kind B: wanneer doet hij dat C: wat is de consequentie erop.

Gedrag bestaat omdat je het juist bekrachtigd of niet bekrachtigd, omdat er een bepaalde consequentie opvolgt die hij of zij fijn vindt.

Schema

Door het beloningssysteem direct aan de leraren over te dragen en hen hierin te coachen, creëer je dat ze het daarna sneller individueel op anderen leerlingen gaan toepassen. Het is hierbij handig om een duidelijk schema op te stellen voor de leraren, zodat zij altijd iets achter de hand hebben waar ze op terug kunnen grijpen.

Dit schema kan opgesteld worden aan de hand van de volgende literatuur:

Pittige jaren, praktische gids bij het opvoeden van kinderen.

Om het systeem bruikbaar achter te laten is het ook verstandig om erachter te komen of er begeleiding vanuit school naar de leraren plaatsvindt. Eventueel een sleutelpersoon verantwoordelijk stellen voor het beloningsproces in de SLB school.

Aanbevolen literatuur

- Stichting down syndroom
- De Bosk → praktisch gericht
- P. Duker → gedragsaanpak bij zwakzinnigen
- Pavlov → externe prikkel geven van buitenaf, omgeving aanpassen

Gesprek 13 oktober 2011 met lerares S. Vos op speciaal onderwijs de Tweern te Goes.

SBO De Tweern biedt ontwikkelingskansen aan leerlingen met specifieke orthopedagogische en/of orthodidactische ondersteuningsbehoefte.

Wij hadden hier een gesprek met Sylvia Vos. Deze lerares heeft vroeger jarenlang gewerkt op een reguliere basisschool. Sinds januari 2002 is zij werkzaam op De Tweern.

Er werd ons verteld dat ze zich richten op het individu. Per individu worden er afspraken gemaakt. Als het kind ertoe in staat is, worden de afspraken samen gemaakt.

Hetgeen wat de lerares over beloningssystemen vertelde:

- de leerlingen kunnen drie duimen op een dag verdienen. Als aan het eind van de dag/week/maand blijkt dat ze genoeg duimen hebben verdiend, mogen ze iets uitkiezen uit het "koffertje". In dit koffertje zit bijvoorbeeld een gum of een pen.
- Naast duimen werken ze ook met stickers.
- Een karweitje doen voor de lerares zien veel kinderen ook als een beloning.
- Voor de jongere kinderen is het een idee om een kaart te maken met allemaal varkentjes erop. In plaats van een duim of een sticker kan er dan een krul (staart van het varken) worden getekend.

Sommige informatie die we kregen klonk ons bekend in de oren. Gelukkig heeft ze ons wel een aantal leuke tips gegevens zoals de varkentjes met een krul erachter en de beloningen in een speciale koffer.

Gesprek 27 januari 2012 met lerares C.J. de Jonge-Stols van de mytylschool de Sprienke te Goes.

C.J. de Jonge – Stols is één van de leraressen van leerweg twee. Het betreft hier het onderwijs voor meervoudig gehandicapte leerlingen die functioneren op het niveau van zeer moeilijk lerende en is gericht op het vergroten van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van de leerlingen.

Op de Sprienke besteden de leerkrachten vooral aandacht aan het positief bekrachtigen van de leerlingen. Ze besteden weinig aandacht aan het negatieve gedrag. Er zijn verschillende beloningssystemen die binnen deze leerweg worden gehanteerd. De twee beloningssystemen die binnen deze leerweg regelmatig worden gebruikt is het belonen d.m.v. het werken met een stickersysteem. Kinderen krijgen bijvoorbeeld een sticker als ze het gewenste gedrag vertonen. Wanneer het kind drie stickers heeft verdiend mag hij/zij een leuke kaart uitkiezen. Een ander beloningssysteem die gehanteerd wordt is het werken met dopjes. Wanneer een kind bijvoorbeeld 30 dopjes in totaal heeft verdiend d.m.v. gewenst gedrag te vertonen mag hij/zij iets uitkiezen wat hem aanspreekt zoals een kleurplaat maken, even achter de computer, met het favoriete speelgoed spelen etc. Dit wordt in overleg met het kind afgesproken.

Het beloningssysteem dat wordt toegepast stemmen de leraressen af op de leeftijd en IQ van het kind. Je moet als lerares dus creatief zijn in het aanbieden van een beloningssysteem omdat ieder kind op een andere manier wordt geprikkeld. De leraressen hebben daarom onderling afgesproken om in overleg met het kind de beloning van het gewenste gedrag af te spreken.

De leerlingen die in leerweg twee zitten zijn in de leeftijd 10 tot 20 jaar maar functioneren op het niveau van zeer moeilijk lerende kinderen. C.J. de Jonge- Stols gaf aan dat de leerlingen functioneren op een ontwikkelingsleeftijd van rond de twee a drie jaar. Het onderwijs in leerweg twee volgt de ontwikkeling van de individuele leerling, waarbij steeds wordt gezocht naar evenwicht tussen het bieden van een veilige omgeving en het bieden van uitdaging. Vaardigheden die op school aangeleerd worden zijn functioneel; de leerling heeft er in de praktijk van het dagelijks leven iets aan.

Wat C.J. de Jonge- Stols belangrijk vindt is dat je de leerlingen niet een al te lange periode laat werken voordat hij/zij een beloning krijgt. Hierdoor wordt het overzichtelijker voor de leerlingen. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld voor de pauze een sticker verdienen, tot aan het middag eten en 's middags één. In totaal kunnen ze dan drie keer iets verdienen op een dag. Dit maakt het voor de leerlingen overzichtelijk en de leraressen ervaren dat ze hierdoor meer gemotiveerd zijn om aan hetgeen te werken waar het beloningssysteem voor ingezet wordt. C.J. de Jonge- Stols benadrukt dat dit per kind bekeken moet worden. Bij het ene kind kan je hem een langere periode laten werken voordat hij/zij een beloning krijgt dan een ander kind.

De leerkrachten van leerweg twee hebben alleen een cursus gehad over beloningssystemen en hoe je dit moet aanbieden. Ook is er veel literatuur over beschikbaar die hun regelmatig raadplegen als hier behoefte aan is.

De methode kids skills gebruiken ze in deze klas. Dit is een oplossingsgerichte methode waarmee je kinderen kunt helpen hun eigen problemen op te lossen door hen vaardigheden te laten leren. Zo worden de kinderen betrokken bij de situatie en daarom vind C.J. de Jonge- Stols het een goede manier om te gebruiken in de klas. Ze is van mening dat kinderen meer gemotiveerd zijn om iets te veranderen als ze er zelf bij worden betrokken.